

Advokaters taushetsplikt

**- forholdet til det offentlige innsynsinteresse i taushetsbelagt informasjon
etter hvvl. § 18**

Kandidatnummer 5

Stor masteroppgave i rettsvitenskap – jur-3901

ved Universitetet i Tromsø

Det juridiske fakultet

Våren 2013

Table of Contents

1. INNLEDNING	5
1.1 PRESENTASJON AV AVHANDLINGENS TEMA OG PROBLEMSTILLING	5
1.2 AKTUALITET	6
1.3 AVHANDLINGENS FREMDRIFT	9
2. RETTSKILDER OG JURIDISK METODE	9
2.1. RETTSKILDESITUASJON	9
2.2. JURIDISK METODE	11
2.2.1. PRAKSIS FRA DISIPLINÆRNEMNDEN/DISIPLINÆRUTVALG	12
2.2.2. FORTOLKNINGEN AV EMK	12
2.2.3. HVITVASKINGSLOVEN SOM GJENNOMFØRING AV ET EU-DIREKTIV	14
3. GENERELT OM TAUSHETSPLIKT	16
3.1. HISTORISK UTVIKLING	17
3.2. UNNTAK FRA TAUSHETSPLIKTEN	19
3.2.1. VED LOVBESTEMT PLIKT	20
3.2.2. VED SAMTYKKE	20
4. ADVOKATENS TAUSHETSPLIKT	21
4.1 TAUSHETSPLIKTENS RETTSKILDEMESSIGE FORANKRING	21
4.2. FORMÅLET MED OG HENSYN BAK ADVOKATENS TAUSHETSPLIKT	28
4.2.1. HENSYNET TIL KLIENTEN	29
4.2.2. HENSYNET TIL SAMFUNNET	32
4.2.3. HENSYNET TIL ADVOKATEN	32
4.3. HVILKEN INFORMASJON HAR ADVOKATEN TAUSHETSPLIKT OM?	33
4.3.1. FYSISKE PERSONER	33
4.3.2. JURIDISKE PERSONER/VIRKSOMHETER	37
4.4. HVORDAN MÅ ADVOKATEN HA TILEGNET SEG INFORMASJONEN?	39
4.5. HVEM ER VERNET AV TAUSHETSPLIKTEN?	43
4.6. NÅR INNTREER OG OPPHØRER TAUSHETSPLIKTEN FOR ADVOKATEN?	45
4.6.1. FYSISKE PERSONER	46
4.6.2. JURIDISKE PERSONER/VIRKSOMHETER	47

4.7. EMK ART. 8	48
4.8. EMK ART. 6	50
4.9. BRUDD PÅ TAUSHETSPLIKTEN	50
4.9.1. STRAFF	51
4.9.2. DISIPLINÆRREAKSJONER	52
4.9.3. KONTRAKTSBRUDD OG ERSTATNINGSANSVAR	52
4.9.4. BRUDD PÅ EMK	53
5. RAPPORTERINGSPLIKT ETTER HVVL. § 18	53
5.1 "HVITVASKING"	54
5.2. FORMÅLET MED OG HENSYN BAK RAPPORTERINGSPLIKTEN	55
5.2.1. HENSYNET TIL BEKJEMPELSE AV HVITVASKING OG TERRORFINANSIERING	56
5.2.2. HENSYNET TIL EFFEKTIVITET OG PROSESSØKONOMI	57
5.2.3. HENSYNET TIL Å AVDEKKE STRAFFBARE HANDLINGER	57
5.3. ADVOKATEN SOM "RAPPORTERINGSPLIKTIG"	58
5.4. NÅR INNTREER RAPPORTERINGSPLIKTEN?	61
5.4.1. NÅR FORELIGGER DET "MISTANKE"?	61
5.4.2. NÅR ER MISTANKEN "BEKREFTET ELLER AVKREFTET"?	63
5.4.3. HVA ER ADVOKATENS HANDLINGSPLIKT DERSOM RAPPORTERINGSPLIKTEN INNTREER?	64
5.5. UNNTAK FRA ADVOKATENS RAPPORTERINGSPLIKT ETTER HVVL. § 18 ANNET LEDD	65
5.5.1. ADVOKATEN SOM RÅDGIVER	66
5.5.2. ADVOKATEN SOM BISTAND VED DOMSTOLSBEHANDLING	70
6. PÅ HVILKEN MÅTE GRIPER RAPPORTERINGSPLIKTEN INN I ADVOKATENS TAUSHETSPLIKT?	72
6.1. HVILKET INNGREP UTGJØR RAPPORTERINGSPLIKTEN I EMK ART. 8 NR. 1?	73
6.2. RAPPORTERINGSPLIKTENS INNGREP ETTER EMK ART. 8 NR. 2	74
6.2.2. LOVKRAVET	75
6.2.3. KRAVET TIL PROPORSJONALITET	79
7. TAUSHETSPLIKTEN I ET FREMTIDIG PERSPEKTIV	82
7.1. INNLEDNING	82
7.2. HVILKE PROBLEMER BYR GJELDENE RETT PÅ, OG HVORDAN KAN LOVGIVER MØTE PROBLEMENE?	82
7.2.1. DEN "RAPPORTERINGSPLIKTIG[E]" ADVOKATEN	83
7.2.2. UHELDIG BEGRENING I ADVOKATENS RAPPORTERINGSPLIKT	83
7.3. HVORDAN KAN LOVGIVER BIDRA TIL AT DET INNGREP RAPPORTERINGSPLIKTEN GJØR I TAUSHETSPLIKTEN BLIR MINDRE?	85

7.4. UTGJØR INNGREP I TAUSHETSPLIKTEN EN TRUSSEL FOR DEMOKRATIET?	88
7.5. HVA KAN MAN FORVENTE SEG AV ADVOKATLOVUTVALGETS UTREDNING?	92
7.6. AVSLUTTENDE BEMERKNINGER	94
8. LITTERATURLISTE	95

---

1. Innledning

1.1 Presentasjon av avhandlingens tema og problemstilling

Avhandlingens tema er advokaters taushetsplikt og forholdet til det offentliges innsynsinteresse i taushetsbelagt informasjon etter lov 6. mars 2009 nr. 11 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvitvaskingsloven eller hvvl.) § 18.

Taushetsplikten kan beskrives som en ”plikt til å hemmeligholde opplysninger om andre”.¹ Det er en forpliktelse fra en part om at opplysninger som betros vedkommende fra en annen part, juridisk eller fysisk person, ikke skal videreformidles til utenforstående. I dette ligger det også en berettiget forventning hos den som har formidlet slike opplysninger om at disse forblir mellom de to partene.

Taushetsplikten er ansett å ha et gjennomgående vern i lovgivningen i dag. Dette begrunnes i at pliktens funksjon er å beskytte og ivareta andre hensyn som for eksempel hensynet til personvern. Viktigheten og vekten av de hensyn som taushetsplikten skal ivareta, vil være av varierende art, noe som igjen vil få betydning for taushetspliktens gjennomslagskraft.

Taushetspliktens rekkevidde og innhold har de senere år blitt satt på spissen som følge av myndighetenes økende interesse av å få innsyn i informasjon som er ansett å falle under taushetsplikten. Dette har bl.a. vist seg gjennom en rekke saker som har vært behandlet for domstolene, hvor spørsmålet er hvor langt man kan gjøre inngrep i taushetsplikten til fordel for hensyn som kommer samfunnet til gode.²

Avhandlingen skal søke å belyse den spenningen som kan oppstå mellom de motstridende interessene som på den ene siden ligger i beskyttelsen av advokatens taushetsplikt og på den andre siden i innsynsbehovet til den offentlige myndighet. Advokaten kan som følge av denne spenningen bli satt i en vanskelig posisjon ved at han må handle i samsvar med de standarder lovgiver har fastsatt gjennom lovpålagt opplysningsplikt selv om dette bryter med lojaliteten til hans klient. Avhandlingen har tatt for seg taushetsplikten sett opp mot et konkret eksempel på et slikt lovbestemt unntak fra denne ved hvvl. § 18.

---

¹ Jfr. Store norske leksikon, http://snl.no/.sml_artikkel/taushetsplikt.

² Eksempler fra Høyesterett der domstolen har behandlet forholdet mellom advokaters taushetsplikt og det offentliges innsynsrett, se bl.a. Rt. 2012 s. 608 og Rt. 2012 s.868.

Avhandlingens hovedproblemstilling er hvorvidt advokaters rapporteringsplikt etter hvvl. § 18 representerer et proporsjonalt inngrep i advokatens taushetsplikt sett opp mot hensynene som rapporteringsplikten skal ivareta.

Denne problemstillingen kan omformes til et tenkt faktum. Pål Pedersen går til sin advokat for å søke hjelp. Advokaten har bistått Pedersen ved flere tilfeller gjennom mange år, noe som har ført til en sterk tillit mellom klienten og advokaten. I tillegg til å hjelpe Pedersen med de juridiske problemene han har, må advokaten være lojal mot lovgiver ved å overholde den regelen hvvl. § 18 oppstiller om rapporteringsplikt ved mistanke om transaksjoner med tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering. Dersom advokaten ikke overholder sin rapporteringsplikt, vil han handle i strid med lovgivers krav og forventninger til advokaten. Skulle advokaten imidlertid rapportere i samsvar med hvvl. § 18, vil dette kunne føre til at han opptrer illojalt mot Pedersen og hans forventninger til advokatens bistand. Eksemplet skal illustrere hvordan advokaten ved lovgivers pålegg tvinges til å handle i strid med hensikten bak sin profesjon som er å handle lojalt mot sin klient. Taushetsplikten og advokatens rapporteringsplikt er derfor å anse som to motstridende interesser.

Det har de senere år vært økende fokus på forebygging og bekjempelse av økonomisk kriminalitet. Dette er begrunnelsen for hvorfor rapporteringsplikten er valgt som lovfestet unntak fra taushetsplikten, da rapporteringsplikten er et konkret utslag av lovgivers ønske om forebygging og bekjempelse av slik kriminalitet. Dette kommer avhandlingen tilbake ved redegjørelsen av den aktualitet avhandlingens tema og problemstilling har i kap. 1.2, samt ved redegjørelsen av formålet med og hensynene som begrunner rapporteringsplikten i kap. 5.2.

1.2 Aktualitet

Oppgavens tema er hyppig omtalt i samfunnsdebatten, og dette understreker temaets aktualitet. Det råder stor uenighet om hvor langt man kan gripe inn i taushetspliktens vern ved å begrunne dette i interesser som kommer samfunnet til gode.

Temaet aktualiseres ytterligere ved at Regjeringen har satt ned et utvalg som ut fra dagens lovgivning skal utrede om det er behov for utforming av en ny lov som skal regulere

advokaters og andre rettshjelperes virksomhet.³ Dette kan gi en indikasjon på behovet for rettsavklaring angående reglene for advokaters virksomhet og forholdet til deres klienter. Klarleggingen av advokaters taushetsplikt står sentralt for det arbeid utvalget skal gjøre, noe justisminister Grete Faremo har uttalt seg om; ”det kan også være spørsmål som er svært sentrale for det offentlige. Hvor skal grensene gå? Det er viktig å få disse spørsmålene grundig belyst og at vi får en god grensedragning rundt taushetsplikten for advokater.”⁴

Et slikt behov for ny lovgivning som regulerer advokatvirksomhet er også blitt fremhevet av Advokatforeningen som er advokaters profesjons-og interesseorganisasjon i Norge.⁵ I årstalen fra 2011, gjengitt i hovedpunkter i Advokatforeningens årsrapport fra 2011⁶, fremhevet daværende leder av foreningen, Berit Reiss-Andersen, viktigheten av å få på plass en ny advokatlov som ”gjør advokatene uavhengig av staten”.⁷ Hun fremhever et behov for en advokatstand og advokater som er uavhengige av staten. Behovet begrunnes i hensikten bak advokatprofesjonen som er advokatens oppgave med å ivareta sine klienters interesser.

Det er særlig på området for skatteunndragelser og hvitvasking av penger at taushetsplikten for advokater er omdiskutert. Grunnen til dette er at slik kriminalitet er svært ødeleggende for samfunnet ved at den undergraver norsk økonomi som igjen får ytterligere ringvirkninger. Det er hevdet at enkelte klienter bevisst utnytter seg av den plikten advokaten har til å forholde seg taus med den hensikt å unndra skatt eller til å skjule midler som er et resultat av kriminell virksomhet. Det påstås at klienter i slike tilfeller unntas fra myndighetenes søkelys ved å skjule seg bak det sterke vern taushetsplikten som norm har i Norge.

Et eksempel på samfunnsdebatten som verserer for tiden, finner vi i en artikkel fra Aftenposten forfattet av redaktøren i Kapital, Vibeke Holth. Her går hun sterkt ut ved å si at ”[v]i har et godt advokatetisk regelverk, men dette etterleves knapt”.⁸ Hun, som Reiss-

---

³ Regjeringen, <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dep/styre-rad-og-utval/tidsbegrensedestyrer-rad-og-utvalg/advokatlovutvalget.html?id=711906>.

⁴ Jfr. Aftenposten, <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Minst-111-advokater-har-mistet-bevillingen-6937164.html>.

⁵ Advokatforeningen, <http://www.advokatforeningen.no/Om-Advokatforeningen/Den-Norske-Advokatforening/Om-Advokatforeningen/>.

⁶ Advokatforeningens årsrapport 2011, http://www.advokatforeningen.no/PageFiles/2686/Advokatforeningens_arsrapport_2011.pdf s. 8-9.

⁷ Advokatforeningens årsrapport 2011 s. 9 siste avsnitt.

⁸ Holth, Vibeke, ”Advokater uten grenser”, *Aftenposten*, 12.september 2012 s. 52.

Andersen, setter spørsmålstegn ved advokaters uavhengighet på bakgrunn av økte økonomiske fordeler ved sammenblanding av advokatens og klientens økonomi. Holth mener av denne grunn at man må se kritisk på advokatens rolle ved at også advokaten, på samme måte som sin klient, kan utnytte seg av det vern taushetsplikten gir til bl.a. å skaffe seg økonomiske fordeler.

Hvorvidt det samfunnsmessige problemet Holth beskriver ovenfor er et reelt problem i dag, kan ikke bekreftes med empiri. Lovgiver har likevel søkt å avbøte et eventuelt problem som følger av utnytting av advokaters taushetsplikt ved bl.a. å pålegge advokater rapporteringsplikt om mistenkelige transaksjoner til Økokrim etter hvvl. § 18. Et annet eksempel på tilfeller hvor lovgiver gis innsyn i taushetsbelagt informasjon finner man i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven eller lignl.). Etter bestemmelsen kan ligningsmyndighetene etter anmodning bl.a. pålegge en advokat og legge frem, utlevere eller sende inn ”dokumenter av betydning for hans ligning og kontrollen av denne”, jfr. lignl. § 4.10 første ledd bokstav a. Disse dokumentene kan inneholde informasjon som er underlagt advokatens taushetsplikt.

Advokatbevillingsnemnden har i perioden fra og med år 2000 til og med år 2011 tilbakekalt til sammen 127 bevillinger til å drive advokatvirksomhet etter lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven eller dl.) § 230.⁹ Dette utgjør et gjennomsnitt på litt over ti fratakelse av bevillinger i året i løpet av 12 år. Det er av mange påstått at reglene for advokaters virksomhet er for skjønnsmessig utformet, noe som gjør at advokatene har for stor valgfrihet ved anvendelsen av reglene. Det er for vidtrekkende å slå fast at dette er begrunnelsen for det antall fratakelse som er foretatt fra advokatbevillingsnemnden. Likevel vil en klarere lovgivning for de kravene som stilles til den som innehar bevilling til å drive advokatvirksomhet, trolig ikke virke negativt på tallene som er redegjort for her.

Dette belyser også det problematiske ved å lovfeste unntak fra taushetsplikten, at advokaten kan settes i en vanskelig situasjon etisk og økonomisk. Ved å bryte fortroligheten, som ligger til grunn for klientforholdet og også taushetsplikten, står advokaten i fare for å miste

---

⁹ Jfr. Advokatbevillingsnemndens årsberetninger perioden 2000-2011, <http://www.tilsynet.no/oslo/tilsynet.nsf/id/28DDA57D1511D2BD41256BCE003600F6?OpenDocument> .

vedkommende som klient, noe som ikke bare kan skade advokatens omdømme, men også påføre økonomisk tap.

1.3 Avhandlingens fremdrift

Avhandlingen vil starte med å redegjøre for de sentrale rettskilder som er anvendt i avhandlingen, samt den juridiske metode som er brukt i oppgaven der dette kan by på særskilte problemstillinger. Videre vil avhandlingen redegjøre for innholdet og omfanget av den profesjonsangitte taushetsplikten som advokater er pålagt, før avhandlingen redegjør for rapporteringsplikten advokaten er pålagt etter hvvl. § 18. I kap. 6 vil avhandlingens hovedproblemstilling bli drøftet og besvart ut fra de rettslige krav som stilles til inngrep i taushetsplikten etter EMK. Kap. 6 vil søke å belyse problemstillingen i et samfunnsmessig perspektiv. Herunder vil noen særskilte problemer man står overfor som etter gjeldende rett bli behandlet og hvordan man kan og bør avhjelpe slike problemer.

2. Rettskilder og juridisk metode

2.1. Rettskildesituasjon

De sentrale lovbestemmelser for reguleringen av advokaters taushetsplikt er dl. § 224 og almindelig borgerlig Straffelov 22. mai 1902 nr. 10 (straffeloven eller strl.) § 144. Man kan utlede at advokater innehar taushetsplikt fra kravet til ”god advokatskikk” etter dl. § 224.¹⁰ Strl. § 144 er det straffebed som regulerer tilfeller der brudd på taushetsplikten kvalifiserer til straff. Videre er forskrift 20. desember 1996 nr. 1161 til domstolloven kap. 11 (advokatforskriften) kap. 12 ”regler for god advokatskikk” (RGA) relevant for tolkningen av krav som stilles til advokaters virksomhet. Forarbeider og rettspraksis vil også brukes der dette gir bidrag til forståelsen av gjeldende rett.

Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (Den Europeiske menneskerettskonvensjonen eller EMK)¹¹ art. 8 og til dels art. 6 vil bli anvendt i avhandlingen.

---

¹⁰ Det nærmere innhold av taushetsplikten kommer avhandlingen tilbake til i kap. 3.

¹¹ Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*, 04.11.1950.

Det finnes lite litteratur som omhandler advokaters taushetsplikt. Knut Svalheim forfattet i 1996 boken *Advokaters taushetsplikt* som siden er brukt av rettsanvendere ved konkrete vurderinger av taushetspliktens rekkevidde og innhold, herunder bl.a. av domstolene^{12, 13}.

Det ble i 2010 gitt ut i artikkelformat de foredrag som inngikk i et seminar avholdt av Advokatforeningen høsten 2009 som hadde temaet ”Advokaters taushetsplikt”.¹⁴ Samlingen av disse artikler finnes i boken ”Advokaters taushetsplikt under press” og gir en oversikt, gjennom ulike foredragsholdere, over de vanskeligheter som dagens rettskildesituasjon rundt taushetsplikten kan føre og noen ganger fører til.

Ved redegjørelsen av advokaters rapporteringsplikt er hvitvaskingsloven med tilhørende forarbeider og rettspraksis av sentral betydning. Forarbeidene til nå opphevede lov 20.juni 2003 nr. 41 om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. (hvitvaskingslov 2003 eller hvvl. 2003), vil være relevant som tolkningsbidrag til forståelsen av innholdet og omfanget av undersøkelses- og rapporteringsplikten etter någjeldende hvitvaskingslov, da disse i hovedsak er en videreføring av hvitvaskingsloven fra 2003.¹⁵

Rettskilder fra EU-retten vil kunne være av relevans da hvitvaskingsloven er en gjennomføring av EP/Rdir. 2005/60 (tredje hvitvaskingsdirektiv) i norsk rett.¹⁶ Herunder vil særlig Rdir. 91/308¹⁷ og EP/Rdir. 2001/97¹⁸ (første- og andre hvitvaskingsdirektiv) og rettspraksis omhandlende direktivene kunne være av rettskildemessig vekt for klarleggingen av innholdet til tredje hvitvaskingsdirektiv. Den metodiske tilnærmingen til rettskilder fra EU-retten behandles i avhandlingens kap. 1.4.3.

---

¹² Bl.a. Rt. 2006 s. 633 (avsnitt 40), Rt. 2006 s. 1071 (avsnitt 27-28) og Rt. 2011 s. 296 (avsnitt 40).

¹³ Knut Svalheim, *Advokaters taushetsplikt*, Oslo 1996.

¹⁴ Se Merete Smith og Øyvind Precht-Jensen (red.), *Advokaters taushetsplikt under press*, Oslo 2010.

¹⁵ Jfr. Ot.prp. nr. 3 (2008-2009). Tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvitvaskingsloven) s.97-98.

¹⁶ Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council of 26 October 2005 on the prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering and terrorist financing.

¹⁷ Council Directive 91/308/EEC of 10 June 1991 on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering.

¹⁸ Directive 2001/97/EC of the European Parliament and of the Council of 4 December 2001 amending Council Directive 91/308/EEC on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering – Commission Declaration.

Financial Action Task Force (FATF) som er en internasjonal organisasjon som skal bidra til enhetlig bekjempelse av hvitvasking, terror og beslektede trusler, har utarbeidet et sett med anbefalinger. Disse anbefalingene, ”recommendations”, er ansett som en internasjonal standard for bl.a. bekjempelse av hvitvasking og finansiering av terrorisme og er tatt i betraktning ved utarbeidelsen av hvitvaskingsdirektivene og hvitvaskingsloven.¹⁹ Anbefalingene vil kunne anvendes som bidrag til forståelsen av gjeldende rett.

Hvitvasking og lovgivningen som regulerer slik virksomhet for norsk retts vedkommende, er gjennomgående behandlet i nyere juridisk litteratur av Jon Petter Rui i ”Hvitvasking: Fenomenet, regelverket, nye strategier” som kom ut i siste halvdel av 2012.²⁰

2.2. Juridisk metode

Avhandlingen vil være en rettsdogmatisk fremstilling og analyse av advokaters taushetsplikt og det inngrep rapporteringsplikten gjør i denne. Avslutningsvis vil avhandlingen innta en rettspolitisk tilnærming til tema og problemstilling der problemer ved gjeldende rett vil bli belyst og satt i et fremtidig perspektiv.

Det har vært særskilte metodeutfordringer ved klarleggingen av gjeldende rett rundt advokaters taushetsplikt, som følge av at rettskildene i stor grad er tilknyttet sanksjonering av brudd på taushetsplikten. Rettspraksis i tilknytning til strl. § 144 kan kun bidra til forståelsen av taushetspliktens innhold for de tilfeller der brudd på taushetsplikten er av en så grov karakter at de regnes som straffbare. Advokaten kan ha brutt sin taushetsplikt selv om han ikke kan straffes for overtredelse av strl. § 144. Dette har medført vanskeligheter med å klarlegge den nedre grensen av hva som karakteriseres som brudd på taushetsplikten.

De figurer som er brukt for å illustrere ulike faktorer i løpet av avhandlingen, er ikke reelle i størrelse sett ift. hverandre.

---

¹⁹ Jfr. Ot.prp. nr. 3 (2008-2009) s.9.

²⁰ Se Jon Petter Rui, *Hvitvasking: Fenomenet, regelverket, nye strategier*, Oslo 2012.

2.2.1. Praksis fra Disiplinærnemnden/disiplinærutvalg

Det fremgår av advokatforskriften kap. 12 punkt 1.1 at formålet bak reglene om god advokatskikk er ”å sikre at advokatvirksomhet utføres etter etiske prinsipper som er grunnlag for advokatens virke i alle siviliserte rettssamfunn. Brudd på reglene er grunnlag for disiplinære følger for advokaten.”

Disiplinærnemnden er organet som har disiplinærmyndighet overfor advokater, jfr. dl. § 227, og som dermed kan behandle klager på at en advokat har opptrådt i strid med god advokatskikk, jfr. bestemmelsens tredje ledd første punktum. Sanksjoner mot brudd på reglene om god advokatskikk kan innebære en irettesettelse, kritikk eller advarsel, jfr. dl. § 227 tredje ledd annet punktum. For alvorlige brudd på reglene så kan nemnden fremme forslag om å frata advokat sin bevilling til å drive advokatvirksomhet etter dl. § 230 overfor Advokatbevillingsnemnden, jfr. dl. § 227 tredje ledd siste punktum.

For advokater som er medlemmer av Advokatforeningen, vil klager som omhandler for høyt salærkrav og brudd på RGA behandles av lokale disiplinærutvalg som første instans, jfr. Advokatforeningens vedtekter § 13-1.²¹ Dersom slike vedtak påklages vil disiplinærnemnden fatte nytt vedtak og fungere som ankeinstans før en eventuell domstolsbehandling etter dl. § 227 syvende ledd.

Det foreligger ikke Høyesterettspraksis som omhandler innholdet av kravet til advokaters taushetsplikt etter ”god advokatskikk” etter dl. § 244, og mange avgjørelser fra Disiplinærnemnden og disiplinærutvalgene blir aldri gjenstand for søksmål for domstolene. Dette begrunner det forhold at praksis fra Disiplinærnemnden og utvalgene vil være av rettskildemessig vekt for forståelsen av innholdet i RGA og hvordan disse praktiseres. Det er imidlertid på det rene at den vekt denne praksis som rettskilde vil kunne være av svært varierende karakter sammenlignet med praksis fra domstolen.

2.2.2. Fortolkningen av EMK

EMK er en konvensjon som ble ratifisert av Norge 4.november 1950. Konvensjonen trådte i kraft 3.september 1953 og hadde på dette tidspunktet samme rettskildemessige forankring for

---

²¹ Vedtekter for Den norske Advokatforening, <http://www.advokatforeningen.no/Om-Advokatforeningen/Den-Norske-Advokatforening/Vedtekter-for-den-norske-advokatforening/>.

norsk rett som den øvrige folkeretten. Dette går ut på at norsk rett tar utgangspunkt i det dualistiske prinsipp, dvs. at intern norsk rett og folkeretten er to separate systemer.²² EMK ble imidlertid gjort til norsk lov ved lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven eller mnskrl.) og ble ved denne loven gitt direkte forrang foran annen norsk lovgivning, jfr. § 3, jfr. § 2. Regelen om forrang gjør at konvensjonen har en mellomkonstitusjonell karakter.

Når det gjelder anvendelsen av konvensjonen, så vil tolkningen skille seg noe fra lovtolkning av øvrig norsk lov. Begrepene i konvensjonen er autonome, noe som betyr at begrepene ikke nødvendigvis har samme innhold og betydning som de ville hatt etter nasjonal rett.²³ Ved tolkningen av denne må det derfor utvises forsiktighet med å trekke for sterke paralleller til forståelsen i norsk rett for øvrig.

Den europeiske menneskerettsdomstolen(EMD) behandler staters mulige brudd på EMK, og det er Domstolens forståelse av konvensjonen som må legges til grunn ved tolkningen av denne. Det som er særlig sentralt ved praksis fra EMD, er at domstolen ikke er bundet av tidligere avgjørelser. Dette står i kontrast til norsk rett ved praksis fra Høyesterett. På grunn av dette må det også vises varsomhet med å anvende praksis fra Høyesterett som redegjør for innholdet i EMK, dersom det skulle vise seg at denne er utdatert og derfor ikke er i samsvar med gjeldende rett angitt fra EMD.

Norsk rettspraksis har bl.a. i Rt. 2000 s. 996 presisert at norske domstoler, ved uklarhet om rekkevidden av EMK ”ikke bør anlegge en for dynamisk tolkning av konvensjonen”, men må forholde seg til de tolkningsprinsipper som anvendes av EMD.²⁴ EMD benytter seg av Wienkonvensjonen om traktatretten ved tolkningen av konvensjonen.²⁵ Særlig viktig for tolkningen av EMK er formålet bak konvensjonen og de ulike artiklenes konkrete formål, jfr. Wienkonvensjonen art. 31. De tolknings- og rettskildeprinsipper som gjør seg gjeldende i norsk rett, vil derfor ikke alltid være av betydning ved tolkningen av EMK.

---

²² Bl.a. Rt. 1997 s. 580.

²³ Jfr. Ringeisen mot Østerrike 16. juli 1971 og NOU 1993: 18. Lovgivning om menneskerettigheter s. 149.

²⁴ Rt. 2000 s. 996 (s. 1008)

²⁵ Vienna Convention on the Law of Treaties 23. mai 1969.

2.2.3. Hvitvaskingsloven som gjennomføring av et EU-direktiv

Ettersom hvitvaskingsloven er en gjennomføring av direktiv fra EU i norsk rett, vil det kunne foreligge tilfeller i loven som ikke er i samsvar med det EU har fastsatt gjennom direktivet.

Norges forpliktelser ved gjennomføring av lovgivning fra EU er et resultat av Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS) og den avtalen medlemslandene i EØS inngikk (EØS-avtalen)²⁶ i 1992.²⁷ Bestemmelsene i hoveddelen av EØS-avtalen, artiklene 1-129, gjelder som norsk lov, jfr. lov 27.november 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde(EØS) m.v. (EØS-loven) § 1. Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet er området for EFTA-statene, samt EUs medlemsland, jfr. EØS-avtalens fortale. Det fremgår av fortalen at et av de viktigste formålene bak avtalen er ”å sørge for den størst mulige gjennomføring av fritt varebytte og fri bevegelse for personer, tjenester og kapital innen hele Det europeiske økonomiske samarbeidsområde samt et styrket og utvidet samarbeid om politikk som gjelder alle disse frihetene, og på tilgrensende områder”.

Det sentrale for avhandlingens tema er imidlertid hvordan norske myndigheter har gjennomført tredje hvitvaskingsdirektiv i norsk rett og hvilken betydning EU-rettens kilder har for tolkningen av hvitvaskingsloven. Gjennomføringen av EU-direktiv kan by på flere metodespørsmål angående den vekt EU-rettens kilder får for forståelsen av hvitvaskingsloven.

Det fremgår av EØS-avtalen art. 7 at “rettsakter som er omhandlet i eller inntatt til denne avtale eller i EØS-komiteens vedtak, skal være bindende for avtalepartene og skal være eller gjøres til del av deres interne rettsorden som følger: ... b) en rettsakt som tilsvarer et EØF-direktiv skal overlates til avtalepartenes myndigheter å bestemme formen og midlene for gjennomføringen”. Tredje hvitvaskingsdirektivs gjennomføring i norsk rett ved hvitvaskingsloven, er et direkte resultat av Norges forpliktelser etter EØS-avtalen art. 7 ved at EØS-komiteen har besluttet at direktivet skal tas inn i EØS-avtalen.

Ved fortolkningen og anvendelsen av hvitvaskingsloven i norsk rett, må man i første rekke forholde seg til lovens ordlyd og forarbeider da disse gir uttrykk for lovgivers vilje ved innføringen av direktivet som en del av norsk rett.

---

²⁶ EØS-avtalen, avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, 02.05.1992.

²⁷ Jfr. Fredrik Sejersted m.fl., *EØS-rett*, 1.utgave, Oslo 2009 s. 21.

Den norske rettsanvenderen må imidlertid oppfylle EØS-avtalens lojalitetsplikt etter art. 3 og så langt som mulig tolke den norske loven i samsvar med EU-direktivet ved direktivkonform fortolkning.²⁸ Direktivkonform fortolkning går på å tolke norske rettskilder på en måte som skaper samsvar med forpliktelsene etter EØS-avtalen.²⁹ En slik metodisk tilnærming skaper ikke nevneverdige problemer i tilfeller der hvitvaskingsloven samsvarer med innholdet til tredje hvitvaskingsdirektiv. I slike tilfeller vil tredje hvitvaskingsdirektiv og øvrige rettskilder fra EU-retten kunne være med på å bidra til forståelsen av hvitvaskingsloven. Det er imidlertid viktig å merke seg at tolkningen av lovgivningen i EU gjennom den metode EU-domstolen benytter seg av, ikke er den samme som den Høyesterett anvender.

Det som kan by på problemer ved tolkningen av hvitvaskingsloven, er de tilfellene der det kan foreligge motstrid mellom hvitvaskingsloven og hvitvaskingsdirektivet. Utgangspunktet er, som foran nevnt, at man må forholde seg til lovgivers intensjoner bak hvitvaskingsloven.

Skulle det være tale om motstrid som følge av at den norske lovgiveren har vært uheldig i sin ”oversettelse” av direktivet, og det fremgår av forarbeidene at lovens ordlyd på dette punktet er i samsvar med direktivet, vil det være rimelig at kilder fra EU-retten kan fungere som bidrag for å tolke rettsregelen som fremgår av hvitvaskingsloven. Skulle lovgivers intensjon være mer klar, både ved hvitvaskingslovens ordlyd og forarbeider, og det foreligger motstrid, så følger det av rettspraksis at prinsippet om direktivkonform fortolkning ikke strekker seg så langt at man kan gå utenfor den norske lovgivers vilje.³⁰

Et scenario som også kan by på problemer, er tilfeller der innholdet av hvitvaskingsloven fremstår som uklar eller vag, og der rettskilder fra EU-retten kan gi bidrag til fortolkningen. Dersom lovgiver ikke stenger for en slik forståelse som EU-retten legger til grunn, er det lite som taler for ikke å benytte seg av kilder fra EU-retten som kan fungere som tolkningsbidrag. Dette vil imidlertid bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfellet.

En rettskilde av varierende vekt for EU-retten finner man i den forhåndsuttalelse med forslag til avgjørelse som Generaladvokaten gir til EU-domstolen. Generaladvokatens uttalelse er

---

²⁸ Jfr. Rt. 2000 s. 1811 (s. 1815).

²⁹ Jfr. Fredrik Sejersted m.fl. s. 242.

³⁰ Jfr. Rt. 2000 s. 1811 (s.1815).

ikke bindende for EU-domstolen, men uttalelsen kan være av stor rettskildemessig vekt dersom EU-domstolen fatter en avgjørelse i samsvar med uttalelsen.³¹ I tillegg vil en slik uttalelse gå mer grundig til verks i redegjørelsen av rettskildene som kan anvendes på det konkrete tilfellet, enn domstolen vil gjøre gjennom dommen. Ved anvendelsen av hvitvaskingsloven som gjennomføring av tredje hvitvaskingsdirektiv, kan Generaladvokatens uttalelser om tolkningen av direktivet brukes som tolkningsbidrag for forståelsen av hvitvaskingsloven. Den konkrete rettskildemessige vekt uttalelsene har, vil bero på en konkret vurdering av de øvrige rettskilder fra norsk rett og EU-retten.

3. Generelt om taushetsplikt

Taushetsplikt er betegnelsen som brukes om den plikten man har til å besørge diskresjon om opplysninger som har en rettslig beskyttelse. Når man pga. sitt yrke får tilgang på opplysninger som er underlagt en slik rettslig beskyttelse, følger det derfor med yrket å behandle opplysningene i samsvar med dette vernet.

Man har forskjellige forventninger til en butikkansatt og en lege, når det gjelder deres mulighet til å videreformidle informasjon om sine kunder/pasienter. Hvorfor man har forventninger til noen yrkesgrupper om en særlig diskresjon og ikke en lignende forventning for andre grupper, kan trolig begrunnes i at informasjonen som den førstnevnte gruppe får tilgang på ikke er egnet for utenforstående. En prest vil for eksempel få tilgang på informasjon vedrørende sorg i forbindelse med bistand ved dødsfall. Dette er en type informasjon som er ansett å være av en svært privat karakter for de fleste og derfor ikke noe som presten kan videreformidle til andre.

Det finnes ikke noen allmenngyldig bestemmelse som gjelder på generelt grunnlag for alle de yrkesgruppene som er pålagt taushetsplikt. Man må derfor se hen til spesiallovgivningen for å fastslå taushetspliktens innhold og rekkevidde for de ulike profesjonene. Et eksempel er taushetsplikten som leger og øvrig helsepersonell er pålagt gjennom lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell mv. (helsepersonelloven eller hlspl.) § 21. Det nærmeste man kommer en felles bestemmelse som omhandler profesjonsangitt taushetsplikt, finner man i strl. § 144 som er det straffebud som sanksjonerer straff for brudd på taushetsplikten. Man kan etter bestemmelsen

---

³¹ Jfr. Fredrik Sejersted m.fl. s.214-215.

bli ilagt straff i form av bøter eller fengsel inntil 6 måneder dersom man går utenfor sin profesjonangitte taushetsplikt etter straffebudet.

Taushetspliktens vern gjennom lovgivningen har sammenheng med den utvikling plikten har hatt gjennom tidene.

3.1. Historisk utvikling

Taushetsplikten i dag er resultat av en utvikling gjennom av mange år. Fra gammelt av var yrkesgrupper som var pålagt taushetsplikt ansett å være av særlig betydning for samfunnet, og den vanlige borger hadde en utvidet respekt for mennesker som utøvde slikt arbeide. Det var trolig en sammenheng mellom folks tillit til disse profesjoner og kravet til utdanning, da dette var tale om yrkesgrupper som leger, advokater og prester. Tidligere var utdanning ansett å være et privilegium for den enkelte og ikke en mulighet for alle slik som i dag.

Hvor langt tilbake i tid taushetsplikten som samfunnsnorm strekker seg, er ikke mulig å fastslå med nøyaktighet, men den kan spores tilbake til det antikke Hellas og filosofenes tid. Den greske legen Hippokrates, som levde mellom ca. 460 f.v.t. til 377 f.v.t., ga navn til den ”hippokratiske legeed” som trolig er taushetspliktens spede begynnelse.³² I den hippokratiske legeed inngikk følgende sitat:

”Hva jeg får se og høre under utøvelsen av min gjerning, selv i dagliglivet blant menneskene, uavhengig av behandlingen, vil jeg fortie, så sant det er av en slik art at det ikke bør spres videre, i overbevisningen om at slike ting er unevnelige. Når jeg nå oppfyller denne ed og ikke bryter den, må det bli meg til del at jeg får glede meg over mitt liv og min kunst, og bli aktet av alle mennesker til alle tider. Men om jeg bryter den og begår mened, må det motsatte bli min skjebne.”³³

Den hippokratiske ed omhandlet legers ed, men sitatet indikerer at taushetsplikten ikke er et fenomen som har oppstått i nyere tid. Det at taushetsplikten har et fundament så langt tilbake i tid, understreker normens betydning og funksjon i samfunnet, da den fortsatt eksisterer i dag.

---

³² Jfr. Store Norske Leksikon, http://snl.no/Hippokrates_fra_Kos.

³³ Jfr. Store Norske Leksikon, http://snl.no/Hippokrates_fra_Kos.

Taushetsplikten har imidlertid utviklet seg fra det som var uskreven rett ved en generell norm på Hippokrates tid til skreven rett, i takt med samfunnsutviklingen og utviklingen av gjeldende rett og som følge av et større behov for legitimering av regler ved nedtegning av disse til lover.

Straff ved brudd på taushetsplikten for de profesjonene som er beheftet med en slik plikt, ble innført allerede da straffeloven kom til i 1902, og hadde her følgende ordlyd:

”Præster, Sagførere, Forsvarere i Straffesager, Læger, Apothekere og Jordemødre saavelsom disses Betjente eller Hjælpere, der retsstridig aabenbarer Hemmeligheder, som er dem eller deres Foresatte betroede i Stillings Medfør, straffes med Bøder eller med Fængsel indtil 6 Maaneder.

Offentlig Paatale finder alene Sted efter Fornærmedes Begjæring, eller hvor det kræves af almene Hensyn.”³⁴

I straffelovens motiver ble taushetsplikten omtalt som ”retsstridig Aabenbarelse af Hemmeligheder i Almindelighed i de Tilfælde, hvor denne findes at burde belægges med Straf”.³⁵

Straffebudet som regulerer brudd på taushetsplikten, ser slik ut ved strl. § 144 i dag:

”Prester i statskirken, prester eller forstandere i registrerte trossamfunn, advokater, forsvarere i straffesaker, meklingsmenn i ekteskapsaker, leger, psykologer, apotekere, jordmødre og sykepleiere samt disses betjenter eller hjelpere, som retsstridig åpenbarer hemmeligheter, som er dem eller deres foresatte betrodd i stillings medfør, straffes med bøter eller med fengsel inntil 6 måneder.”

Ordlyden er i det vesentligste holdt uforandret fra da straffeloven ble til i 1902, men flere grupper er føyd til etter hvert. Herunder ble ”meglingsmenn i ekteskapsaker” tilføyd på

---

³⁴ Jfr. Udkast til Almindelig borgerlig Straffelov for Kongeriget Norge. Udarbeidet af den kgl, Resolution af 14de November 1885 nedsatte kommission. Kristiania. Det Steenske Bogtrykkeri. 1896. s. 20.

³⁵ Jfr. Udkast til Almindelig borgerlig Straffelov for Kongeriget Norge. Udarbeidet af den kgl, Resolution af 14de November 1885 nedsatte kommission. Kristiania. Det Steenske Bogtrykkeri. 1896. s. 156.

1960-tallet, noe som kan begrunnes i et økende behov for slik juridisk bistand som følge av at skilsmisser ble stadig vanligere.³⁶

De ulike profesjonene som kan straffes for overtredelse av strl. § 144, må i dag også forholde seg til spesiallovgivning som regulerer kravene som stilles til fortrolighet og diskresjon. Kravene gjelder særlige opplysninger som man får kunnskap om gjennom sitt arbeide. Et eksempel på slik spesiallovgivning er nevnt foran ved hlspl. § 21 om taushetsplikten for helsepersonell, men også bl.a. prester må overholde sin taushetsplikt etter lov 10.februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven eller fvl.) § 13. For advokaters vedkommende eksisterer det ikke tilsvarende spesiallovgivning som regulerer deres profesjonsangitte taushetsplikt, annet enn det som fremgår av domstollovens krav til advokatvirksomhet i dl. § 224.

Lov 20.mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven 2005 eller strl. 2005) § 211³⁷ skal i det vesentligste videreføre strl. § 144 ved lovens ikrafttredelse, men bestemmelsen er forutsatt opphevd når ”de nødvendige endringer i spesiallovgivningen er foretatt”.³⁸ Lovgiver har dermed ved denne uttalelsen ment at spesiallovgivningen i fremtiden skal inneha de nødvendige hjemlene for profesjonenes taushetsplikt. På det tidspunktet spesiallovgivningen er i samsvar med lovgivers krav, vil strl. 2005 § 211 oppheves og det generelle straffebudet om brudd på taushetsplikten i strl. 2005 § 209 vil komme til anvendelse. Strl. 2005 § 209 regulerer straff ved brudd på taushetsplikt ”i henhold til lovbestemmelse eller forskrift”.

3.2. Unntak fra taushetsplikten

Utviklingen av taushetsplikten fra Hippokrates tid og frem til i dag har medført et behov for å kunne gjøre unntak fra taushetsplikten. Videreformidling av taushetsbelagt informasjon for de følgende unntak er ikke straffbart, da en slik formidling ikke er ”rettsstridig” etter strl. § 144.

---

³⁶ Tilføyd ved Ot.prp. nr. 20 (1963-1964). Om lov om endringer av reglene i ekteskapsloven m.m. om mekling i ekteskapsaker.

³⁷ Ikke ikrafttrådt.

³⁸ Jfr. Ot.prp. nr. 22 (2008-2009). Om lov om endringer i straffeloven 20.mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon – slutføring av spesiell del og tilpasning av annen lovgivning) s. 407.

3.2.1. Ved lovbestemt plikt

For noen tilfeller har lovgiver ansett det nødvendig å lovfeste unntak fra taushetsplikten som pålegger den profesjonelle part å bryte med sin taushetsplikt for enkelte tilfeller.

Et eksempel på en lovbestemmelse som regulerer unntak fra taushetsplikten, finnes i strl. § 172. Straffebudet regulerer straffesanksjoner for tilfeller der en unnlater eller medvirker til å unnlate å gi opplysninger som gjør at en uskyldig tiltales eller dømmes til straff. Dette gjelder med mindre slik unnlatelse eller medvirkning kan skje uten å ”udsætte ham selv, nogen af hans nærmeste eller nogen uskyldig for Tiltale eller Fare for liv, Helbred eller Velfærd eller for Tab af den borgerlige Agtelse”, jfr. strl. § 172. Lovgiver fremhever i straffebudets siste punktum at plikten til å gi opplysninger gjelder uten hensyn til om den som gir slike opplysninger er pålagt taushetsplikt.

Ulike hensyn vil ligge til grunn for de lovfestede unntakene fra taushetsplikten, men felles for hensynene er at verdien man oppnår ved å gjøre unntak i det konkrete tilfellet, er større enn verdien av å opprettholde vernet for de taushetsbelagte opplysningene. For eksemplet foran ved strl. § 172 har lovgiver implisitt uttalt at verdien av å unngå at en uskyldig tiltales eller dømmes til straff er større enn verdien av å verne om taushetsplikten.

Det er lovgiver som angir de lovfestede unntakene fra taushetsplikten, men for at reglene om unntak skal respekteres og etterleves i samfunnet, må samfunnet anse unntakene som nødvendige. Det er derfor viktig at gjeldende rett gir uttrykk for den alminnelige rettsoppfatningen i samfunnet for å sikre allmennhetens tillit til lovgivende, dømmende og utøvende makt. Taushetspliktens sterke forankring i samfunnet gjør at lovgiver kun i særskilte tilfeller kan lovfeste unntak fra taushetsplikten.

3.2.2. Ved samtykke

Samtykke fra den som har krav på hemmelighold vil på samme måte som lovbestemte unntak, kunne fritta den profesjonelle fra den taushetsplikt han har plikt til å overholde. Samtykke til slikt fritak er en del av retten til å bestemme over seg selv, altså ens personlige autonomi. Samtykket kan være begrenset til å gjelde videreformidling kun til en begrenset krets, for et særskilt tidsrom eller foreligge helt uten begrensninger.

Prinsippet om at samtykke kan fritta den profesjonelle fra sin plikt er for enkelte tilfeller kommet til uttrykk gjennom lovgivningen. For helsepersonell fremgår det av hpl. § 22 første ledd at opplysninger de innehar taushetsplikt om kan gjøres kjent for andre, dersom ”den som har krav på taushet samtykker”. Et lignende unntak fra taushetsplikten for bl.a. prester følger av fvl. § 13a.

4. Advokatens taushetsplikt

Advokatens taushetsplikt er det som i dagligtalen brukes om den plikten advokaten har til ikke å formidle til utenforstående opplysninger som han har fått kjennskap til som følge av sin virksomhet som advokat.

Taushetsplikten, slik den fremstår for allmennheten, har imidlertid en rettslig og en etisk side. Den siden av taushetsplikten som er sentral for avhandlingen er den rettslige siden, som omhandler hvilke krav lovgivningen stiller til den som utøver advokatvirksomhet og evt. hvilke sanksjoner som kan ilegges den advokat som bryter med disse kravene. Advokatens taushetsplikt kan utledes av lovgivers krav til ”god advokatskikk” etter dl. § 224. Den etiske siden av taushetsplikten for advokaten omhandler hvordan advokaten bør utøve sin virksomhet ut fra hva klienten og samfunnet for øvrig forventer av han. Denne siden av taushetsplikten har imidlertid ikke klare skiller til den rettslige, annet enn at etikken tar over der den rettslige delen av taushetsplikten slutter. Dette kommer avhandlingen tilbake til i løpet av kapitlet som følger.

4.1 Taushetspliktens rettskildemessige forankring

Det eksisterer i dag utvilsomt en rettslig norm om advokatens taushetsplikt, selv om det ikke finnes en alminnelig lovbestemmelse som uttømmende angir den plikt advokaten har til å forholde seg taus om forhold han har fått kjennskap til som følge av sin virksomhet. Normens innhold og karakter kan imidlertid utledes fra eksisterende lovgivning og rettskilder i tilknytning til slik lovgivning.

Domstolloven kap. 11 regulerer de kravene lovgiver stiller til advokatens virksomhet. Det stilles både personelle, prosessuelle og formelle krav for å kunne drive slik virksomhet. Det fremgår av dl. § 231 at som advokat regnes den som har fått rettmessig bevilling etter dl. §

220 til å drive advokatvirksomhet. Begrepet ”advokatvirksomhet” brukes om all den virksomhet som advokatbevillingen gir advokaten rett til å utøve, jfr. dl. § 231.

Lovgivers krav til advokatvirksomhet fremgår som nevnt, av dl. § 224 første ledd som krever at denne ”skal utøves i samsvar med god advokatskikk”. Ordlyden ”god advokatskikk” gir ikke mer til forståelsen av lovgivers krav enn at advokaten må utøve sin virksomhet på en måte som er ansett å være god. Det ligger altså et krav etter dl. § 224 om at advokater skal opptre på en særskilt måte som oppfyller de forventninger man kan ha til en person som utøver slik retts hjelpsvirksomhet. Domstoloven pålegger advokaten å overholde en viss bransjestandard, jfr. ordlyden ”skal”. Begrepet ”god advokatskikk” anses derfor å være advokaters profesjonskrav, men gir naturlig nok rom for individuelle tolkninger og blir lite eksakt ved anvendelsen av kravet i praksis.

Domstoloven § 224 første ledd annet punktum presiserer imidlertid hva som ligger i kravet fra lovgivers side. Det fremgår at ”advokatvirksomhet skal utøves grundig, samvittighetsfullt og i overenstemmelse med hva berettigede hensyn til klientens tarv tilsier, og at oppdrag skal utføres tilstrekkelig hurtig”. Ut fra ordlyden kan man slå fast at dette ikke er en uttømmende liste av hva som inngår i kravet til ”god advokatskikk”, jfr. ordlyden ”[d]et hører til kravet” og lovens forarbeider.³⁹

Ordlyden ”grundig [og] samvittighetsfullt” viser at advokaten må overholde en viss standard for kvaliteten på den prestasjonen han legger i arbeidet sitt. Advokaten må også utføre arbeidet for sine klienter på en effektiv måte, jfr. ordlyden ”oppdrag skal utføres tilstrekkelig hurtig”, og han må derfor ikke bruke unødvendig lang tid. Hva som regnes som en effektiv nok tidsbruk fra advokatens side vil imidlertid bero på sakens omfang og karakter, jfr. ordlyden ”tilstrekkelig”.

Bestemmelsen fortsetter med å presisere at det i kravet til ”god advokatskikk” stilles krav til at virksomheten skal være ”i overenstemmelse med hva berettigede hensyn til klientens tarv tilsier”. Ved dette viser lovgiver at advokaten må utføre sitt arbeid på en måte som ut fra de konkrete omstendighetene ivaretar klientens interesser på en best mulig måte.

---

³⁹ Ot.prp. nr. 39 (1994-1995) Om lov om endringer i domstoloven mm. (disiplinær- og tilsynsordninger for advokater) s.14.

Ut fra de oppregningene lovgiver gjør i dl. § 224 første ledd annet punktum, er det klart at advokaten må overholde en bransjestandard som setter krav både til kvalitet, tidsbruk og hensyntagen til klientens individuelle behov. Hva som vil være god advokatskikk vil måtte vurderes fra klientforhold til klientforhold, både med tanke på hvor effektiv advokaten må være i arbeidet for klienten, og hvordan han skal gå frem i det konkrete tilfellet.

Regelen om kravet til ”god advokatskikk” fremstår med dette som en generalklausul, altså en generell utformet standard for hva som kan forventes av advokaters virksomheter. Lovgiver benytter seg av slike generalklausuler på områder hvor ”det overlates til domstolene å styre rettsutviklingen innenfor området for bestemmelsen”.⁴⁰ Advokatvirksomhet er en bransje som stadig forandrer seg i takt med samfunnsutviklingen, og forventningen man har til slik virksomhet vil derfor også forandre seg med tiden. Ved at kravet til advokatens virksomhet er utformet slik det er, kan gjeldende rett for rettsreglene om slik virksomhet fremgå av loven uten at denne formelt må endres. På denne måten er domstolen og profesjonen selv gitt rom til å utvikle gjeldende rett på området. Dette synspunktet fremgår også av lovens forarbeider som ikke har lagt klare føringer på hvordan loven skal tolkes utover presiseringene som er gjort i dl. § 224 første ledd annet punktum.⁴¹

Lovgiver har likevel å utdype om kravet til ”god advokatskikk” i dl. § 224 annet ledd at ”Den Norske Advokatforening kan utarbeide nærmere regler for hva som skal anses som god advokatskikk. Reglene kan stadfestes av Kongen og har i så fall virkning som forskrift.” Advokatforeningen er gjennom dl. § 224 annet ledd dermed gitt fullmakt til å fastsette ”Regler for god advokatskikk”(RGA). Advokatforeningen har utformet slike regler som er inntatt i advokatforskriften kap. 12. Siden reglene er gjort til forskrift, vil de gjelde uavhengig av medlemskap i Advokatforeningen. Av denne grunn må samtlige offentlig godkjente advokater i Norge overholde reglene som kommer til uttrykk i forskriften.⁴²

Fra forarbeidene til domstolloven fremgår det at regelen i dl. § 224 er hovedregelen om god advokatskikk, men meningen fra lovgivers side var at Advokatforeningen fortsatt skulle ha ”ansvaret for å utpensle det nærmere innhold av reglene for god advokatskikk”.⁴³ Dette var

---

⁴⁰ Jfr. Johan Giertsen, *Avtaler*, 2. opplag, Oslo 2008 s. 197.

⁴¹ Innst. O. nr. 64 (1994-1995). Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i domstolloven m.m. (disiplinær- og tilsynsordninger for advokater) punkt 4.

⁴² Jfr. Ot.prp. nr. 39 (1994-1995) s.14.

⁴³ Ot.prp. nr. 39 (1994-1995) s.14.

også antatt å være i samsvar med internasjonale regler for advokatvirksomhet gitt av The Council of Bars and Law societies of Europe (CCBE).

Lovgivers begrunnelse for delegeringen av slik kompetanse til Advokatforeningen fremgår ikke av forarbeidene. Det er imidlertid sannsynlig at foreningens rolle ved fastsettelsen av bransjestandarden skyldes innsikten foreningen har i slik virksomhet. Advokatforeningen vil være godt skikket til å fastsette hvilke krav som skal og bør stilles til advokatvirksomhet ut fra samfunnets behov og krav til slik virksomhet, samtidig som hensynet til advokaten selv ivaretas. Da Advokatforeningen ble gitt denne kompetansen, eksisterte RGA utelukkende som bransjeetiske normer for de advokater som var medlemmer av Advokatforeningen.⁴⁴ Ved at reglene ble inntatt som i forskrift, ble den etablerte praksis blant advokater kodifisert til rettsregler. Skillet mellom de etiske og de rettslige normene ble til en viss grad visket. Normene som før advokatforskriftens tilblivelse var ansett å være rent etiske regler for advokatvirksomhet, er ved advokatforskriftens tilblivelse blitt rettslige normer som til en viss grad kan håndheves for domstolene, jfr. dl. § 227 siste ledd.

Advokaters taushetsplikt som rettslig norm kan innfortolkes i kravet til ”god advokatskikk” etter dl. § 224 første ledd, da plikten anses å være en bransjestandard advokater må overholde. Normen er likevel presisert i RGA. RGA punkt 2.3 er en bestemmelse som regulerer kravet til ”fortrolighet”. I ordlyden ”fortrolighet” ligger det en forventning om konfidensialitet, et hensyn som gjennomsyrrer advokaters virksomhet. Det er nettopp hensynet til klientens fortrolighet til sin advokat som er et av de viktigste hensynene som ligger til grunn for advokatens taushetsplikt.

Det fremgår av advokatforskriften kap. 12 punkt 2.3.1:

”Det er av sentral betydning for advokatens virke at klienter og andre kan gi advokaten opplysninger som advokaten er forpliktet til ikke å meddele videre. Advokatens plikt til å behandle opplysningene fortrolig, er en nødvendig forutsetning for tillit og er således en grunnleggende og overordnet rett og plikt for advokaten.

---

⁴⁴ Jfr. Advokatforeningens kommentarer til RGA, <http://www.advokatforeningen.no/Etiske-regler/God-advokatskikk/kommentarutgaven/> punkt 1.1 nr. 1.

Advokatens plikt til å bevare taushet om opplysninger han mottar, fremmer rettspleien så vel som klientens interesser og har derfor krav på en særlig beskyttelse fra statens side.”

Bestemmelsen viser i første ledd første punktum at advokatens ”forplikte[iser] til ikke å meddele videre [opplysninger som klienter eller andre gir han]” er særlig viktig for advokatens virksomhet. Bestemmelsen synes å forutsette at advokaten er pålagt en plikt til å forholde seg taus om særlige opplysninger som han har fått formidlet, altså det man omtaler som advokatens taushetsplikt. Forskriften viser på dette punkt at normen om taushetsplikt er en innarbeidet praksis blant advokater.

Bestemmelsen fortsetter i annet punktum med å beskrive de hensyn som ligger til grunn for det forskriften viser til som en ”plikt til ... fortrolig[het]”, mens annet ledd redegjør for de hensyn som ligger bak taushetsplikten.⁴⁵ Det skilles derfor i forskriften mellom advokatens taushetsplikt og hans fortrolighetsplikt.

Forskriften presiserer i punkt 2.3.2 skillet mellom advokatens fortrolighetsplikt og hans taushetsplikt;

”En advokat skal overholde den taushetsplikt som han er pålagt gjennom lovgivningen.

Opplysninger advokaten blir kjent med i sitt virke som advokat, må behandles fortrolig også når opplysningene ikke omfattes av hans lovbestemte taushetsplikt.

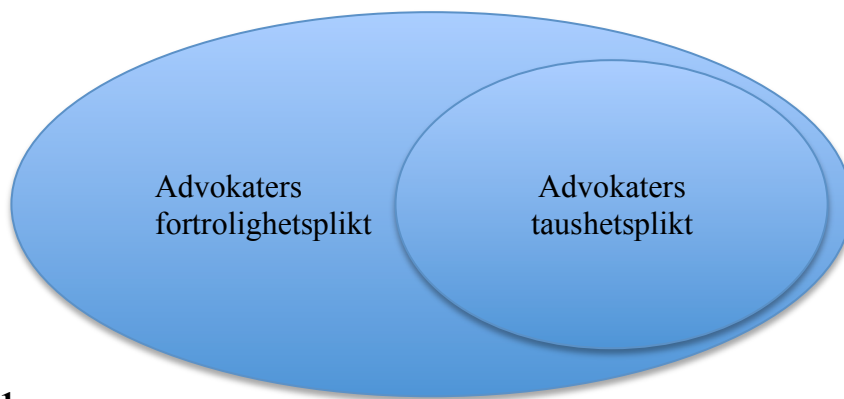
Plikten til fortrolighet er ikke tidsbegrenset.”

Forskriften tolkes slik at advokatens fortrolighetsplikt omfatter alle de opplysninger advokaten får kunnskap om i egenskap av å være advokat, altså som følge av sin virksomhet, jfr. ordlyd til RGA punkt 2.3.2 annet ledd. Opplysningene advokaten har taushetsplikt om etter forskriften, vil også falle under advokatens fortrolighetsplikt.

Sammenhengen mellom de opplysningene som faller under fortrolighetsplikten og de omfattes av advokatens taushetsplikt, kan illustreres slik:

---

⁴⁵ Det redegjøres for de hensyn som ligger til grunn for taushetsplikten i avhandlingens kap. 4.2.

Figur 1

Fortrolighetsplikten fremstår, etter ordlyden i RGA, som mindre streng enn taushetsplikten. Dette begrunnes i at fortrolighetsplikten er uttrykk for en etisk standard om hvordan advokaten bør forholde seg til opplysninger han får kjennskap til som følge av sin profesjon. Som det fremgår av en klagesak fra Disiplinærnemnda for advokater er

”[f]ortrolighetsplikten ... ikke noe absolutt forbud mot å meddele opplysninger videre. Et faglig forsvarlig skjønn kan tilsi at meddelelse vil være riktig. Momenter ved denne vurderingen vil blant annet være opplysningenes art, hvem de gjelder og hvem de kommer fra. Opplysninger må ikke spres utover den krets som er nødvendig for å ivareta klientens interesser.”⁴⁶

Det vil av denne grunn bero på skjønn hvorvidt det kan konkluderes med at advokaten har overtrådt sin fortrolighetsplikt etter advokatforskriften. Av kravet til ”god advokatskikk” i dl. § 224 første ledd kan man derfor utlede at advokater har en vidtrekkende fortrolighets- og taushetsplikt, jfr. RGA punkt 2.3, jfr. dl. § 224 annet ledd. Grunnen til at det skilles mellom en fortrolighetsplikt og en taushetsplikt etter advokatforskriften, er pga. sanksjonssystemet ved overtredelse av advokatens plikter

I det følgende vil det i avhandlingen ikke skilles mellom advokatens fortrolighetsplikt og hans taushetsplikt på samme måte som RGA har gjort. Betegnelsen ”taushetsplikt” vil bli brukt om den rettslige normen som pålegger advokaten å forholde seg taus så langt det er mulig, når opplysningene må brukes for at advokaten skal få gjort jobben sin. Det avgjørende for om advokaten har handlet i strid med sin plikt, er hvorvidt han har brutt plikten til å være fortrolig til sin klient. Slike brudd på fortroligheten kan gi seg utslag i sanksjoner.⁴⁷

⁴⁶ ADA-2007-4.

⁴⁷ Se avhandlingens kap. 4.8.

Om innholdet og omfanget av taushetsplikten har advokatforskriften presisert at advokaten må ”overholde den taushetsplikt som han er pålagt gjennom lovgivning”, jfr. RGA punkt 2.3.2 første ledd. Bestemmelsen definerer ikke hva som er advokatens taushetsplikt, annet enn at denne er regulert i formell lov. Foruten bestemmelser i spesiallovgivningen finnes det som nevnt ingen generell lovfestet hjemmel som uttømmende regulerer advokatens taushetsplikt. En advokat er i lovs form kun pålagt taushetsplikt gjennom spesiallovgivningen for tilfeller der hans arbeid vil falle innenfor en gruppe som er særskilt pålagt taushetsplikt.

Et eksempel på spesiallovgivning som pålegger advokater taushetsplikt finner man i forvaltningsloven. For tilfeller der advokaten utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan er han pålagt taushetsplikt etter lovens § 13. Taushetsplikten omfatter opplysninger om ”noens personlige forhold”, jfr. § 13 første ledd nr.1 , eller ”tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den opplysningen angår”, jfr. første ledd nr. 2.

Et annet tilfelle, som er nærliggende fvl. § 13 i ordlyd og utforming, fremgår av lov 29.juni 2007 nr. 73 om eiendomsmegling (eiendomsmeulingsloven eller emgll.). Emgll. § 3-6 pålegger advokater som driver slik megling taushetsplikt overfor uvedkommende om det de under utførelsen av sitt arbeid eller verv får vite om ”noens personlige forhold” eller ”drifts- og forretningsforhold”.

Bestemmelsene er utformet med tilnærmet lik ordlyd, da de gir uttrykk for den samme normen om taushetsplikt. De vil imidlertid bare gjøre seg gjeldende når advokatens virksomhet omfattes av bestemmelsenes anvendelsesområde, altså for en særskilt del av den virksomhet advokaten utfører. Bestemmelsenes ordlyd og rettskildene som bidrar til forståelsen av disse, vil likevel kunne være med på å belyse hvilket innhold og omfang den generelle normen om advokaters taushetsplikt har.

Taushetsplikten for advokater er også kommet til uttrykk gjennom øvrig lovgivning som strl. § 144, som kan pålegge straff til den advokat som bryter sin profesjonsangitte taushetsplikt. Videre fremgår normen gjennom bestemmelser i prosesslovgivningen bl.a. ved regler om bevisforbud i lov 22.mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven

eller strpl.) § 119, samt lov 17.juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven eller tvl.) § 22-5.

Straff for brudd på strl. § 144 vil kunne ilegges advokaten uavhengig av det området han gjør sitt arbeid på, så lenge lovens vilkår og vilkårene for straff er oppfylte.⁴⁸ Dette vil derfor medføre at strl. § 144 kun får anvendelse for tilfeller der overtredelsen av taushetsplikten anses som straffverdig. Advokatforeningen tar utgangspunkt i strl. § 144 ved redegjørelsen av hvilken "taushetsplikt som [advokaten] er pålagt gjennom lovgivning" og innholdet av denne.⁴⁹ Rettspraksis har også lagt til grunn at strl. § 144 er den "bestemmelsen i lovverket som regulerer advokaters yrkesmessige taushetsplikt".⁵⁰ Innholdet av den objektive gjerningsbeskrivelsen vil være av betydning for klarleggingen av taushetspliktens innhold og rekkevidde. Bestemmelsens objektive vilkår vil kunne gi en indikasjon på hvor graverende bruddet på taushetsplikten til en advokat må være for at det skal anses å være straffverdig.

Spesiallovgivningen gjennom de to ovennevnte eksemplene i emgll. og fvl., samt prosesslovgivningen gjennom strpl. § 119 og tvl. § 22-5 vil bli medtatt i redegjørelsen der dette bidrar til klarleggingen av taushetspliktens innhold. Herunder vil særlig praksis som omhandler strpl. § 119 være av betydning ved klarleggingen av vilkårene etter strl. § 144, da bestemmelsene etter rettspraksis "sies å speile hverandre".⁵¹

4.2. Formålet med og hensyn bak advokatens taushetsplikt

Hvorfor akkurat advokater er pålagt taushetsplikt, kan trolig begrunnes i den type informasjon som denne yrkesgruppen får kjennskap til som følge av deres bistand til sine klienter. Denne informasjonen er ansett å være av en karakter som trenger beskyttelse fra allmennhetens kunnskap og derfor må skjermes mot å komme å gjøres kjent for utenforstående. Det fremgår av RGA punkt 2.3.1 annet ledd at advokatens taushetsplikt "fremmer rettspleien så vel som klientens interesser og har derfor krav på en særlig beskyttelse fra statens side". Sitatet understreker taushetspliktens vidtrekkende virkning ved at den virker til det positive både for

---

⁴⁸ Det er sikker rett at fire vilkår må være oppfylte for at man kan dømmes til straff i Norge i dag; Du må ha utvist skyld, ha oppfylt den objektive gjerningsbeskrivelsen i straffebudet, være tilregnelig og ikke mindreårig samt at det ikke må foreligge straffriende grunner, jfr. bl.a. Ot.prp.nr. 90 (2003-2004). Om lov om straff s.194.

⁴⁹ Advokatforeningens kommentarer til RGA, punkt 2.3.2 nr. 2.

⁵⁰ Rt. 2013 s. 92 (avsnitt 38).

⁵¹ Jfr. Rt. 2013 s. 92 (avsnitt 38).

samfunnet og for den enkelte klient. Som kommentarene til RGA viser, skal taushetsplikten fungere både som en ”rettssikkerhetsgaranti” og en ”forutsetning for et fungerende rettssamfunn”.⁵² Punktet ble tilføyd i 2001 for å fremheve den virkningen taushetsplikten har for samfunnet, samt den økende forekomsten av inngrep i denne begrunnet i verdier av større verdi for samfunnet enn de verdier som taushetsplikten skal beskytte.⁵³ Bekjempelse av organisert kriminalitet er et eksempel på slike verdier. Av denne grunn kan man slå fast at det må særlig mye til før hensyn som ligger til grunn for lovgivning som gjør unntak fra taushetsplikten, skal være av større samfunnsmessig verdi enn de fordeler taushetsplikten har ved å tjene både individet og samfunnet. Lovgiver er derfor i RGA punkt 2.3.1 gitt en oppfordring til å ha in mente hvilken positiv betydning taushetsplikten har for samfunnet som helhet før det lovfestes at det kan gjøres legitime inngrep i denne.

Plikten til å forholde seg taus for advokater er ansett som en ”sterk” taushetsplikt, noe som kan begrunnes i fordelene denne har for samfunnet som helhet og at kun lovgitte unntak eller samtykke kan fritta for taushetsplikt.⁵⁴ Det vil i det følgende redegjøres for hensynene som ligger til grunn for taushetsplikten, og hvordan plikten virker positivt både for klienten, samfunnet og advokaten selv.

4.2.1. Hensynet til klienten

Fortrolighetsforholdet mellom advokaten og klienten er en av de viktigste grunnene for taushetsplikten advokaten innehar.⁵⁵ Hensynet til fortrolighet kommer eksplisitt til uttrykk i RGA punkt 2.3 som legitimerer kravet til advokaters taushetsplikt som en del av kravet til ”god advokatskikk” etter dl. § 224. Det er ansett som viktig at enhver skal kunne oppsøke rettshjelp fra en profesjonell uten å måtte være redd for at informasjon som advokaten får i denne anledning skal komme utenforstående til kunnskap.⁵⁶

---

⁵² Advokatforeningens kommentarer til RGA, punkt 2.3.1 nr. 1.

⁵³ Jfr. Advokatforeningens kommentarer til RGA, punkt 2.3.1 nr. 2.

⁵⁴ Jfr. NOU 2009: 4. Tiltak mot skatteunndragelser. s. 143.

⁵⁵ Jfr. NOU 2009: 4 s. 143, rettspraksis i bl.a. Rt. 2006 s. 633 og juridisk litteratur ved Knut Svalheim s. 3.

⁵⁶ Jfr. Rt. 1999 s. 1066 (s. 1069) med støtte i juridisk litteratur ved Jens Edvin A. Skoghøy, *Tvisteløsning*, Oslo 2010 s.667.

Hensynet til den enkeltes personlige autonomi, altså ens rett til å bestemme over seg selv, er ansett som en ”sentral rettsstatsverdi”.⁵⁷ Selvbestemmelsesretten bidrar til at mennesket skal føle seg trygg ved at staten ikke uten videre kan gripe inn overfor enkeltindividet. Den viser også at mennesket har ansvar for seg selv og sine handlinger.

Det er for mange en forutsetning for å kunne fortelle om sine anliggender at den som mottar opplysningene er pålagt taushetsplikt. Dersom så ikke var tilfellet, ville trolig mange klienter unnlatt å oppsøke advokathjelp og prøvd å løse problemet selv. Det at man skal kunne bestemme selv hvem som skal ha tilgang til opplysninger om en selv og ens anliggender inngår i retten til den personlige autonomi. Derfor vil også hensynet til klientens selvbestemmelsesrett ligge til grunn for taushetsplikten. Selvbestemmelsesretten har nær sammenheng med den enkeltes personvern. Personvern omhandler menneskets ukrenkelighet og selvstendighet, altså et vern av individet og også et vern av opplysninger om individet. Menneskets personvern er i St.meld nr. 17 (2006-2007) *Et informasjonssamfunn for alle* beskrevet som menneskets ”krav på respekt frå andre menneske, respekt for eigen integritet og privatlivets fred ... [og] ein føresetnad for velfungerande demokratiske samfunn” ved at man selv skal kunne bestemme når man har behov for ikke å være en del av det offentlige rom.⁵⁸ En skal derfor ha rett til å verne om seg selv og verne ens interesser fra allmennheten. Advokatens taushetsplikt bidrar til at individets integritet respekteres ved at visse opplysninger om den enkelte som fremkommer som følge av advokatens bistand, ikke skal komme til andres kunnskap.

For de tilfellene der klienten er en virksomhet, vil hensynet til fortrolighet rundt særskilte opplysninger som inngår i advokat-klientforholdet kunne begrunnes i andre verdier og hensyn. Hensynet til konkurranse, omdømme og økonomi er forhold som kan begrunne advokatens plikt til å sørge for at informasjon holdes innenfor en begrenset personkrets. Dersom utenforstående får innsyn, kan opplysninger om drift av en virksomhet kunne svekke virksomheten. Hensyn til konkurranse med lignende virksomhet og negativt omdømme kan få økonomiske konsekvenser. Et eksempel er et børsnotert aksjeselskap. En eventuell offentliggjøring av innsideinformasjon etter lov 29.juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel

---

⁵⁷ Jfr. Jan Fridthjof Bernt og Synne Sæther Mæhle i *Rett, samfunn og demokrati*, Oslo 2007 s.169.

⁵⁸ St.meld nr. 17 (2006-2007) *Et informasjonssamfunn for alle* s. 130.

(verdipapirhandelloven eller vphl.) § 3-2 vil kunne være skadelig for selskapet pga. potensiell påvirkning av aksjekurs.

Videre skal advokatens taushetsplikt fremme klientens sak og bidra til at de problemene av rettslig karakter som klienten måtte ha, blir løst på en måte som er til det beste for klienten. Advokaten er derfor avhengig av at klienten informerer advokaten om de opplysninger advokaten har behov for å kjenne til for å kunne fremme klientens interesser på en best mulig måte. For domstolsbehandling av sivile saker er det partene som er ansvarlig for sakens opplysning og bevisgrunnlaget avgjørelsen skal fattes på bakgrunn av, jfr. tvl. § 11-2 annet ledd. Partenes ansvar for sakens opplysning understreker viktigheten av at advokaten skal ha tilgang på alle opplysninger som kan være relevante. Dersom klienten skal frykte at advokaten kan videreformidle sensitiv informasjon, kan dette føre til at klienten ikke opplyser advokaten på en måte som fremmer hans egen sak. For straffesakers vedkommende er det også av sentral betydning at advokaten får alle relevante opplysninger for å på en best mulig måte kunne ivareta klientens interesser materielt og prosessuelt.

Hensynet til effektivitet ved løsning av klientens rettslige problemstilling ligger også til grunn for advokatens taushetsplikt. Advokaten har som profesjonell rettsanvender, bedre innsikt i lovgivningen enn den gjennomsnittlige klient vil ha, noe som fører til en mer tidsbesparende prosess enn dersom klienten skulle håndtert de rettslige problemene selv.

Taushetsplikten bidrar videre til materielt riktige resultater som følge av advokatens profesjonalitet hva gjelder løsning av juridiske problemstillinger. Ved at avgjørelser blir materielt riktige, vil de anses å være i samsvar med gjeldende rett og omstendighetene for den konkrete saken. Avgjørelser som anses å være i samsvar med omstendighetene, vil trolig oppfattes som rettferdige for klienten, selv om utfallet av saken ikke nødvendigvis samsvarer med klientens individuelle ønsker. Taushetspliktens bidrag til materielt riktige avgjørelser er av Høyesterett betegnet som en ”viktig rettssikkerhetsgaranti”.⁵⁹ Advokatens taushetsplikt vil av denne grunn indirekte fremme likebehandling av mennesker og hindre at myndighetene begår inngrep i individets rettsstilling som ikke fremstår som legitime.

---

⁵⁹ Rt. 2010 s. 1638 (avsnitt 33).

4.2.2. Hensynet til samfunnet

Hensynet til samfunnet er ivaretatt ved advokatens taushetsplikt og kan også begrunne dens sterke stilling i det norske samfunnet.

Som foran nevnt vil taushetsplikten bidra til effektivitet ved advokatens bidrag til løsningen av en juridisk problemstilling for en klient, og dette vil kunne ha positive innvirkninger for det offentlige. Dersom en tvist tilspisser seg, kan advokatbistand bidra til en mer tidseffektiv prosess ved at kun saker som er egnet til behandling for domstolene fremmes. Advokaten kan også råde klienter til ikke å saksøke motparten dersom han for eksempel ser at kravene til tvistens karakter etter tvl. § 1-3 ikke er oppfylt. For et slikt tilfelle vil domstolen slippe å forhåndsbehandle det forhold om tvisten har oppfylt prosessforutsetningene som stilles. Dersom en sak oppfylder prosessforutsetningene, kan advokatbistand bidra til en mer effektiv prosess når tvisten først skal behandles av domstolen. Advokaten har på generelt grunnlag bedre kunnskaper enn klienten har om hvilke argumenter som har rettslig relevans og hvilke som ikke vil ha det. Skulle det for eksempel være tale om en barnefordelingssak, vil klienten sannsynligvis være følelsesmessig involvert i saken. Dette kan gjøre det vanskelig for klienten å skille ut hvilke argumenter som har relevans for domstolens behandling. På denne måten kan man hindre at det foreligger uforholdsmessig mye bevismateriale sett ift. det som er nødvendig for at domstolen skal fatte en materielt riktig avgjørelse.

Advokatens taushetsplikt vil derfor bidra til materielt riktige avgjørelser, noe som vil være til det beste både for klienten så vel som det offentlige.⁶⁰ Forvaltningen og domstolene er avhengig av samfunnets tillit for å utøve makt, og det at avgjørelser fremstår som rettfærdige og riktige fremmer denne tilliten. For straffesaker vil avgjørelser som er materielt riktige, fremme rettsstatens prinsipp om at ingen uskyldige skal dømmes til straff.

4.2.3. Hensynet til advokaten

Taushetsplikten vil til slutt kunne begrunnes i hensynet til advokaten selv. Den er av ”sentral betydning for advokatens virke”, jfr. RGA punkt 2.3.1, og uttalt av Høyesterett å være en ”grunnleggende yrkesforutsetning for advokatvirksomhet”.⁶¹ Taushetsplikten gir grunnlag for

---

⁶⁰ Jfr. avhandlingens kap. 4.2.1.

⁶¹ Rt. 2008 s. 158 (avsnitt 112).

klientens tillit til sin advokat, noe som igjen er avgjørende for at advokaten kan utøve sin virksomhet.

4.3. Hvilken informasjon har advokaten taushetsplikt om?

4.3.1. Fysiske personer

RGA punkt 2.3 er gjennom ordlyden taus om hvilken karakter informasjonen må være av for at den skal omfattes av taushetsplikten advokaten er pålagt. Det er klart at innholdet i informasjonen ikke er egnet for videreformidling, ut fra de hensyn som redegjort for i avhandlingens kap. 4.2. Det er særlig hensynet til ”klientens interesser”, jfr. RGA punkt 2.3.1 annet ledd, som viser hvilken følsomhet opplysningene har i forhold til utenforståendes kunnskap.

Lov 14.april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven eller popplyl.) § 2 nr. 8 definerer ”sensitive opplysninger” som opplysninger om bl.a. helseforhold og seksuelle forhold. Det er altså tale om informasjon som er av privat karakter. Lovens forarbeider presiserer at personopplysningslovens begrep ”sensitive opplysninger” er ment å favne videre enn opplysninger om ”noens personlige forhold” etter fvl. § 13. Formålet med personopplysningsloven som er å beskytte mot krenkelse av den enkeltes personvern, jfr. lovens § 1, tilsier likevel at bestemmelsen i personopplysningsloven kan gi en indikasjon på hvilke opplysninger som kan tenkes å være beskyttet av taushetsplikten. Hensynet til personvern er nettopp også et hensyn som taushetsplikten skal søke å ivareta.

Strl. § 144 anvender ordlyden ”hemmeligheter” om informasjonen advokaten ikke kan videreformidle uten å risikere straffansvar. Med ordlyden ”hemmeligheter” menes at innholdet i betroelsen til advokaten må være slik at det ikke er ment å skulle komme til andres kunnskap, altså informasjon med en viss sensitivitet for videreformidling. Etter alminnelig språkbruk regnes en ”hemmelighet[...]” som noe som ikke er alminnelig kjent, og dette er informasjon som kun en begrenset krets vet om og har tilgang til. Ordlyden avgrenser ikke mot at også informasjon som handler om andre enn klienten, kan regnes som en ”hemmelighet[...]”. Det er derfor ikke all informasjonutveksling mellom klienten og advokaten som vil være underlagt strl. § 144 sitt anvendelsesområde. Forhold som ikke regnes som en ”hemmelighet[...]” vil falle utenfor ordlyden.

Man kan som følge av de rettskilder som redegjort for her, slutte at opplysninger som ikke er alminnelig kjente vil kunne ha et vern gjennom normen om advokatens taushetsplikt. Det kan likevel tenkes tilfeller der det kan være vanskelig å avgjøre hva som er alminnelig kjent, og hva som kun er kjent for en begrenset personkrets. I et lite samfunn kan det være vanskelig å skille mellom hva som for eksempel er rykte og hva som er sikre opplysninger. Dette kan illustreres med et eksempel: Hans Tastad er på vei hjem etter en fuktig kveld på byen og stanser utenfor et butikkvindu for å se på en vindusutstilling. Mens Tastad står og ser, går det et ras fra butikkens tak, noe som resulterer i at Tastad får is og snø i hodet og havner på sykehus. Ryktet på stedet Tastad bor, går om at det var nettopp han som var den uheldige, men dette er ikke bekreftet av Tastad selv. Tastads advokat som er engasjert i forbindelse med Tastads erstatningssøksmål mot butikkens eier som følge av skadene Tastad ble påført, uttaler seg i lokalavisen om ulykken Tastad har vært utsatt for og advarer andre mot faren for å få snø- og isras i hodet. I avisartikkelen refererer han til Tastads navn og omtaler han som svært heldig som kom fra ulykken med livet i behold.

Her kan man spørre seg om Tastads navn i tilknytning til ulykken var omfattet av advokatens taushetsplikt, ettersom Tastad selv hadde til hensikt å forholde seg anonym. Opplysningen om hans identitet kan være ansett som informasjon som kun en begrenset krets av personer kjente til, eller denne opplysningen kan betegnes som alminnelig kjent som følge av ryktene i byen.

Alminnelig kjente forhold må imidlertid kunne karakteriseres som opplysninger som allmennheten kan få tilgang til, som for eksempel opplysninger man kan innhente på egen hånd som en persons adresse. Rykter vil trolig ikke kunne karakteriseres som alminnelig kjente opplysninger, siden de ikke er bekreftet. Det kan likevel være vanskelig for advokaten å avgjøre hvorvidt opplysninger faktisk er et rykte eller om det anses som alminnelig kjent.

I eksemplet foran om Hans Tastad vil opplysningene om hans navn (i forbindelse med ulykken) være å anse som opplysninger som er vernet av advokatens taushetsplikt. Det var kun helsepersonellet på sykehuset, Tastads advokat og Tastad selv som visste at han var involvert i ulykken, og utenforstående hadde derfor ikke en mulighet til å få opplysninger om Tastads identitet.

Når det gjelder den nærmere avgrensning av opplysningens karakter, har lovgiver for spesiallovgivningen i fvl. § 13 lovgiver valgt at taushetsplikten omfatter informasjon om

”noens personlige forhold”, jfr. § 13 første ledd nr. 1, eller ”tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts-og forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den opplysningen angår”, jfr. første ledd nr. 2. En tilnærmet lik ordlyd er brukt for de opplysninger som er taushetsbelagte etter emgll. § 3-6. Her er den taushetsbelagte informasjonen opplysninger om ”noens personlige forhold” eller drifts-og forretningsforhold”.

En lignende plikt til å bevare taushet overfor uvedkommende om ”noens personlige forhold eller drifts-og forretningsforhold” finnes for den som utøver rettshjelpsvirksomhet uten advokatbevilling etter dl. § 218 annet ledd, jfr. dl. § 218 tredje ledd. Slik virksomhet er nærliggende den virksomheten og bistanden som advokaten gir i sin virksomhet til sine klienter. Det er derfor mye som taler for at taushetsplikten en slik rettshjelper har, skal samsvare med den som gjelder for advokaten selv. Felles for ordlyden til bestemmelsene i fvl. § 13, emgll. § 3-6 og dl. § 218 annet ledd er at både private og forretningsmessige forhold kan regnes som opplysninger som har krav på vern mot utenforståendes kunnskap gjennom taushetsplikten.

I forarbeidene til fvl. § 13 har lovgiver eksplisitt valgt å avgrense ”noens personlige forhold” mot opplysninger om bl.a. eiendomsrett og bruksrett.⁶² Her ser man tydelig at taushetsplikten avgrenses mot forhold som ikke anses som alminnelig kjent, da opplysninger om eiendoms- og bruksrett er opplysninger som, om de er tinglyst, er tilgjengelige for allmennheten gjennom offentlige registre. Slike opplysninger trenger derfor ikke å vernes mot utenforståendes kunnskap gjennom taushetsplikten. Opplysninger som anses som beskyttelsesverdige etter fvl. § 13 er ifølge forarbeidene ”opplysninger om slekts-, familie- og hjemforhold, fysisk og psykisk helse, karakter og følelsesliv”.⁶³

Forarbeidene til emgll. § 3-6 viser følgende om innholdet i taushetsplikten som følger av bestemmelsen:

”Eiendomsmeglere vil regelmessig få opplysninger om personlige og økonomiske og forretningsmessige forhold som avgiveren ikke ønsker kjent for en større krets. Det kan gjelde opplysninger fra oppdragsgivere, reflektanter eller oppdragsgiveres

---

⁶² Ot.prp. nr. 3 (1976-1977). Om lov om endringer i lov 10.februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (regler om taushetsplikt m.m.) s.14.

⁶³ Jfr. Ot.prp. nr. 3 (1976-1977) s. 14.

medkontrahenter. I noen tilfeller kan megleren få informasjon som er fortrolig i egentlig forstand, enten det er tale om helsetilstand, familiesituasjon eller rene forretningshemmeligheter. Andre ganger kan det være mer trivielle opplysninger omkring økonomi, skatteforhold, flytteplaner m.m. som avgiveren ikke ønsker publisitet omkring.”⁶⁴

Lovgiver har i forarbeidene valgt å understreke det subjektive aspektet ved taushetsplikten, altså avgiverens ønske, forventning og behov om at opplysninger ikke viderefremmes til utenforstående. Dette er også et av hovedhensynene bak plikten.⁶⁵ Skulle klienten være bekymret for å oppsøke profesjonell hjelp hos en advokat fordi opplysninger ville nå ut til utenforstående, ville klienten kanskje la være å oppsøke hjelp.

Forhold av økonomisk karakter kan også omfattes av taushetsplikten, ettersom dette kan være opplysninger som ikke er alminnelig kjente. Høyesterett behandlet således et tilfelle hvor et av spørsmålene som måtte besvares var hvorvidt pengeoverføringer kunne regnes som opplysninger som var beskyttet gjennom advokatens taushetsplikt.⁶⁶ Hovedproblemstillingen for Høyesterett var om reglene for advokatens taushetsplikt var til hinder for å gi et advokatfirma pålegg om å utlevere til Økokrim opplysninger om hvem som var mottakeren av tre spesifiserte overføringer over firmaets klientskonto, jfr. strpl. §§ 119 og 210. Ett av spørsmålene Høyesterett måtte svare på for å kunne ta stilling til hovedspørsmålet, var om en pengeoverføring som skjer som en integrert del av en advokats egentlige advokatvirksomhet, var vernet av advokatens taushetsplikt.⁶⁷ Høyesterett konkluderte med at pengeoverføringer ”som skjer som ledd i en advokats egentlige virksomhet” omfattes av taushetsplikten.⁶⁸ Med betegnelsen ”advokatens egentlige virksomhet” menes ”juridisk bistand og rådgivning” i og utenfor rettergang.⁶⁹ Høyesteretts begrunnelse var bl.a. at ”[h]ensynene bak taushetsplikten tilsier at alle ledd i et ordinært advokatoppdrag omfattes av taushetsplikten, også transaksjoner”.⁷⁰

---

⁶⁴ NOU 1987: 14. Eiendomsmegling s.90, jfr. Ot.prp.nr. 16 (2006-2007). Om lov om eiendomsmegling s.184.

⁶⁵ Se avhandlingens kap. 4.2.

⁶⁶ Rt. 2010 s. 1638.

⁶⁷ Rt. 2010. s. 1638 (avsnitt 30).

⁶⁸ Rt. 2010 s. 1638 (avsnitt 42).

⁶⁹ Jfr. Rt. 2010 s. 1638 (avsnitt 29), jfr. Rt. 2008 s. 645 (avsnitt 47), jfr. Rt. 1999 s. 911 (s. 916).

⁷⁰ Rt. 2010 s. 1638 (avsnitt 34).

Disiplinærnemnden behandlet i en avgjørelse et tilfelle hvor advokaten var innklaget for å ha brutt taushetsplikten etter RGA punkt 2.3.2, jfr. punkt 2.3.1.⁷¹ Innklagede, altså advokaten, bisto klager ved skifte av dødsbo, hvor avdøde også hadde vært advokatens klient. Advokaten hadde i følge klager referert til avdødes uttalelser om klager, som var avdødes datter. Disse opplysningene inngikk ifølge klager, som en del av fortrolighetsforholdet mellom avdøde og advokaten og utgjorde et brudd på taushetsplikten. Disiplinærnemnden ga klager medhold i dette. Det ble ansett å være et brudd på taushetsplikten mellom advokaten og klienten at advokaten videreformidlet opplysninger om avdødes subjektive meninger om sine nærmeste til de disse gjaldt. Det var ikke påvist at denne utvekslingen av opplysninger til datteren var avdødes ønske, og resultatet ble derfor at advokaten hadde brutt sin plikt til å forholde seg taus.

Selv om man for dette tilfellet kunne tenke seg at det nære slektskapet mellom avdøde og klager tilsa at opplysningene kunne videreformidles, var det avgjørende at advokaten hadde videreformidlet opplysninger som han hadde fått i fortrolighet fra avdøde. I denne avgjørelsen har Disiplinærnemnden vist at det ikke skal mye til før opplysninger er omfattet av advokatens taushetsplikt. Avgjørelsen som de rettskilder referert til foran, kan tas til inntekt for at det er det konkrete klientforholdet som avgjør hvorvidt opplysninger er underlagt advokatens taushetsplikt.⁷² Hvor langt taushetsplikten strekker seg beror på en vurdering av opplysningenes karakter, sensitivitet for videreformidling og klientens interesser.

4.3.2. Juridiske personer/virksomheter

RGA punkt 2.3 synes ikke å skille mellom klienttypene når det gjelder taushetspliktens rekkevidde. De hensyn som begrunner taushetsplikten der klienter er fysiske personer, vil dermed også gjelde for de klientforhold som omhandler juridiske personer/virksomheter. Det er på det rene at også opplysninger som fremkommer i klientforholdet der klienten er en bedrift, kan være følsomme for videreformidling.

---

⁷¹ ADA-2010-D18.

⁷² Dette gjelder så lenge informasjonen innår som en del av ”advokatens egentlige virksomhet”. Se avhandlingens kap. 4.4 for hvordan advokaten må ha tilegnet seg opplysningene for at de skal vernes av taushetsplikten.

Det er imidlertid nærliggende å tro at det skal mindre til før noe regnes som beskyttelsesverdig når klienten er en fysisk person enn der klienten er en juridisk person/virksomhet. Dette pga. de negative følgene en videreformidling vil kunne ha på en fysisk person sammenlignet med en juridisk person. Virkninger av en psykisk karakter ved videreformidling av taushetsbelagt informasjon vil kunne gjøre seg gjeldende for en fysisk person, men ikke når klienten er en juridisk person.

Spesiallovgivningen har gjennom fvl. § 13 og emgll. § 3-6 lagt terskelen høyere for hvilke opplysninger som er omfattet av taushetsplikten der klienten er en juridisk person enn der dette er en fysisk person. I begge bestemmelsene må de taushetsbelagte opplysningenes innhold omhandle forhold rundt driften eller øvrige deler av virksomheten. Dette indikerer at taushetspliktens rekkevidde overfor slike klientforhold ikke er ubegrenset, da lovgiver har satt grenser for hvilke opplysninger som skal anses som beskyttelsesverdige. Hvor grensene skal gå for hvilke opplysninger dette er tale om, er likevel noe uklart ut fra ordlyden til bestemmelsene.

Man kan legge til grunn at det også for slike opplysninger må avgrenses mot informasjon som er alminnelig kjent. Alminnelig kjente opplysninger trenger ikke vernes mot utenforståendes kunnskap. Derfor vil informasjon rundt en virksomhet som man kan få tilgang til fra for eksempel offentlige registre ikke være underlagt advokatens taushetsplikten.

For fvl. § 13 er det hensynet til konkurrerende virksomheters kjennskap til opplysningene, som gjør at de er sensitive for videreformidling. I dette ligger det et krav om at opplysningene må omhandle slik informasjon at andre virksomheter i konkurranse kan bruke de til fordel for dem selv. Forarbeidene til forvaltningsloven uttaler om hensynene bak regelen ”at spredning av næringsopplysninger kan føre til økonomisk tap for vedkommende bedrift, enten direkte eller ved at konkurrenter utnytter opplysningene”.⁷³ Ved å tale om ”økonomisk tap” viser lovgiver til at videreformidling av opplysningene til utenforstående må utgjøre en viss formuesmessig skade, altså et tap som kan regnes om i penger, enten tapet regnes som direkte eller indirekte. En slik forståelse av grensene for advokatens taushetsplikt synes å ha de beste grunner for seg. Det er vanskelig objektivt sett å slå fast at taushetsplikten skulle være overtrådt, dersom man ikke kan konstatere en faktisk skade.

---

⁷³ Ot.prp. nr. 3 (1976-1977) s.16.

Juridisk litteratur ved *Svalheim* mener man ikke bør anlegge en skadegjørende virkning som vilkår for at informasjon skal regnes som beskyttet av taushetsplikten.⁷⁴ Dette begrunner han blant annet i at det kan være vanskelig å trekke grensen mellom hva som anses som skadelig videreformidling og hva som ikke er dette. Et slikt synspunkt som *Svalheim* presenterer har substans for opplysninger om private anliggender der klienten er en fysisk person. For slike tilfeller vil det være subjektivt hva som oppfattes som skadelig og hva som ikke vil være det. For en virksomhet vil imidlertid forholdet rundt videreformidling av opplysninger være å regne som skadelig, først når den kan tenkes å få negative økonomiske konsekvenser for virksomheten.

4.4. Hvordan må advokaten ha tilegnet seg informasjonen?

Advokaten må ha tilegnet seg informasjonen pga. sin profesjon. Dette kan man utlede av RGA punkt 2.3 som viser at advokaten må ha tilegnet seg informasjonen som følge av sin yrkesutøvelse, jfr. ordlyden ”[o]pplysninger advokaten blir kjent med i sitt virke som advokat” i punkt 2.3.2 annet ledd.

Strl. § 144 stiller som et av vilkårene for straff ved brudd på taushetsplikten, at opplysningene må være advokaten ”betrodd i stillings medfør”. Dersom man deler opp ordlyden i § 144 vil det å ”betro[...]” seg, være at man forteller noe til noen i fortrolighet, altså informasjonsutveksling med en forventning om tillit til den man forteller til. I dette tilfellet vil det være klientens formidling av ”hemmeligheter” til sin advokat. Ordlyden stiller ikke formkrav til at ”betro[elsen]”, og det er derfor ikke avgjørende hvorvidt formidlingen av informasjon har skjedd skriftlig eller muntlig.

Betroelsen til advokaten må ha videre skjedd ”i stillings medfør” etter strl. § 144. Det må altså foreligge en sammenheng mellom betroelsen og profesjonen som advokat, ved at formidlingen av hemmelighetene må være betinget av at mottakeren utøver denne profesjonen. Anvendelsesområdet for strl. § 144 avgrenser derfor mot informasjon som advokaten får i egenskap av å være en privatperson. Hvor mye som skal til før betroelsen har skjedd ”i stillings medfør”, er ordlyden taus om. Ordlyden etter RGA punkt 2.3 og strl. § 144 må dermed sies å ha et tilnærmet likt innhold.

---

⁷⁴ Knut Svalheim s. 108.

Spesiallovgivningen har også presisert kravet om sammenheng mellom informasjonstilegnelsen og advokatens arbeid. Etter fvl. § 13 må denne være skjedd ”i forbindelse med tjeneste eller arbeid” og ”under utførelsen av sitt arbeid eller verv” etter emgll. § 3-6.

Det kan i denne sammenheng forekomme tilfeller hvor det kan være vanskelig å avgjøre om formidlingen av informasjonen er skjedd på en slik måte at den er omfattet av advokatens taushetsplikt. En advokat møter tilfeldigvis en klient på en nattklubb. Klienten forteller i denne anledning advokaten om forhold som har tilknytning til advokat-klientforholdet, altså informasjon med sammenheng til advokatens bistand til klienten. For dette tilfellet kan man spørre seg om advokaten er pliktig til å forholde seg taus om denne informasjonen, eller om slik informasjon faller utenfor advokatens profesjonsangitte taushetsplikt. Klienten tar kontakt med advokaten utelukkende pga. det profesjonelle forhold som foreligger mellom klienten og advokaten, men advokaten opptrer på nattklubben som privatperson og utfører ikke sitt arbeid eller verv.

Ordlyden i RGA og i strl. § 144 synes ikke å avgrense mot et tilfelle som det nevnte, da det sentrale er at informasjonsutvekslingen har skjedd pga. vedkommendes profesjon som advokat. Hvorvidt han oppholder seg et annet sted enn på kontoret, har derfor ikke betydning hva gjelder det vern opplysningene skal ha.

Likevel kan nok noen situasjoner skape vanskelige grensetilfeller når det gjelder rekkevidden av advokatens taushetsplikt. Dersom klienten for eksempel skulle være en bekjent av advokaten som han omgås med på fritiden, vil skillet mellom advokaten som privatperson og advokaten som profesjonell ved utøvelsen av sitt yrke kunne komme til å bli noe uklar. Det avgjørende synes likevel å være at det eksisterer et klientforhold og at opplysningene har sammenheng med dette forholdet.

Sammenhengen mellom formidlingen av opplysningene og opplysningenes karakter er illustrert i rettspraksis gjennom Rt. 1999 s. 911. Saken omhandlet vitneforbudet til en advokat etter strpl. § 119. Advokaten hadde tipset politiet om at drapsmannen var en annen enn den som stod tiltalt for en straffbare handling. Advokatens kilder for denne opplysningen var to av hans klienter, og politiet krevde følgelig innsyn i hvem disse var. Advokaten nektet å gi slik informasjon, da han anså at opplysninger om identiteten til hans klienter var underlagt

taushetsplikten hans. Høyesterett konkluderte med at opplysningene om klientidentiteten måtte utgis av advokaten. Begrunnelsen for dette var at dersom advokaten skulle bli unntatt fra vitneplikten etter strpl. § 119, måtte opplysningene om klientenes identitet føre til at noe av det klientene hadde "betrodd" advokaten ble kjent.

Dette indikerer at det er opplysningenes karakter av ikke å være alminnelig kjent som er det sentrale for rekkevidden av advokatens taushetsplikt, og at det er dette som er avgjørende for om noe er ansett å være tilegnet advokaten på en måte som skaper vern gjennom taushetsplikten. I eksemplet ovenfor fra rettspraksis i Rt. 1999 s. 911 måtte advokaten derfor også advokaten være i fare for å røpe taushetsbelagte opplysninger, for at klientforholdet i seg selv skulle være ansett å falle innenfor advokatens taushetsplikt.

Dommen kan likevel ikke tas til inntekt for at klientens identitet alltid vil falle utenfor normen om advokaters taushetsplikt, så lenge videreformidlingen ikke fører til at annen informasjon som inngår i fortrolighetsforholdet mellom advokat og klient gjøres kjent for utenforstående. Det vil for enkelte tilfeller være vanskelig å skille mellom formidlingen av opplysningene til advokaten og opplysningene i seg selv.

Man kan tenke seg det tilfelle der Ola Normann tar kontakt med en advokat fordi han ønsker å skille seg fra sin kone. Advokaten har spesialisert seg på og arbeider kun med ekteskapsopphør og problematikk som kan oppstå i denne forbindelse. Det er ingen andre enn Ola og hans advokat som vet at Ola vil avslutte samlivet med sin kone. I et slikt tilfelle vil videreformidling av Olas navn av hans advokat være vanskelig å skille fra opplysningene om Olas ønsker om skilsmisse. Dette indikerer at klientens navn i seg selv bør kunne være beskyttelsesverdig av advokatens taushetsplikt.

Høyesterett har senere tatt et lignende standpunkt og modifisert rettspraksis i Rt. 1999 s. 911, ved at navnet på klienten i seg selv var ansett å være en opplysning som var underlagt taushetsplikten.⁷⁵

Videre kan man stille spørsmål om det at de taushetsbelagte opplysningene må være formidlet til advokaten som følge av hans profesjon, gjør at informasjon advokaten innhenter selv, får

---

⁷⁵ Jfr. Rt. 2010 s. 1638 (avsnitt 54).

fra andre enn klienten eller nedtegner som egne bemerkninger eller notater, vil falle utenfor den informasjon han innehar taushetsplikt om.

Det fremgår av RGA punkt 2.3.1 at advokaten kan ha tilegnet seg kunnskap om den taushetsbelagte informasjonen fra ”klienter og andre”. Dette viser at også informasjonsutveksling skjedd på initiativ fra andre enn klienten, vil beskyttes av den konfidensialitet som ligger til grunn for advokat-klientforholdet. Ordlyden til strl. § 144 stenger heller ikke for at også opplysninger gitt fra andre vil være beskyttet av advokatens taushetsplikt.

En slik forståelse er hensiktsmessig ettersom det praktisk sett vil kunne forekomme situasjoner hvor advokaten selv må innhente opplysninger i anledning et konkret klientforhold. Ut fra ordlyden i RGA punkt 2.3.1 synes dette å indikere at initiativet til informasjonsutvekslingen ligger på en annen part enn advokaten selv, da det kun er ”klienter” og ”andre” som er benevt i bestemmelsen.

I rettspraksis som handler om rekkevidden av vilkåret etter strpl. § 119, har Høyesterett uttalt at ”[d]et som er betrodd, blir dermed det advokaten i egenskap av sitt yrke og som ledd i et klientforhold innhenter eller får tilgang til på vegne av klienten.”⁷⁶ Faktum for saken fra Høyesterett var at advokaten hadde fått en privatetterforsker til å innhente opplysninger på advokatens vegne som følge av et av advokatens klientforhold. Dette var ansett å være opplysninger som var ”betrodd” advokaten i følge Høyesterett. Kjennelsen er senere fulgt opp i rettspraksis som har presisert at ”betro[elser]” også regnes som ”opplysninger tredjemann uoppfordret formidler til advokaten i vedkommendes egenskap av å ha et oppdrag for klienten”.⁷⁷

Også advokatens interne notater er i rettspraksis ansett som informasjon som kan være beskyttet av advokatens taushetsplikt og derfor ikke kan videreformidles til utenforstående.⁷⁸ Hovedspørsmålet i saken var om det kunne gjøres beslag i en advokats timeliste etter strpl. § 204, jfr. § 119 første ledd. Høyesterett kom for dette tilfellet til at også advokatens timelister

---

⁷⁶ Rt. 2006 s. 1071 (avsnitt 22).

⁷⁷ Jfr. bl.a. Rt. 2013 s. 92 (avsnitt 39-40).

⁷⁸ Rt. 2012 s. 868 (avsnitt 17-18).

”som han selv har utarbeidet til bruk for egen virksomhet” er underlagt hans taushetsplikt og regnes som ”betrodd ... i hans stilling”.⁷⁹

Advokatens taushetsplikt vil derfor ikke være avgrenset mot informasjon han har fått pga. at initiativet til informasjonsutvekslingen kom fra andre enn klienten selv.

Det finnes likevel forhold som kan gjøre det vanskelig for advokaten å avgjøre om informasjon er tilegnet på en slik måte at opplysningene omfattes av taushetsplikten. Et tenkt tilfelle er der klienten er en virksomhet, men der advokaten får opplysninger om den administrerende direktørens personlige forhold. Disse personlige forholdene er ikke alminnelig kjente. Det tvilsomme er om opplysningene er ansett å være formidlet til advokaten på en måte som gjør at taushetsplikten beskytter disse. Advokaten er engasjert av virksomheten for å gi juridisk bistand i et forretningsanliggende, og opplysningene er kommet til hans kunnskap som følge av denne bistanden.

Opplysningene om direktørens personlige forhold er ikke gitt for å belyse forhold hans bistand knytter seg til. Hensynene bak taushetsplikten tilsier likevel at også slike opplysninger skal ha et vern gjennom taushetsplikten. Selv om opplysningene ikke har sammenheng med den bistand advokaten er engasjert til å utføre, så taler fortrolighetsforholdet mellom advokat og klient for at opplysningene bør være vernet.

Et slikt standpunkt får støtte av *Skoghøy* som viser til at også ”opplysninger som fremgår av situasjonen for øvrig” vil falle under ordlyden ”betrodd” etter tvl. § 22-5 første ledd.⁸⁰

Uttalelsen tolkes slik at så lenge opplysningene er kommet til advokatens kunnskap fordi han gir juridisk bistand på en eller annen måte, så er dette tilstrekkelig for at dette er ”betrodd” advokaten etter tvl. § 22-5. Derfor vil også opplysninger som ikke har direkte tilknytning til bistand advokaten gir, kunne regnes som informasjon som han har taushetsplikt om.

4.5. Hvem er vernet av taushetsplikten?

Det er på det rene at klienten er vernet gjennom den taushetsplikten advokaten er pålagt. Dette kommer til uttrykk gjennom RGA punkt 2.3.1 annet ledd ved at ” [a]dvokatens plikt til å

---

⁷⁹ Rt. 2012 s. 868 (avsnitt 13-19).

⁸⁰ Jens Edvin A. Skoghøy s. 668.

bevare taushet ... fremmer ... klientens interesser”. Det er nettopp hensynet til klientens personvern som er en av hovedbegrunnelsene for det vernet advokatens taushetsplikt innehar.⁸¹

Det kan tenkes tilfeller der andre kan gi opplysninger som ikke omhandler klienten eller der advokaten får kjennskap til opplysninger som ikke omhandler klienten. Et eksempel kan være at klientens familiemedlemmer gir advokaten informasjon i anledning klientforholdet. Det er for et slikt tilfelle ikke gitt at også disse familiemedlemmene vil vernes av taushetsplikten.

RGA punkt 2.3 er taus om tredjemenn har et vern som følge av taushetsplikten for slike tilfeller som problematisert her. Innholdet i vilkårene etter strl. § 144 synes ikke å stenge for at også utenforstående vil være vernet av taushetsplikten. Avhandlingen har i kap. 4.4 redegjort for at informasjon formidlet til advokaten fra tredjemann, kan nyte et vern gjennom taushetsplikten.

Det er uansett trolig at det for slike tilfeller må oppstilles et krav om sammenheng mellom opplysningene og klientens interesser. Dersom jeg engasjerer advokat, og min mor tar kontakt med advokaten og opplyser om forhold som ikke har sammenheng med verken meg eller grunnen til at jeg oppsøker advokat, er det ingenting som indikerer at advokaten ikke kan videreformidle slike opplysninger av hensyn til meg.

Juridisk litteratur ved *Svalheim* har ansett at tilfeller der tredjeperson vil være vernet gjennom taushetsplikten, er ”der kilden kan identifiseres med klienten”.⁸² Dette synspunktet støtter opp om den forståelse som er fremkommet ovenfor.

Oppdragsavtalen taler også i retning av at tredjemann vil ha et begrenset vern. Avtalen består mellom advokaten og klienten, og dette gir en indikasjon på at det er klienten advokaten har forpliktelse overfor og som derfor er vernet av advokatens profesjonsangitte taushetsplikt. Utenforstående synes av denne grunn ikke å være vernet ved advokatens taushetsplikt så lenge dette ikke er i klientens interesse.

---

⁸¹ Se avhandlingens kap. 4.2.1.

⁸² Knut Svalheim s. 118-119.

Et tilfelle som ble behandlet av Disiplinærnemnden omfattet problemstillingen om hvem som er vernet gjennom advokatens taushetsplikt.⁸³ For det konkrete tilfellet som Disiplinærnemnden måtte fatte en avgjørelse om, var det tale om at advokaten representerte en forelder i en familiekonflikt. Barnas andre forelder hadde tatt barna med seg til et krisesenter. Klienten hadde funnet innklagedes dagbøker og ble med bakgrunn i dagbøkene innhold bekymret for barnas sikkerhet. Advokaten tok kontakt med krisesenteret og fremviste dagbøkene for å uttrykke sin bekymring. Av denne grunn mente klager, altså eier av dagbøkene, at advokaten hadde brutt sin taushetsplikt ved å oppbevare, lese og fremvise dagbøkene for de ansatte ved krisesenteret. Disiplinærnemnden uttalte at "[k]lager er ikke ... [advokatens] klient og er derved ikke omfattet av den persongruppe som har vern etter Regler om god advokatskikk punkt 2.3."⁸⁴ Tredjepart vil dermed ikke være vernet av taushetsplikten advokaten må overholde, da hensikten er å verne klienten, med mindre dette er i klientens interesse.

I tillegg til klienten har advokaten selv også et vern som følge av taushetsplikten. Dette vernet omhandler advokatens rett til å forholde seg taus dersom andre vil ha tilgang på opplysninger som er omfattet av hans taushetsplikt. En slik rettighet følger av taushetsplikten slik den fremgår av RGA punkt 2.3. Advokatens rettigheter kommer også implisitt til uttrykk strl. § 144, ettersom advokaten kan straffeforfølges for brudd på taushetsplikten. Hans plikt til å overholde taushetsplikten, vil derfor også utgjøre en rett for advokaten. Uansett vil advokatens vern ha begrenset rekkevidde, fordi lovgiver i enkelte tilfeller har pålagt ham en opplysningsplikt. Denne opplysningsplikt vil gå foran taushetsplikten. På denne måten vil advokaten bare kunne dømmes til brudd på taushetsplikten dersom han "rettsstridig" videreformidler taushetsbelagt informasjon, jfr. strl. § 144.

4.6. Når inntreer og opphører taushetsplikten for advokaten?

Det fremgår av RGA punkt 2.3.2 annet ledd siste punktum at "plikten til fortrolighet er ikke tidsbegrenset". Taushetsplikten til en advokat vil derfor ikke være begrenset av tid og vil bestå uavhengig av om klientforholdet er avsluttet.

---

⁸³ ADA-2009-32.

⁸⁴ ADA-2009-32 (avsnitt 5).

Det er i utgangspunktet kun dersom det foreligger lovbestemte unntak fra taushetsplikten eller den som har krav på hemmelighold samtykker i at advokaten helt eller delvis er fri fra sin plikt, at taushetsplikten kan tenkes å opphøre for advokaten.⁸⁵

Selv om taushetsplikten ikke er tidsbegrenset, kan det likevel argumenteres for at taushetsplikten til en advokat vil kunne tenkes å opphøre for de tilfeller der hensynene som begrunner taushetsplikten ikke lenger er til stede. Dette vil for eksempel kunne gjelde forhold som tidligere var ansett å være omfattet av taushetsplikten, men som nå er blitt offentlig kjente.

4.6.1. Fysiske personer

Høyesterett måtte i Rekstensaken inntatt i Rt. 1983 s. 430 ta stilling til spørsmålet om advokaters taushetsplikt modifiseres i de tilfellene der den som har krav på taushet dør. Førstvoterende tok utgangspunkt i juridisk litteratur ved Johs. Andenæs i *Straffeprosess*, som igjen hadde tatt utgangspunkt i forarbeider om legers taushetsplikt i NOU 1976: 1 *Legers og tannlegers rettigheter og plikter*. Her slår Høyesterett fast at advokatens taushetsplikt modifiseres når den beskyttede dør, så lenge dette er hans antatte vilje.⁸⁶ Dette synspunkt er fulgt opp i senere praksis fra Høyesterett.⁸⁷

Disiplinærnemnden behandlet et tilfelle der advokaten bisto klager ved behandlingen av klagers mor sitt dødsbo.⁸⁸ Advokaten videreformidlet informasjon som advokaten hadde fått fra avdøde til klager. Selv om taushetsplikten kan modifiseres over tid når den som har krav på taushet dør, kom Disiplinærnemnden til at advokaten for dette tilfellet hadde brutt sin taushetsplikt. Disiplinærnemnden uttalte om dette:

”Slik Disiplinærnemnden ser det, kunne innklagede ha gitt uttrykk for avdødes ønske – om at innklagede skulle forestå skiftet av boet – uten å referere til uttalelsene. Det var dermed ikke nødvendig å referere til uttalelsene i korrespondansen med klagerens advokat for å ivareta avdødes interesser. Det nære slektskapet mellom avdøde og klagerne tilsier også at en advokat er spesielt varsom med å offentliggjøre slike opplysninger som kan være sårende og krenkende, særlig gjør dette seg gjeldende der

⁸⁵ Se avhandlingens kap. 3.2.

⁸⁶ Jfr. Rt. 1983 s. 430 (s. 438), og Johs. Andenæs, *Straffeprosess*, 2.opplag, Oslo 2010 s. 217-218.

⁸⁷ Rt. 2006 s. 633 (avsnitt 34).

⁸⁸ ADA-2010-D18.

det ikke er sannsynliggjort at det var avdødes formodede vilje at innklagede skulle gå ut med opplysningene.”⁸⁹

Så lenge det altså ikke kan påvises at det var avdødes antatte vilje at opplysninger underlagt advokatens taushetsplikt kunne videreformidles, så løses ikke advokaten fra sin taushetsplikt og han plikter derfor å forholde seg lojal til sin klient.

Av denne grunn vil taushetsplikten anses ikke å være tidsbegrenset i de tilfellene der klienten er en privat person, med mindre det foreligger samtykke fra den som beskyttes av taushetsplikten, eller man kan påvise at samtykke ville blitt gitt.

4.6.2. Juridiske personer/virksomheter

For de tilfeller der klienten er en virksomhet, kan man spørre seg om advokatens taushetsplikt fortsetter å forplikte advokaten også etter virksomhetens opphør.

Mange av de samme hensyn gjør seg gjeldende her som for de tilfeller der klienten er en privat person. Det er likevel særlig skadeomfanget av videreformidling, som begrunner taushetsplikten der klienten er en juridisk person/virksomhet. Når virksomheten er oppløst, kan det argumenteres for at opplysningene ikke har behov for det vern taushetsplikten gir. Virksomheten vil ikke kunne påføres skade dersom en konkurrent får tilgang til informasjonen og kan bruke den til sin fordel, ettersom det ikke eksisterer noen virksomhet. Dette argumentet kan imidlertid kun forsvares dersom virksomheten opphører fullstendig og ikke andre immaterialrettslige regler setter grenser for taushetspliktens opphør, som for eksempel regler om patent etc.

For de tilfellene der virksomheten fusjonerer med en annen virksomhet, vil de hensynene som ligger til grunn for taushetsplikten fortsatt gjøre seg gjeldende. Det forhold at taushetsplikten til en advokat fortsatt forplikter advokaten etter fusjonering, har støtte i juridisk litteratur ved *Svalheim*.⁹⁰

---

⁸⁹ ADA-2010-D18 (punkt 1).

⁹⁰ Knut Svalheim s. 144.

4.7. EMK art. 8

EMK har som funksjon at den skal sikre at stater som har ratifisert konvensjonen skal etterleve rettighetene som er gitt gjennom den, jfr. EMK art. 1. Disse rettighetene gjelder for ”everyone”, jfr. art. 1, noe som tilsier at alle som oppholder seg innenfor disse statene vil være beskyttet gjennom rettighetene. Denne beskyttelsen vil gjelde uavhengig av statsborgerskap og om man er en juridisk eller fysisk person. EMK søker dermed å sikre mennesker og selskaper/virksomheter mot myndighetsutøvelse som skjer i strid med rettighetene konvensjonen fastsetter, jfr. ordlyden ”within their jurisdiction” i art. 1.

EMK art. 8 fastsetter personers ”[r]ight to respect for private and family life”, jfr. bestemmelsens overskrift. Det fremgår av første ledd at artikkelen skal sikre personer respekt for deres privat- og familieliv, hjem og korrespondanse. Artikkelen skal sørge for at staten som offentlig myndighet ikke begår overgrep overfor personer og krenker deres innerste sfære, jfr. artikkelens ordlyd. Et slikt potensielt inngrep fra staten kan for eksempel utøves gjennom lovgivning, men også gjennom konkrete vedtak som gir rettsvirkninger for den enkelte. Det vil for eksempel være å anse som konvensjonsbrudd dersom staten skulle lovfeste et inngrep i strid med rettigheter konvensjonen fastsetter. Slike grenser for statens myndighetsutøvelse er en del av de positive forpliktelsene som staten har etter EMK.

EMD har angitt at art. 8 nr. 1 beskytter mot inngrep i en persons fysiske og psykiske integritet, ens personlige identitet, som for eksempel seksuell legning, retten til personlig utvikling, retten til å etablere og utvikle mellommenneskelige forhold, samt vern av den personlige autonomien, altså ens selvbestemmelsesrett.⁹¹ Felles for de nevnte forholdene er at de inngår som en del av ens private liv, altså opplysninger som står i et motsetningsforhold til offentlig kjente opplysninger.

Selv om art. 8 nr. 1 skiller mellom retten til respekt for familieliv, privatliv, hjem og korrespondanse, er det ut fra ordlyden klart at kategoriene til dels overlapper hverandre. Dersom en person får posten som leveres i hans postkasse gjennomlest av andre, kan man karakterisere det som inngrep både i hans privatliv og i hans korrespondanse.

Artikkelens ordlyd taler i retning av at advokatens taushetsplikt og klientens interesser er vernet mot inngrep fra staten. Det faktum at man skal kunne få profesjonell hjelp uten å måtte

---

⁹¹ *Pretty mot Storbritannia* 29.april 2002 avsnitt 61.

ta i betraktning at informasjon som fremkommer til den profesjonelle part gjøres kjent for utenforstående, begrunnes nettopp i hensynet til privatlivet. Et inngrep i taushetsbelagt informasjon vil også krenke retten til respekt for ens korrespondanse, da informasjonsutvekslingen mellom advokat og klient synes å falle under ordlyden. En skal selv få bestemme hvilken informasjon av en privat karakter som andre skal kunne få innsyn i.

Advokatens taushetsplikt innebærer også en rett for advokaten mot at staten får innsyn i informasjon som inngår som en del av fortrolighetsforholdet mellom advokaten og hans klient. Ordlyden til EMK art. 8 nr. 1 kan tyde på at det avgrenses mot beskyttelse av profesjonelle forhold. Ordlyden taler derfor i retning av at advokatens rett til respekt for sitt arbeidsliv ikke inngår som en del av de rettigheter art. 8 beskytter. Dette taler dermed også i retning av at den informasjon som inngår i advokatens taushetsplikt for de tilfeller der klienten er en juridisk person, ikke er vernet mot innsyn fra staten etter EMK art. 8 nr. 1.

EMD har i flere saker behandlet taushetspliktens vern etter art. 8 nr. 1 og har i avgjørelsene fastslått at advokatens taushetsplikt er vernet gjennom EMK art. 8 nr. 1.⁹² Domstolen har understreket at rettighetene etter art. 8 ikke avgrenser mot beskyttelse av inngrep i ens profesjonelle liv, selv om artikkelens ordlyd taler i den retning. Begge de refererte dommene fra EMD omhandlet klager fra advokater på staters inngrep i taushetsplikten ved henholdsvis straffeprosessuelle tvangsmidler og lovbestemt rapporteringsplikt. Det er dermed på det rene at også klienten som er en juridisk person innehar de samme rettighetene som enhver annen klient etter art. 8.

Av denne grunn er taushetsplikten til en advokat vernet mot inngrep fra staten gjennom EMK. Som følge av den mellomkonstitusjonelle karakteren EMK innehar, vil motstrid mellom rettigheter etter konvensjonen og annen formell norsk lov, gjøre at EMK har forrang, jfr. menneskerettsloven § 3, jfr. § 2. Dette gjelder så lenge ikke inngrepet oppfyller de krav EMK art. 8 nr. 2 stiller til inngrepets karakter. Vernet EMK gir advokatens taushetsplikt, er dermed ikke å karakterisere som absolutt, da det kan gjøres legitime inngrep i denne.

---

⁹² Bl.a. *Niemietz mot Tyskland* 16. desember 1992 avsnitt 27-31 og *Michaud mot Frankrike* 6. desember 2012 avsnitt 90-92.

4.8. EMK art. 6

EMK art. 6 gir borgerne rett til en rettferdig rettergang, jfr. artikkelens overskrift ”[r]ight to a fair trial”. Man kan utlede en rekke prosessuelle rettigheter fra dette overordnede kravet, herunder tilgang på domstolsbehandling, ”access to court”, som bl.a. gir en rett til advokatbistand både ved sivile saker og i straffesaker.⁹³ Advokatens taushetsplikt er en forutsetning for at advokaten skal kunne utføre sitt arbeid overfor sine klienter. Dette tilsier at beskyttelse av advokatens taushetsplikt inngår i retten til en rettferdig rettergang etter EMK art. 6.

EMK art. 6 vil derfor kunne sette begrensninger for lovgivers mulighet til å lovfeste inngrep i advokatens taushetsplikt.

4.9. Brudd på taushetsplikten

Advokaten vil bryte sin profesjonsangitte taushetsplikt dersom han ”meddele[r] videre” informasjon som er underlagt taushetsplikt, jfr. RGA punkt 2.3.1.

Det fremgår av strl. § 144 at ”rettsstridig åpenbar[ing]” av taushetsbelagte opplysninger er vilkår som regulerer den aktive handling advokaten må utføre for at det kan konstateres straffbare brudd på taushetsplikten.

Ordlyden ”rettsstridig” viser at videreformidlingen av opplysningene må være skjedd på en måte som ikke anses som rettmessig. Rettspraksis har om rettsstridsreservasjoner i straffebud vist at disse må ”forstås slik at det kan tenkes tilfelle hvor en handling ikke er straffbar selv om den går inn under ordlyden i straffebudene”.⁹⁴ Juridisk litteratur har fulgt opp en slik forståelse med at rettsstridsreservasjonen ”må forstås som en generell reservasjon fra lovgiverens side om at det ikke er meningen å ramme alle de tilfellene som ellers ville gå inn under beskrivelsen av straffebudet”.⁹⁵ Vilkåret ”rettsstridig” etter strl. § 144 skal derfor fungere som en rettsikkerhetsgaranti for advokaten for de tilfeller der man kan argumentere for at et brudd på taushetspliktens objektive vilkår likevel ikke anses som straffverdig. Det er

---

⁹³ Jfr. bl.a. *Airey mot Irland* 9.oktober 1979 avsnitt 20-28 og *Golder mot Storbritannia* 21.februar 1975 avsnitt 26-40.

⁹⁴ Rt. 1979 s. 1492 (s. 1499).

⁹⁵ Johs. Andenæs, *Alminnelig strafferett*, 5.utgave 4.opplag, Oslo 2010 s. 155.

inn under dette vilkåret de lovfestede unntakene fra taushetsplikten innfortolkes for at de skal regnes som ikke straffbare å gjennomføre i praksis.⁹⁶

Angående kravet til den aktive handlingen som utgjør bruddet på taushetsplikten, så viser ordlyden ”meddele videre” at dette er en form for informasjonsutveksling til utenforstående. Ordlyden indikerer at videreformidling til bare én person er tilstrekkelig for at det kan konstateres brudd på taushetsplikten, så lenge denne personen regnes som utenforstående i klientforholdet. Med utenforstående menes i denne sammenheng noen som ikke allerede har kjennskap til informasjonens innhold eller som ikke jobber sammen med advokaten, for eksempel en fullmektig eller sekretær.

4.9.1. Straff

Advokaten kan straffes med bøter eller fengsel inntil seks måneder, jfr. strl. § 144, dersom han bryter sin profesjonsangitte taushetsplikt. For å kunne idømme straff for brudd på taushetsplikten etter strl. § 144, må imidlertid alle straffbarhetsvilkårene være oppfylte.⁹⁷ Da bestemmelsen stiller krav om forsett, jfr. strl. § 144, vil uaktsom overtredelse av taushetsplikten ikke anses som straffbart etter bestemmelsen. Uaktsom overtredelse av taushetsplikten etter strl. § 144, vil dette ikke anses som straffverdig, men vil trolig kunne karakteriseres som brudd på normen om advokaters taushetsplikt slik denne kan utledes av kravet til ”god advokatskikk” etter dl. § 224. Dette vil imidlertid bero på en konkret vurdering av de aktuelle omstendighetene. For straffebudene i spesiallovgivningen varierer det hvilken skyldgrad som er tilstrekkelig for at handlingen anses som straffbar.

Det skal derfor mer til for at brudd på taushetsplikten anses å være straffbare, enn for at det kan konstateres brudd på normen om advokaters taushetsplikt.

Dersom strl. § 144 skulle være overtrådt, kan også foretaksstraff i form av bøter etter strl. § 48 a bli aktuelt.

---

⁹⁶ Se avhandlingens kap. 3.2.

⁹⁷ Se avhandlingens kap. 4.1.

4.9.2. Disiplinærreaksjoner

Brudd på god advokatskikk gjennom brudd på advokatens taushetsplikt kvalifiserer til disiplinærreaksjoner i form av irettesettelse, kritikk eller, for alvorlige tilfeller, en advarsel, jfr. dl. § 227 tredje ledd annet og tredje punktum. Slike disiplinærreaksjoner vil være aktuelle som sanksjoner overfor advokaten uavhengig av om brudd på taushetsplikten kvalifiserer til straff etter strl. § 144.

Disiplinærutvalget for Oslo krets vurderte for et tilfelle at advokatens taushetsplikt etter spesiallovgivning i lov 10.juni 2005 nr. 44 om forsikringselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsvirksomhetsloven eller forsvl.) § 1-3⁹⁸ var brutt, noe som dermed kvalifiserte som brudd på normen som angir taushetsplikten for advokater etter RGA punkt 2.3.⁹⁹ Hvorvidt dette var ansett å være straffbart etter strl. § 144, var ikke av betydning for utvalget.

En lignende vurdering ble gjort i forbindelse med Disiplinærnemndens behandling av en klage som bl.a. omhandlet advokatens mulige brudd på taushetsplikten etter RGA.¹⁰⁰

Disiplinærnemnden vurderte ikke hvorvidt handlingen var ansett å være straffbar etter strl. § 144, men om de objektive vilkårene i straffebudet var overtrådt. Ut fra vurderingen ble det ansett å foreligge brudd på advokatens taushetsplikt.

4.9.3. Kontraktsbrudd og erstatningsansvar

Brudd på taushetsplikten kan få konsekvenser for advokaten i forhold til oppdragsavtalen med klienten. Taushetsplikten er en forutsetning for enhver klientforhold, og brudd på plikten kan trolig karakteriseres som kontraktsbrudd. Bryter advokaten taushetsplikten kan dette være grunnlag for klienten til rettmessig å heve avtalen mellom de to.

Foruten heving av avtalen, kan advokaten saksøkes med krav om erstatning som dekning av den skade som videreformidling av taushetsbelagte opplysninger kan ha påført klienten.¹⁰¹

---

⁹⁸ Utgjør i dag forsvl. § 1-6.

⁹⁹ ADA-2005-29 (punkt ”Ad klage over brudd på/taushetsplikt/fortrolighetsplikt”).

¹⁰⁰ ADA-2010-D18.

¹⁰¹ Jfr. Nils Nygaard, *Skade og ansvar*, 6. utgave 2.opplag, Oslo 2007 s. 3.

4.9.4. Brudd på EMK

Brudd på EMK ved overtredelse av vernet taushetsplikten har etter konvensjonen, vil regnes som et konvensjonsbrudd. Dette får ingen direkte konsekvenser for Norge, annet enn at vi pga. vårt dualistiske system må søke å oppfylle kravene konvensjonen stiller til myndighetsutøvelsen.¹⁰² Dersom det skulle være tale om lovgivning som legitimerer inngrep i advokaters taushetsplikten etter EMK art. 6 eller art. 8 nr. 1, vil Norge så snart som mulig måtte søke å skape overenstemmelse mellom konvensjonskravene og norsk lovgivning.

5. Rapporteringsplikt etter hvvl. § 18

Hvvl. § 18 er en bestemmelse som pålegger rapporteringsplikt til Økokrim dersom en rapporteringspliktig har mistanke om at en transaksjon har tilknytning til utbytte av en straffbar handling eller har tilknytning til straffbare forhold som omhandler terror etter strl. §§ 147 a, 147 b eller 147 c. Økokrim er den sentrale enheten for etterforskning og påtale av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet i Norge, jfr. forskrift 28. juni 1985 nr. 1679 om ordningen av påtalemyndigheten (påtaleinstruksen) § 35-1 første ledd. Økokrim er det riksdekkende etterforsknings- og påtaleorganet for brudd på straffebestemmelser om slik kriminalitet.

Enheten for finansiell etterretning (EFE) er enheten innenfor Økokrim som skal motta og analysere rapportene de rapporteringspliktige skal oversende etter hvvl. § 18.¹⁰³ Disse rapportene kalles MT-rapporter. I sin årsrapport fra 2011 har EFE laget en grafisk fremstilling som viser at det i gjennomsnitt per år i perioden 2006-2010 var ti rapporter fra advokater (og andre rapporteringspliktige etter hvvl. § 4 annet ledd punkt 3).¹⁰⁴ For å sammenligne lå det tilsvarende tallet på 2198,2 rapporter fra banker i snitt per år i samme periode. Det store antall innrapporteringer fra banker skyldes trolig bankenes tilgang til innsyn i et stort antall transaksjoner. Hvorfor differansen til advokaters innrapporteringer er så stor, kan man bare spekulere i. Dette kan enten skyldes at advokatene kommer over veldig få tilfeller som utløser rapporteringsplikt etter hvvl. § 18, eller at man står overfor underrapportering.

---

¹⁰² Se avhandlingen kap. 2.2.2.

¹⁰³ Jfr. Økokrim, <http://www.okokrim.no/efe>.

¹⁰⁴ Årsrapport Enheten for finansiell etterretning 2011, [http://www.okokrim.no/www/okokrim/resource.nsf/files/www93sd3e-efe_arsrapport_2011/\\$FILE/efe_arsrapport_2011.pdf](http://www.okokrim.no/www/okokrim/resource.nsf/files/www93sd3e-efe_arsrapport_2011/$FILE/efe_arsrapport_2011.pdf) s. 11.

5.1 "Hvitvasking"

Begrepet "hvitvasking" er et kjent uttrykk både i faglige kretser og i dagligtalen. Det er vanlig å forstå hvitvasking som den handling der "sorte penger vaskes rene", altså at penger som stammer fra kriminell virksomhet behandles på en slik måte at pengenes opphav skjules. Slik skal det være vanskeligere å avdekke den kriminelle virksomheten, da hensikten bak hvitvaskingshandlingen er å unndra seg straff. Etter strl. § 317 er hvitvasking definert som den handlingen der hvor man "yter bistand til å sikre slikt utbytte[av en straffbar handling]".

"Hvitvasking" er ikke definert i hvitvaskingsloven, men det fremgår av lovens forarbeider at det innhold som skal tillegges begrepet, skal tilsvare den som kan utledes av tredje hvitvaskingsdirektiv.¹⁰⁵ I direktivet benevnes hvitvasking som "money laundering" og er utdypet slik:

- a) the conversion or transfer of property, knowing that such property is derived from criminal activity or from an act of participation in such activity, for the purpose of concealing or disguising the illicit origin of the property or of assisting any person who is involved in the commission of such activity to evade the legal consequences of his action;
- b) the concealment or disguise of the true nature, source, location, disposition, movement, rights with respect to, or ownership of property, knowing that such property is derived from criminal activity or from an act of participation in such activity;
- c) the acquisition, possession or use of property, knowing, at the time of receipt, that such property was derived from criminal activity or from an act of participation in such activity;
- d) participation in, association to commit, attempts to commit and aiding, abetting, facilitating and counselling the commission of any of the actions mentioned in the foregoing points.¹⁰⁶

For å oppsummere hvitvaskingsbegrepet etter direktivet, gjelder dette handlinger eller medvirkning til handlinger som går ut på å dekke over/skjule tilegnelsen av formuesgoder fordi formuesgodene stammer fra en kriminell handling. Det er tilstrekkelig for at det regnes

---

¹⁰⁵ Ot.prp. nr. 3 (2008-2009) s. 21 flg.

¹⁰⁶ Tredje hvitvaskingsdirektiv art. 1 nr. 2.

som ”money laundering” at en vet at formuesgodet er tilegnet ved en kriminell virksomhet. Oppbevaring av slike formuesgoder vil dermed også være å anse som hvitvasking, jfr. tredje hvitvaskingsdirektiv art. 1 nr. 2 bokstav c. Det samme gjelder dersom man kjøper eller bruker av formuesgodet.

EFE har i sin årsrapport fra 2011 formulert hvitvasking som ”prosessen som gjøres for å sikre ... utbyttet [som er generert av kriminalitet]”.¹⁰⁷

Av hensyn til temaet og problemstillingen i avhandlingen er det ikke nødvendig å skulle definere ”hvitvasking” eksakt, da ordlyden i hvvl. § 18 ikke benytter seg av begrepet. Det er likevel viktig å ha klart for seg hvilket innhold som kan tillegges begrepet, for å forstå hvilke hensyn som ligger bak bekjempelsen av slik kriminalitet og hva som gjør hvitvaskingshandlingen straffbar.

5.2. Formålet med og hensyn bak rapporteringsplikten

Formålet med hvitvaskingsloven er ”å forebygge og avdekke transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller med tilknytning til terrorhandlinger”, jfr. lovens formålsbestemmelse i § 1. En transaksjon regnes etter hvitvaskingsloven som ”enhver overføring, formidling, ombytting eller plassering av formuesgoder”, jfr. § 2 annet ledd, vanligvis i form av elektronisk overføring av penger.

Rapporteringsplikten er et konkret utslag av hvitvaskingslovens formål, og den er av lovgiver ansett å være et ”viktig tiltak som bidrar til en effektiv forebyggelse og bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering”.¹⁰⁸ Av denne grunn vil mange av de samme hensyn som begrunner hvitvaskingsloven, også begrunne rapporteringsplikten etter hvvl. § 18.

I det følgende blir det redegjort for hensynene som begrunner rapporteringsplikten.

---

¹⁰⁷ Årsrapport Enheten for finansiell etterretning 2011 s. 5.

¹⁰⁸ Ot.prp. nr. 72 (2002-2003). Lov om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger m.v. (hvitvaskingsloven) s. 54.

5.2.1. Hensynet til bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering

Hovedhensynet bak rapporteringsplikten er den samme som bak hvitvaskingsloven; hensynet til bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering, jfr. hvitvaskingslovens formål i § 1.

Bekjempelse av hvitvasking er viktig for samfunnet pga. de negative ringvirkningene slik kriminalitet fører med seg. *Rui* har fremhevet syv grunner til at hvitvasking må bekjempes:¹⁰⁹

1. Bekjempelse av hvitvasking er nødvendig for å bekjempe organisert kriminalitet
2. Hvitvasking genererer annen kriminalitet
3. Hvitvasking bidrar til å senke skatteprovenyet
4. Hvitvasking kan bryte ned tilliten til bank- og finanssystemet
5. Hvitvasking og unnlattelse av å følge hvitvaskingsregelverk kan medføre konkurransevridning
6. Hvitvasking kan være ødeleggende for et lands økonomiske utvikling
7. Hvitvasking kan utgjøre en trussel mot globale finansinstitusjoner og den legale verdensøkonomien

Det vil være for vidtrekkende i avhandlingen å redegjøre for hver av grunnene til *Rui*. Man kan imidlertid trekke ut en fellesnevner; de kan alle begrunnes i hensynet til samfunnets beste, altså at fordelene ved å bekjempe hvitvasking kommer allmennheten til gode.

Lovens formål presiserer videre at transaksjoner med tilknytning til terrorhandlinger også skal søkes forhindret eller avdekket. Dette medfører en endring fra hvitvaskingslov 2003 som ikke eksplisitt omfattet forholdet til terrorvirksomhet i sin formålsbestemmelse.¹¹⁰ Lovgiver har for hvitvaskingsloven dermed ansett at sammenhengen mellom hvitvasking og terrorvirksomhet er så nærliggende, at også arbeidet med bekjempelse av og forebygging mot terrorvirksomhet må inngå i lovens formål. Det gjelder selv om bekjempelse og forebygging av terrorvirksomhet kan innfortolkes i ordlyden ”straffbare handlinger”.

Begrunnelsen for lovgivers valg har bl.a. sammenheng med utviklingen i verden etter terrorangrepet mot USA 11.september 2001. Etter dette tidspunktet har den vestlige verden blitt bevisstgjort på den trussel terrorhandlinger utgjør mot vestlige mål, noe som igjen har gitt som resultat at bekjempelse av terrorvirksomhet har blitt stadig viktigere. For bedre å være i stand til å avdekke og bekjempe terrorvirksomhet, har flere land innført strengere lovgivning.

---

¹⁰⁹ *Hvitvasking: Fenomenet, regelverket, nye strategier s. 72-81.*

¹¹⁰ Opphevet.

Et konkret eksempel er innføringen av sikkerhetskontroller på verdens flyplasser. Tiltaket er satt inn for å hindre lignende episoder som de som utspant seg 11. september 2001. For Norge har dette bl.a. gjort seg utslag i at lovgiver har kriminalisert planlegging, gjennomføring, finansiering og oppfordring til terrorvirksomhet og medvirkning til slike handlinger gjennom strl. §§ 147 a, 147 b og 147 c og også i strl. 2005 §§ 131 til 138.¹¹¹

Da terrorhandlinger ofte er kostbare å utføre, kan det være en nær sammenheng mellom finansiering av terrorvirksomhet og hvitvasking av penger, altså at midlene til å utøve terror skaffes som utbytte fra ulovlig virksomhet. Loven søker dermed å hindre finansiering av terrorvirksomhet, noe som igjen fører til at terrorvirksomhet ikke blir mulig å gjennomføre. På grunn av den nære sammenhengen mellom hvitvasking og terrorfinansiering er også kampen mot hvitvasking blitt intensivert både på verdensbasis og i Norge gjennom lovgivning og andre tiltak.

5.2.2. Hensynet til effektivitet og prosessøkonomi

Advokaten som en av de rapporteringspliktige etter hvvl. § 4 annet ledd nr. 3, er ansett å være i en slik posisjon at han kan tenkes å oppdage virksomhet som hvitvaskingsloven søker å avdekke og bekjempe. Dette er også fremhevet gjennom juridisk litteratur ved *Andenæs* ettersom transaksjoner knyttet til hvitvasking eller terrorfinansiering ”er aktiviteter som ikke etterlater seg ytre spor, og som det ikke er lett å trenge inn i ved vanlig politietterforskning”.¹¹² Det kan bidra til mer effektiv avdekking av hvitvasking og/eller terrorfinansiering, noe som igjen har de beste prosessøkonomiske grunner for seg. Politiet kan konsentrere etterforskningsressursene mot tilfeller hvor det er stor sannsynlighet for at det begås eller vil bli begått slike straffbare handlinger. Ved direkte å pålegge en rapporteringsplikt blir håndhevingen av reglene mer effektive, og EFE får informasjon om transaksjoner de ellers kanskje ikke ville fått eller hatt mulighet til å få kunnskap om.

5.2.3. Hensynet til å avdekke straffbare handlinger

Når lovgiver i formålet til hvitvaskingsloven i § 1 har brukt ordlyden ”straffbare handlinger”, indikerer det at alle former for straffbar virksomhet som kan resultere eller resulterer i noen form for gevinst, omfattes av lovens formål, jfr. ordlyden ”utbytte”. Dette vil gjelde straffebud

---

¹¹¹ Strl. 2005 §§ 131 til 138 er ikke ikrafttrådt.

¹¹² Johs. Andenæs, *Spesiell strafferett og formues forbrytelsene*, Oslo 2008 s. 495.

etter straffeloven på lik linje med straffebed etter spesiallovgevingen. Formålet går dermed så langt at loven skal søke å forebygge og avdekke all straffbar virksomhet som er motivert av avkasning, jfr. ordlyden ”profittmotivert kriminalitet” i lovens forarbeider.¹¹³ Dette kan begrunnes i skaden slik økonomisk kriminalitet kan ha på samfunnet.¹¹⁴ Rapporteringsplikten kan derfor bidra til å avdekke planlagte og allerede utførte straffbare handlinger, enten de gjelder hvitvasking eller andre straffbare handlinger som er motivert av økonomisk gevinst.

Tidligere var det sammenhengen mellom narkotikakriminalitet og hvitvasking som inngikk i rekommendasjonene til FATF, men dette ble endret i 2001 som følge av bevisstgjøringen rundt terrorvirksomhet og herunder muliggjøringen av finansiering av slik virksomhet gjennom hvitvasking.¹¹⁵ Da hvitvasking er betinget av en tidligere straffbar handling med et økonomisk utbytte, er det nærliggende å si at bekjempelse av hvitvasking også vil kunne føre til bekjempelse av annen kriminalitet.

Det er individualpreventivt og allmennpreventivt viktig at overtredelse av straffebed sanksjoneres med straff. Individet må korrigeres for å hindre fremtidige straffverdige handlinger, mens samfunnet for øvrig må erfare at slike handlinger ikke går upåaktet hen og at staten faktisk utøver makt der det er behov for dette. At sanksjonssystemet i Norge fungerer, er derfor å anse som en viktig rettssikkerhetsgaranti for velferdssamfunnet.

5.3. Advokaten som ”rapporteringspliktig”

Det fremgår av hvvl. § 4 annet ledd nr. 3 at advokater regnes som rapporteringspliktige i tilfeller ”når de bistår eller opptrer på vegne av klienter ved planlegging eller utføring av finansielle transaksjoner eller transaksjoner som gjelder fast eiendom eller gjenstander med verdi over 40.000 kroner”. Loven setter altså krav om at det må foreligge et klientforhold for at advokaten skal kunne regnes som rapporteringspliktig.

Med ”transaksjoner” forstås enhver overføring, formidling, ombytting eller plassering av formuesgoder, jfr. lovens § 2 nr. 2. Klientens engasjement av advokaten må derfor omfatte en

---

¹¹³ Jfr. Ot.prp. nr. 3 (2008-2009) pkt. 3.2.2 s. 20, jfr. 3.2.4 s. 21.

¹¹⁴ Se avhandlingens kap. 5.2.1.

¹¹⁵ FATF 40 Recommendations 2012, <http://www.fatf-gafi.org/topics/fatfrecommendations/documents/internationalstandardsoncombatingmoneylaunderingandthefinancingofterrorismproliferation-thefatfrecommendations.html> s.7.

form for forvaltning av midler, enten på et forberedende stadium eller ved utføring av transaksjonene. Advokaten regnes videre som rapporteringspliktig for tilfeller der transaksjonen gjelder fast eiendom eller andre gjenstander, så lenge de har en verdi over 40.000 kroner. Et typisk eksempel på slik bistand er advokatens rolle ved klients kjøp eller salg av fast eiendom. I tilfeller vil betaling av vederlagskravet kunne skje over en klientkonto i regi av advokaten eller hans medhjelpere. Dette vil være ”utføring” av transaksjoner, noe som vil gi advokaten direkte innsyn i disse.

Lovens definisjon av ”finansielle transaksjoner” er i grove trekk den samme som etter hvitvaskingslov av 2003.¹¹⁶ I forarbeidene fremgår det at begrepet skal tolkes vidt og omfatte bl.a. ”forvaltning av klientmidler – åpning eller forvaltning av bankkonto eller verdipapirkonto – opprettelse, drift eller innhenting av kapital til opprettelse eller drift av selskaper eller andre sammenslutninger”.¹¹⁷

All annen bistand eller opptreden på vegne av klienten vil derfor falle utenfor loven og føre til at advokaten ikke er rapporteringspliktig. Informasjon advokaten mottar i forbindelse med engasjement for sin klient som bistand ved for eksempel en straffesak eller barnefordelingssak, vil derfor gjøre at advokaten i slike tilfeller ikke regnes som ”rapporteringspliktig” etter hvitvaskingsloven.¹¹⁸ En klients betaling av salær over en klientkonto vil regnes som en ”transaksjon” etter hvvl. § 2 nr. 2, men vil ikke gjøre advokaten til ”rapporteringspliktig” etter hvitvaskingsloven, jfr. § 4 annet ledd nr. 3.

Lovens anvendelsesområde for advokaten som rapporteringspliktig vil imidlertid være videre enn tilfeller der han vil være rapporteringspliktig etter hvvl. § 18. Hvorvidt man regnes som rapporteringspliktig, har betydning for flere forhold etter loven ved siden av selve rapporteringsplikten etter hvvl. § 18. En rapporteringspliktig må bl.a. foreta kundekontroll etter hvvl. § 5.

Advokater regnes som rapporteringspliktige etter direktivet art. 2 første ledd nr. 3 bokstav b;

---

¹¹⁶ Jfr. Ot.prp. nr. 3 (2008-2009) s. 119.

¹¹⁷ Ot.prp. nr. 72 (2002-2003) s. 32, jfr. s. 38.

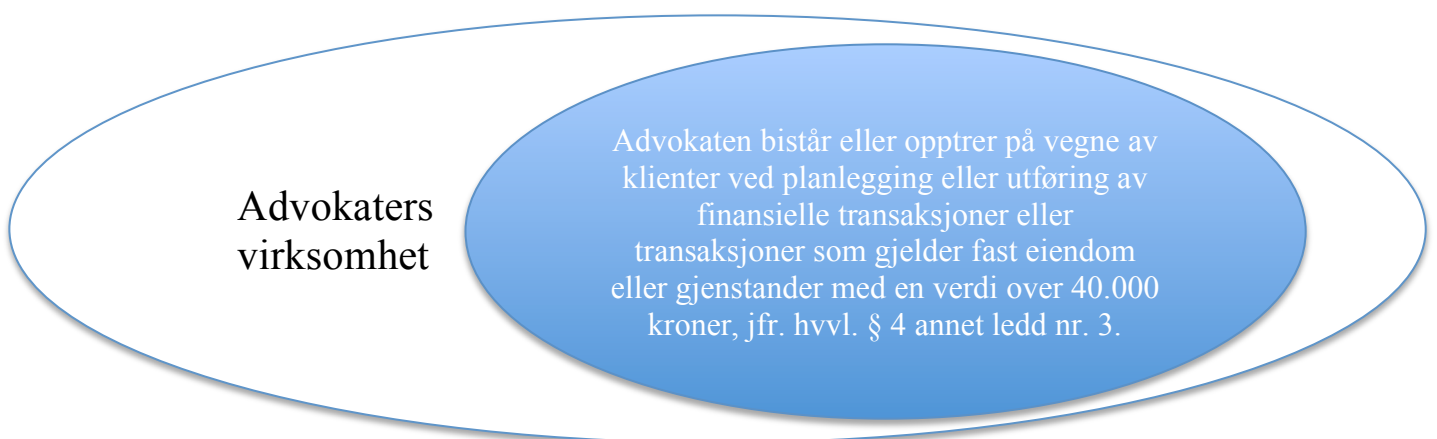
¹¹⁸ Jfr. Ot.prp. nr. 72 (2002-2003) s. 37.

“when they participate, whether by acting on behalf of and for their client in any financial or real estate transaction, or by assisting in the planning or execution of transactions for their client concerning the:

- i.) buying and selling of real property or business entities;
- ii.) managing of client money, securities or other assets;
- iii.) opening or management of bank, savings or securities accounts;
- iv.) organisation of contributions necessary for the creation, operation or management of companies;
- v.) creation, operation or management of trusts, companies or similar structures;”

Man ser her at det foreligger forskjeller fra hvvl. § 4 annet ledd nr. 3. Tredje hvitvaskingsdirektiv har positivt angitt de tilfellene der advokaten regnes som rapporteringspliktig. Anvendelsesområdet for advokater som rapporteringspliktige vil derfor være videre enn det som var ment fra direktivet. For å ta et eksempel så ser man at hvvl. § 4 åpner for at advokater er rapporteringspliktige ved ”planlegging eller utføring av ... transaksjoner som gjelder fast eiendom”. I direktivet gjelder dette kun planlegging eller utføring av transaksjoner i tilknytning til kjøp og salg av fast eiendom, jfr. ”buying and selling of real property”. Etter hvitvaskingsloven vil også gavetransaksjoner omfattes, noe som ikke var hensikten med direktivet. Dette får negative konsekvenser for advokaten ved at hans rapporteringsplikt etter hvvl. § 18 vil omfatte flere forhold enn det som følger av hvitvaskingsdirektivet.

Advokatens rolle som ”rapporteringspliktig” etter hvvl. § 4 annet ledd nr. 3 kan illustreres slik:

Figur 2

5.4. Når inntreer rapporteringsplikten?

Rapporteringsplikten etter hvvl. § 18 oppstår når undersøkelser etter § 17 ikke avkrefter advokatens ”mistanke om at en transaksjon har tilknytning til utbytte av en straffbar handling eller forhold som rammes av straffeloven §§ 147 a, 147 b eller 147 c”.

Ettersom rapporteringsplikten i hvvl. § 18 er betinget av undersøkelser etter hvvl. § 17, fremstår rapporteringsplikten som en god regel sett ut fra prosessøkonomiske hensyn. Den sparer det offentlige for utgifter ved innledende etterforskning som den rapporteringspliktige må utføre etter hvvl. § 17. Det fører til et effektivt system ved etterforskning av mulige straffbare handlinger, ettersom det offentlige først kobles inn når undersøkelsesplikten har ført til at mistankene ikke ble avkreftet. På denne måten unngår man at Økokrim får unødvendige mange rapporter hvor det er liten sannsynlighet for at noe straffbar er begått.

5.4.1. Når foreligger det ”mistanke”?

Ordlyden ”mistanke” forstås som et krav om at advokaten må ha visse antagelser om at en transaksjon har tilknytning til utbytte av en straffbar handling eller forhold som rammes av strl. §§ 147a, 147b eller 147c. Ordlyden isolert sett taler i retning av at det er lite som skal til før undersøkelsesplikten utløses. Forståelsen av ordlyden støttes i lovens forarbeider, da en ”diffus” mistanke er tilstrekkelig til å utløse undersøkelsesplikten.¹¹⁹ Det trengs altså ikke en høy grad av sannsynlighet for å oppfylle lovens krav.

For å understreke hvor viktig det er at både undersøkelses- og rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven blir overholdt, har lovgiver sanksjonert brudd på pliktene med straff i form av bøter eller fengsel etter hvvl. § 28. Skyldkravet slik det er beskrevet i § 28 gjelder grov uaktsomhet eller forsettlig overtredelse av pliktene som fremgår av §§ 17 og 18. Det faktum at den rapporteringspliktige kan straffes slik beskrevet her, taler i retning av at man må legge en objektiv målestokk til grunn ved vurderingen av om vilkåret ”mistanke” er oppfylt. Dersom det utelukkende skulle vært en subjektiv tolkning av ”mistanke”, ville det kunne blitt vanskelig å bevise hva advokaten faktisk burde hatt antagelser om.

---

¹¹⁹ Ot.prp. nr. 3 (2008-2009) s. 97.

Hvilke objektive forhold som kan utgjøre en ”mistanke” hos den rapporteringspliktige og dermed utløse undersøkelsesplikten, fremgår til dels av forskrift 13.mars 2009 nr. 302 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvitvaskingsforskriften). I forskriften § 12 nevnes bl.a. forhold der transaksjonen synes å mangle et legitimt formål, der transaksjonen er usedvanlig stor eller kompleks, eller der transaksjonen er uvanlig sett i forhold til kundens kjente forretningsmessige eller personlige transaksjoner. Det samme gjelder når transaksjonen foretas til eller fra en kunde i et land eller område som ikke har tilfredsstillende tiltak mot handlinger som beskrevet i strl. § 317 og 147b eller på en annen måte har en uvanlig karakter. De forhold forskriften har opplistet i § 12 antas å være forhold som er typiske ”faresignaler” for de tilfellene der det foretas/er blitt foretatt hvitvasking, eller tilfeller som har tilknytning til terrorfinansiering. Det er på det rene at advokatens ”mistanke” også kan omfatte fremtidige transaksjoner, altså transaksjoner som enda ikke er gjennomført.¹²⁰

Hvorvidt transaksjonen foretas av advokaten eller andre, er ikke av betydning da forarbeidene har presisert at den rapporteringspliktige ikke trenger forestå den aktuelle transaksjonen for at hans undersøkelsesplikt utløses.¹²¹ Dette er hensiktsmessig med tanke på at lovens formål vil oppfylles også for slike tilfeller. Det sentrale er at hvitvasking og terrorfinansiering søkes avdekket eller forebygget.¹²²

Det fremgår av tredje hvitvaskingsdirektiv art. 22 første ledd bokstav a at rapporteringsplikten utløses når en rapporteringspliktig ”knows, suspects or has reasonable grounds to suspect money laundering or terrorist financing is being or has been committed or attempted”. Begrepet ”money laundering” i hvitvaskingsdirektivet, slik det er redegjort for i avhandlingens kap. 5.1, favner videre enn ”transaksjon ... [med] tilknytning til utbytte av en straffbar handling”. For å ta et eksempel, så vil hvitvaskingsbegrepet etter direktivet omfatte ”the concealment or disguise of the true nature ... of property” som oversatt vil være ”skjuling eller tildekking av formuesgodets opprinnelse”.¹²³ Dette synes ikke å falle under hvitvaskingslovens transaksjonsbegrep etter hvvl. § 2 nr. 2 sett i sammenheng med hvvl. § 17.

Dette er en direkte uheldig konsekvens av at lovgiver ikke i hvitvaskingsloven har fastsatt definisjonen på hvitvasking, som beskrevet i avhandlingens kap. 5.1. Ettersom lovgiver har

---

¹²⁰ Jfr. Ot.prp. nr. 3 (2008-2009) s. 97.

¹²¹ Ot.prp. nr. 3 (2008-2009) s. 97.

¹²² Jfr. avhandlingens kap. 5.2.1.

¹²³ Jfr. tredje hvitvaskingsdirektiv art. 1 nr. 2.

ment at uttrykket skal forstås på samme måte som etter tredje hvitvaskingsdirektiv, indikerer det at et avvik fra direktivet som det foreliggende ikke var lovgivers intensjon. Likevel så fremgår det ikke klart nok av forarbeidene hva lovgivers klare intensjon er, noe som gjør at direktivets forståelse av rapporteringsplikten ikke kan tillegges vekt for dette tilfellet.

Rui presiserer om avviket mellom rapporteringsplikten etter direktivet og etter hvitvaskingsloven at

”[s]iden det her[etter direktivet] ikke er krav om at det må være tale om en ”transaksjon” for at rapporteringsplikten inntreffer, vil loven i enkelte tilfeller favne snevrere enn direktivet, noe som er uheldig. ... Lovgiver burde derfor ha endret loven, enten ved å utelate transaksjonsbegrepet eller ved å knytte rapporteringsplikten til tilfeller hvor det er ”mistanke om at en transaksjon eller henvendelse har eller har hatt tilknytning til hvitvasking”.¹²⁴

5.4.2. Når er mistanken ”bekreftet eller avkreftet”?

Kravet etter § 17 er at disse undersøkelsene må foretas for ”å få bekreftet eller avkreftet mistanken”. Etter ordlyden må den rapporteringspliktiges antagelser ha blitt styrket eller fullstendig avkreftet gjennom undersøkelser. Ordlyden indikerer at det ikke er tilstrekkelig at advokatens antagelser bare svekkes ved undersøkelsene.

Hva som kreves av innholdet av undersøkelsene loven pålegger advokaten, fremgår ikke av ordlyden. Forarbeidene uttaler imidlertid at undersøkelsesplikten omfatter informasjon advokaten allerede har tilgang til som følge av klientforholdet eller andre opplysninger som er offentlig tilgjengelig, dvs. opplysninger som allmennheten har tilgang til.¹²⁵ Et eksempel på offentlig tilgjengelige opplysninger er de man kan få ved henvendelse til Brønnøysundregistrene. Det er derfor ikke et krav at advokaten må bruke omfattende med tid og ressurser på slike undersøkelser.

For å oppfylle hvvl. § 17, trenger derfor ikke advokaten å innhente klientens fullmakt for å tilgang til opplysninger som ikke er offentlig kjente. Dersom advokaten skulle være nødt til å involvere klienten for å foreta undersøkelser, ville dette virke mot regelens hensikt og kanskje føre til at klienten ville avbryte en forestående straffbar transaksjon. Dette er også grunnen til

---

¹²⁴ Jon Petter Rui s. 350.

¹²⁵ Ot.prp. nr. 3 (2008-2009) s. 98.

at lovgiver har ilagt et forbud i hvvl. § 21 mot å gjøre klienten eller tredjemann oppmerksom på at advokaten foretar undersøkelser etter hvvl. § 17.

Når det gjelder resultatet av disse undersøkelsene, er det ikke et krav at den rapporteringspliktige må vite hvilken straffbar handling formuesgodet stammer fra.¹²⁶ ”[U]ndersøkelses- og rapporteringsplikten bør være klar og enkel å praktisere, både av hensyn til at plikten skal praktiseres av personer med begrenset kjennskap til strafferett, og at overtredelser av meldeplikten er straffbare”.¹²⁷ Dette viser lovgivers intensjon bak regelen om rapporteringsplikten. Det skal kreves lite av den rapporteringspliktige, og dette skal føre til at regelen skal være lett å overholde og følge.

Det er på det rene at resultatet av advokatens undersøkelser må nedtegnes skriftlig eller elektronisk, jfr. hvvl. § 17 annet ledd.

Rapporteringsplikten utløses derfor når advokaten etter undersøkelser, i materiale som inngår som en del av klientforholdet og øvrige opplysninger han har tilgjengelig, fortsatt tror at det kan være tale om hvitvasking eller terrorfinansiering.

5.4.3. Hva er advokatens handlingsplikt dersom rapporteringsplikten inntreffer?

Dersom rapporteringsplikten utløses må advokaten ”oversende opplysninger til Økokrim om den aktuelle transaksjonen og om de forhold som har medført mistanke”, jfr. hvvl. § 18 første ledd første punktum.

Innholdet i rapporteringsplikten er derfor ikke begrenset til kun å gjøre Økokrim oppmerksom på den mistenkelige transaksjonen, men ”beskrivelse av bakgrunnen for mistanken, herunder opplysninger om mistenkte, om eventuelle tredjepersoner, eventuelle kontoopplysninger og opplysninger om bevegelser på konto, opplysninger om transaksjonens art og størrelse og hvorvidt transaksjonen er gjennomført samt til hvem midlene skal overføres og midlenes opprinnelse”, jfr. hvitvaskingsforskriften § 13 annet ledd.

Dette tilsier imidlertid ikke at advokaten må oversende alle de opplysninger han har om forholdet, da han etter hvvl. § 18 første ledd annet punktum har en plikt til å på forespørsel gi

---

¹²⁶ Jfr. Ot.prp. nr. 3 (2008-2009) s. 98.

¹²⁷ Jfr. Ot.prp. nr. 3 (2008-2009) s. 54.

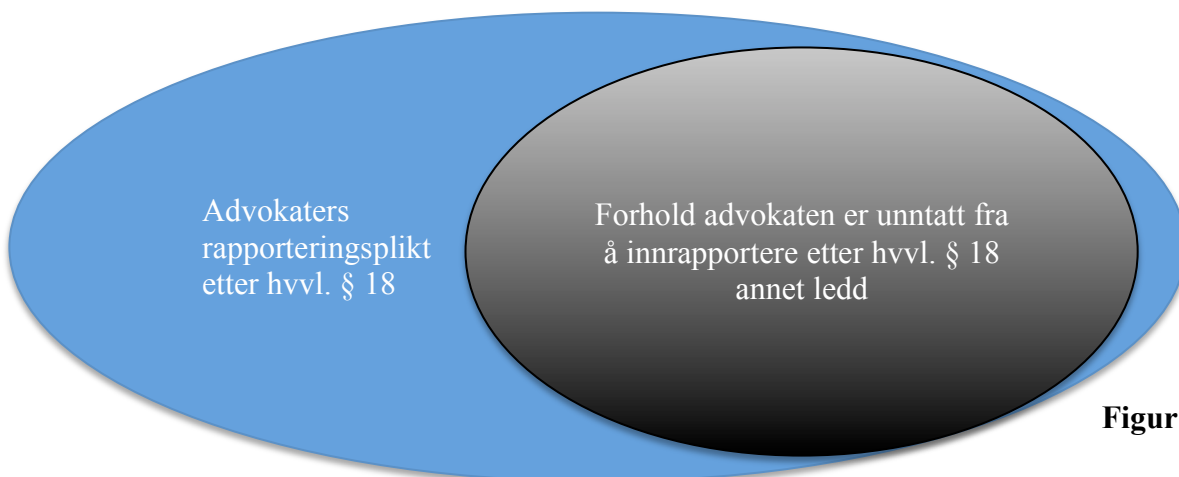
Økokrim alle de nødvendige opplysninger om transaksjonen og mistanken. Det er i loven på dette punkt satt en begrensning av hvor mye tid og ressurser advokaten må bruke for å kunne dokumentere sine antagelser.

Også for dette tilfellet er det klart hvilke prosessøkonomiske fordeler regelen har; det kreves så lite av den rapporteringspliktige som mulig da det kun er når Økokrim etter den rapporteringspliktiges innmelding ser at det trengs ytterligere undersøkelser at han må gi alle de opplysninger han har.

5.5. Unntak fra advokatens rapporteringsplikt etter hvvl. § 18 annet ledd

Rapporteringsplikten slik den er redegjort for ovenfor gjelder imidlertid ikke uten begrensninger. Lovgiver har lovfestet unntak fra plikten i hvvl. § 18 annet ledd. Det fremgår av bestemmelsen at advokater ikke har plikt til å rapportere om ”forhold de har fått kjennskap til gjennom arbeidet med å fastslå klientenes rettsstilling, eller om forhold som de har fått kjennskap til før, under eller etter en rettssak, når de forhold opplysningene omhandler har direkte tilknytning til rettstvisten”.

Begrunnelsen for unntaket er advokatens særlige stilling ved sitt yrke sett i forhold til andre rapporteringspliktige. Det tillitsforholdet som er mellom advokaten og hans klient, samt den øvrige samfunnsnyttens advokatbistand har, slik det beskrevet foran i kap. 4.2, skiller seg fra stillingen til for eksempel en regnskapsfører som rapporteringspliktig etter hvvl. § 4 annet ledd nr. 2. Unntaktene i annet ledd vil derfor fungere som en rettssikkerhetsgaranti ved at lovgiver begrenser rapporteringsplikten av hensyn til advokatens taushetsplikt. Innholdet av advokatens reelle rapporteringsplikt kan illustreres slik:

Figur 3

5.5.1. Advokaten som rådgiver

Rapporteringsplikten gjelder for det første ikke for advokater for ”forhold som de har fått kjennskap til gjennom arbeidet med å fastslå klientens rettsstilling”. Ut fra ordlyden ”fastslå klientens rettsstilling” er dette det arbeidet advokaten gjør, når han ved hjelp av gjeldende rett skal komme frem til hvordan klientens innmeldte problem kan løses ut fra klientens konkrete situasjon. Unntaket vil ut fra en språklig forståelse av bestemmelsen favne om en stor del av det arbeidet en advokat gjør, når han bistår sine klienter som rådgiver ved løsningen av juridiske problemstillinger.

Lovgivers intensjon bak unntaket fra rapporteringsplikten fremgår av forarbeidene som presiserer et todelt innhold i unntaket; advokatens oppgave i å tolke gjeldende rett og hans vurdering av hvilke rettsregler som får anvendelse i det konkrete tilfellet, altså subsumpsjonen.¹²⁸ Forarbeidene vurderte om unntaket skulle omfatte begrepet ”rettshjelpsvirksomhet” etter dl. § 218, men fant ut at unntaket da ville favne for vidt ift. intensjonen bak tredje hvitvaskingsdirektiv.¹²⁹

For å illustrere dette med et tenkt eksempel kan man se på det tilfellet der Marte Kirkerud tar kontakt med sin advokat pga. uoverenstemmelser med en av sine naboer. Kirkerud er plaget med nattesøvnen, som følge av en festglad nabo som spiller høy musikk og bråker til langt på natt opptil flere netter i uka. Nå oppsøker Kirkerud sin advokat for å få hjelp til å gjøre noe med stiasjonen. Ved å skulle ”fastslå klientens rettsstilling” i dette tilfellet, må Kirkeruds advokat redegjøre for hvilke rettigheter Kirkerud har og hva hun evt. kan gjøre med den plagsomme naboen.

Ordlyden til hvvl. § 18 annet ledd utelukker for dette unntaket ikke noen form for advokatvirksomhet, men må sees i sammenheng med advokaten som ”rapporteringspliktig[...]” etter lovens § 4 annet ledd nr. 3. Unntaket omhandler derfor arbeidet med å fastslå klientens rettsstilling ved planlegging eller utføring av finansielle transaksjoner, eller transaksjoner som gjelder fast eiendom eller gjenstander med verdi over 40.000 kroner. Det kan likevel by på tvil rundt hvilke avgrensninger lovgiver evt. har ment at

¹²⁸ Ot.prp. nr. 72 (2002-2003) s. 59.

¹²⁹ Ot.prp. nr. 72 (2002-2003) s. 59.

rettsanvenderen skal gjøre, en problemstilling også lovgiver har vært oppmerksom på i forarbeidene.¹³⁰ Lovgiver mener imidlertid dette bør ”finne sin løsning i praksis” og ”ikke [bør] tolkes videre enn hensyn bak unntaket tilsier”.¹³¹ Lovgiver har derfor tatt et bevisst valg om at domstolene i sin praksis skal forme regelen ut fra de hensyn som ligger til grunn for avveiningen, hensynet til bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering på den ene siden og hensynet til vern av de interessene advokaters taushetsplikt skal beskytte på den andre siden.

Det finnes per nå ikke praksis fra domstolene som har vært med på å forme regelen ytterligere enn det man kan utlede av lovens ordlyd og forarbeider. Tredje hvitvaskingsdirektiv benevner unntaket fra rapporteringsplikten som informasjon advokater mottar eller har om en av sine klienter ”in the course of ascertaining the legal position for their client”, jfr. art. 23 annet ledd. Dersom man oversetter hvitvaskingsdirektivets ordlyd, må dette sies å tilsvare ordlyden lovgiver har valgt for hvvl. § 18 annet ledd.

Hvitvaskingsdirektivets fortale uttaler om betydningen av unntakene fra rapporteringsplikten i art. 23, for de tilfeller advokater ”are ascertaining the legal position of a client” eller ”representing a client in legal proceedings”, at disse begrunnes i advokatens taushetsplikt.¹³² Unntakene skal imidlertid ikke komme til anvendelse for de tilfeller

1. der advokaten tar del i hvitvaskingen eller terrorfinansieringen,
2. der den juridiske rådgivningen er gitt for hvitvaskings- eller terrorfinansieringsformål,
3. eller der advokaten vet at klienten søker rådgivning med den hensikt å utføre hvitvasking eller terrorfinansiering

Høyesterett har i Rt. 2011 s. 1 vist til direktivets fortale ved vurderingen av det aktuelle unntaket fra rapporteringsplikten som herunder er behandlet.¹³³ Høyesterett uttaler om forståelsen av dette at ”taushetsplikten ikke gjelder [for de tilfeller fortalen opplister]”, og uttalelsen tolkes slik at rapporteringspliktens unntak ikke er ment å favne om slike tilfeller.¹³⁴ Høyesteretts uttalelse må tolkes som et obiter dictum, ettersom rettens hovedspørsmål var hvorvidt straff etter strl. § 317 skulle idømmes. Det viser at uttalelsens rettskildemessige vekt

---

¹³⁰ Ot.prp. nr. 72 (2002-2003) s. 59.

¹³¹ Ot.prp. nr. 72 (2002-2003) s. 59.

¹³² Tredje hvitvaskingsdirektiv, fortalen avsnitt 20.

¹³³ Rt. 2011 s.1 (avsnitt 32).

¹³⁴ Rt. 2011 s.1 (avsnitt 32).

ikke er av betydelig karakter. Avgjørelsen kan derfor ikke fungere som en selvstendig rettskilde ved tolkningen av for hvilke tilfeller unntakene fra rapporteringsplikten skal gjøre seg gjeldende, men kun som tolkningsbidrag.

Slik den fremgår av hvitvaskingsdirektivene, er rapporteringsplikten til en advokat blitt tolket og vurdert gjennom praksis fra EU-domstolen. EU-domstolen, daværende EF-domstolen, måtte for et tilfelle ta stilling til rapporteringsplikten innhugg i bl.a. advokaters taushetsplikt etter anmodning fra en belgisk domstol.¹³⁵ Bakgrunnen for domstolens behandling var en klage fra en rekke advokatforeninger i Europa med krav om at enkelte bestemmelser i belgisk lov, som gjennomførte andre hvitvaskingsdirektiv i belgisk rett, måtte annulleres.

Begrunnelsen for kravet om annullering, var at bestemmelsene om rapporteringsplikt var i strid med advokaters taushetsplikt og uavhengigheten til advokater, og dermed et brudd på retten til en rettferdig rettergang og retten til å forsvare seg etter bl.a. EMK art. 6 og art. 6 nr. 2 i traktaten om Den Europeiske Union (TEU)¹³⁶, samt art. 47 og 48 etter De grunnleggende rettigheter for individer i EU-fellesskapet (EU-charteret)¹³⁷.¹³⁸ Domstolens utgangspunkt for vurderingen var rapporteringsplikten sett opp mot EMK art. 6 og art. 6 nr. 2 TEU.¹³⁹

Domstolens konklusjon ble at direktivets rapporteringsplikt ikke krenket de påberopte artikler i EMK og TEU og begrunnet dette i de unntakene direktivet gjorde fra denne plikten.¹⁴⁰

Det særlig interessante for forståelsen av rapporteringsplikten unntak, er den forhåndsuttalelse Generaladvokaten, Miguel Poiares Maduro, ga med forslag til avgjørelse av saken til EF-domstolen.¹⁴¹ Han uttalte seg om innholdet i unntaket direktivets artikkel 6 tredje ledd¹⁴² gjør fra advokatens rapporteringsplikt.

---

¹³⁵ Sak C-305/05. *Ordre des barreaux francophones et germanophones and others v. Coseil des ministres* 26. juni 2007.

¹³⁶ Treaty on European Union, 29.12.2006, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:321E:0001:0331:EN:PDF>.

¹³⁷ Charter of Fundamental Rights of the European Union, 18.12.2000, http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf.

¹³⁸ Sak C-305/05 avsnitt 12.

¹³⁹ Sak C-305/05 avsnitt 16.

¹⁴⁰ Sak C-305/05 avsnitt 32-37.

¹⁴¹ Se avhandlingens punkt 1.4.4 for den rettskildemessige betydningen en slik uttalelse har for tolkningen av en norsk lovregel.

¹⁴² Tilsvarende tredje hvitvaskingsdirektivs artikkel 23 annet ledd og hvvl. § 18 annet ledd.

Først uttalte Maduro seg om rekkevidden av et generelt felleskapsrettslig prinsipp om advokaters taushetsplikt. I følge Generaladvokaten regnes prinsippet som et allment felleskapsrettslig prinsipp, som følge av det vernet det nyter etter EMK art. 6 og art. 8, som EU-domstolen skal sikre etterleves i fellesskapsretten.¹⁴³ Prinsippet har en materiell og en prosessuell side gjennom henholdsvis EMK art. 8 og art. 6, hvor det er den materielle siden som har betydning for det foreliggende unntaket fra rapporteringsplikten.

Hva gjelder rekkevidden av unntaket ”in the course of ascertaining the legal position for their client” mente Generaladvokaten at man måtte skille mellom to ulike tilfeller, der hvor advokaten opptrer som rådgiver og der hvor advokaten opptrer som hjelper som handler på instruksjoner fra sin klient.¹⁴⁴ For det førstnevnte tilfellet, som unntaket er ment å favne om etter EU-retten, er advokatens rolle å hjelpe klienten med å organisere sin virksomhet og sine handlinger i samsvar med de krav lovgivningen setter. Advokaten handler herunder ikke kun i klientens interesse, men også i interessen til det offentlige ved å etterleve loven. For det sistnevnte tilfellet, som faller innenfor rapporteringsplikten og derfor utenfor unntaket, vil advokaten kun opptre for klienten med den funksjon å adlyde klientens instruksjoner som omhandler det å finne den løsningen som klienten er best tjent med økonomisk. Her vil advokatens arbeid for klienten kunne likestilles med den bistanden en finansrådgiver eller bedriftsadvokat kan gi klienten. Generaladvokaten uttalte til slutt at det kun er for de tilfeller der det kan settes spørsmålstegn ved advokatens uavhengighet, at han bør være underkastet den rapporteringsplikten som direktivet foreskriver.¹⁴⁵

Generaladvokatens uttalelse understreker hva ordlyden etter direktivet og særlig fortalen viser. Det er kun for tilfeller der hensynene bak taushetsplikten gjør seg gjeldende, at advokaten skal unntas fra sin rapporteringsplikt. Dette begrunner Generaladvokaten i vernet taushetsplikten har etter EMK og felleskapsrettslige prinsipper. EU-domstolen, daværende EF-domstolen, trengte ikke ta stilling til hvorvidt EMK art. 8 var krenket som følge av rapporteringsplikten etter direktivet, slik Generaladvokaten gjør.

Dersom man ser Generaladvokatens uttalelser i sammenheng med rapporteringsplikten, vil fremgangsmåten for å vurdere om førstnevnte unntak gjelder være slik:

---

¹⁴³ Jfr. art. 6 nr. 2 TEU, samt Generaladvokaten Miguel Póias Maduro's uttalelse av 14. desember 2006 avsnitt 38-42.

¹⁴⁴ Generaladvokatens uttalelse avsnitt 70.

¹⁴⁵ Generaladvokatens uttalelse avsnitt 72.

1. Fungerer advokaten som en juridisk rådgiver for klienten ved tolkningen av gjeldende rett og avgjørelsen av hvilke rettsregler som får anvendelse for klientens tilfelle?
2. Dersom spørsmål 1 besvares bekreftende, må man vite om de hensyn som ligger til grunn for advokatens taushetsplikt, gjør seg gjeldende for advokatens bistand.
3. Dersom spørsmål 2 besvares bekreftende, vil det første unntaket fra advokatens rapporteringsplikt i hvvl. § 18 gjøre seg gjeldende og advokaten vil ikke ha en lovpålagt rapporteringsplikt.

En slik fremgangsmåte kan imidlertid ikke benyttes ved anvendelsen av unntakene fra rapporteringsplikten etter hvvl. § 18 annet ledd, ettersom Generaladvokatens uttalelse ikke kan tillegges betydelig vekt ved fortolkningen av norsk lov på dette punkt. Generaladvokatens syn på innholdet i unntaket fra rapporteringsplikten synes å være i samsvar med hensikten bak hvitvaskingsdirektivet og hvitvaskingsloven, nemlig å bekjempe hvitvasking og terrorfinansiering. Uttalelsen er tolket i lys av og dermed i samsvar med direktivets fortale. Dette indikerer at hans uttalelse må tillegges vekt ved forståelsen av rapporteringspliktens omfang for EU-retten. For norsk retts vedkommende foreligger det derimot, ikke klare nok holdepunkter til at man kan innfortolke en slik begrensning i unntaket fra rapporteringsplikten. Lovgiverviljen taler ikke i retning av å innfortolke den begrensningen som Generaladvokaten argumenterer for. Selv om Generaladvokatens uttalelse forelå på det tidspunkt nåværende hvitvaskingslov trådte i kraft, har lovgiver ikke tatt med en slik begrensning av unntakene for hvitvaskingsloven. Den nærmere avklaringen av unntakets rekkevidde og grense, skal domstolene utvikle ut fra behovet i samfunnet.¹⁴⁶ Dette rettskildematerialet eksisterer ikke på nåværende tidspunkt, noe som derfor gjør at man ved anvendelsen av hvvl. § 18 må forholde seg til gjeldende norsk rett.

5.5.2. Advokaten som bistand ved domstolsbehandling

Det gjelder ytterligere et unntak fra advokatens rapporteringsplikt etter hvvl. § 18 annet ledd. Det går ut på at advokater er unntatt fra rapporteringsplikten om ”forhold de har fått kjennskap til før, under eller etter en rettssak når de forhold opplysningene omhandler har direkte tilknytning til rettstvisten”, jfr. hvvl. § 18 annet ledd. Rapporteringsplikten vil derfor ikke gjelde for advokaten om opplysninger som har tilknytning til en tvist som skal behandles, blir behandlet eller er behandlet hos domstolene.

---

¹⁴⁶ Jfr. Ot.prp.nr. 72 (2002-2003) s. 59.

De forhold som er unntatt fra rapporteringsplikten, må ha “direkte tilknytning til rettstvisten”, noe som indikerer at det må foreligge en eksplisitt sammenheng mellom den vernede informasjonen og rettstvisten. Et slikt uttrykkelig krav til sammenheng foreligger ikke etter direktivets ordlyd. Etter direktivet omfatter unntaket for advokater “with regard to information they receive from or obtain on one of their clients, in the course of ... performing their task of defending or representing that client in, or concerning judicial proceedings, including advice on instituting or avoiding proceedings, whether such information is received or obtained before, during or after such proceedings”, jfr. art. 23 annet ledd.

Direktivet må imidlertid tolkes i lys av dets fortale punkt 20 om innholdet i unntaket slik det fremgår av art. 23 annet ledd. Rekkevidden av unntaket vil derfor bero på hvor langt man kan strekke taushetspliktens vern for de tilfellene rapporteringsplikten favner om. Dette betyr imidlertid ikke at unntaket skal tolkes for vidtrekkende, det er kun for de tilfellene der taushetsplikten vil gjøre seg gjeldende at advokaten ikke vil ha en rapporteringsplikt.¹⁴⁷ Av denne grunn må det også etter direktivet innfortolkes en viss sammenheng mellom informasjonen og rettstvisten. En slik forståelse av direktivet er i samsvar med den lovgiver har lagt til for unntakets anvendelse.¹⁴⁸ Direktivets vern av taushetsplikten er på dette punktet begrunnet i EMK art. 6 som EU-retten skal tolkes i samsvar med, jfr. art. 6 nr. 2 TEU.¹⁴⁹

Anvendelsesområdet for unntaket er altså for informasjon advokaten har fått kunnskap om og tilgang på i tilfeller der han fungerer som forsvarer i en straffesak eller representerer sin klient ved en sivil sak som skal behandles, blir behandlet eller har vært behandlet for domstolene. Herunder vil også rådgivning knyttet til hvordan klienten kan igangsette eller unngå behandling for domstolene, være en del av unntaket fra rapporteringsplikten. Ordlyden stenger ikke for vern av forhold som inngår i tvister som aldri resulterer i en domstolsbehandling. Det må imidlertid foreligge en viss mulighet for domstolenes involvering i tvisten for at unntaket skal komme til anvendelse: “Det er ikke tilstrekkelig at en rettssak foreligger som en teoretisk mulighet. På den annen side vil det heller ikke være noe krav at det blir noen rettssak. Unntaket vil for eksempel også kunne få anvendelse i en situasjon hvor det foreligger en rimelig klar mulighet for rettssak, men hvor det senere inngås

---

¹⁴⁷ Se avhandlingens punkt 5.4.1.

¹⁴⁸ Ot.prp. nr. 72 (2003-2004) s. 57-58.

¹⁴⁹ Se Sak C-305/05 avsnitt 32.

forlik i saken.”¹⁵⁰ Forarbeidenes uttalelse er klar på dette punktet, det er ikke tilstrekkelig at det kun er en teoretisk mulighet for at tvisten vil ende med domstolsbehandling.

Det kan i denne sammenheng være vanskelig å avgjøre hvor langt unntaket i hvvl. § 18 annet ledd strekker seg. Svært mye av det arbeid advokaten gjør i sine klientrelasjoner, omhandler potensielle tvister mellom klienten og en tredjepart. Det kan derfor fremstå som uklart hvilken retning den aktuelle tvisten vil kunne ta på et tidlig stadium i advokatens bistand. På et tidlig stadium av alle klientforhold kan man argumentere for at domstolsbehandling vil kunne være en mulighet.

Man må imidlertid se hen til at hvvl. § 4 annet ledd nr. 3 innskrenker anvendelsesområdet også for unntaket fra rapporteringsplikten. Advokater er kun rapporteringspliktige i tilfeller der de bistår eller opptrer på vegne av klienter ved planlegging eller utføring av finansielle transaksjoner eller transaksjoner som gjelder fast eiendom eller gjenstander med verdi over 40.000 kroner, jfr. hvvl. § 4 annet ledd nr.3. Unntaket som behandles i dette underkapitlet, vil derfor kun ha betydning når advokatens bistand gir innsyn i slike transaksjoner.

EF-domstolens avgjørelse, slik den er nevnt ovenfor i kap. 5.5.1, kom etter en vurdering av rapporteringsplikten etter hvitvaskingsdirektivet sett opp mot EMK art. 6 og TEU art. 6 annet ledd frem til at det ikke forelå krenking av retten til en rettferdig rettergang og herunder advokatens taushetsplikt etter EMK art.6.¹⁵¹ Dette ble begrunnet i at taushetsplikten etter art. 6 var ansett tilstrekkelig vernet gjennom de unntakene som gjelder fra rapporteringsplikten.¹⁵²

6. På hvilken måte griper rapporteringsplikten inn i advokatens taushetsplikt?

Når advokaten ved MT-rapporten må overlevere informasjon som er underlagt hans taushetsplikt, oppstår det motstrid mellom rapporteringsplikten etter hvvl. § 18 og taushetsplikten. Figur 2 nedenfor er ment å illustrere ”kollisjonen” i slike tilfeller. I feltet der

---

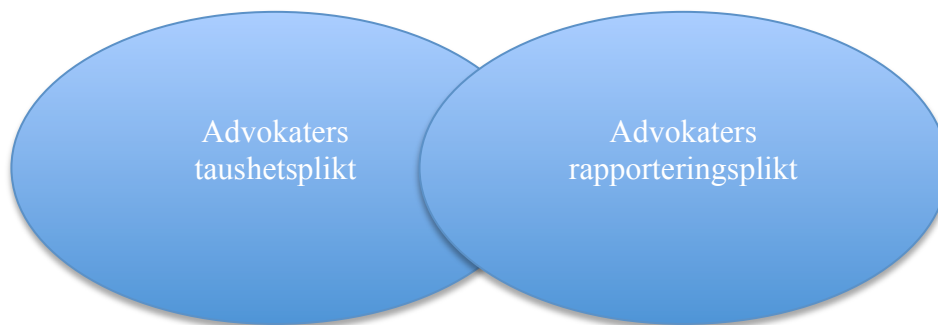
¹⁵⁰ Jfr. Ot.prp. nr. 72 (2003-2004) s. 56.

¹⁵¹ Sak C-305/05 avsnitt 37.

¹⁵² Sak C-305/05 avsnitt 36.

de to sirklene overlapper hverandre, finner vi motstrid, og det er i dette feltet at lovgiver har valgt at verdiene som ivaretas ved rapporteringsplikten skal veie tyngre enn verdiene taushetsplikten skal beskytte.

Figur 4

6.1. Hvilket inngrep utgjør rapporteringsplikten i EMK art. 8 nr. 1?

Den informasjon advokaten må rapportere om til Økokrim, er ”opplysninger ... om den aktuelle transaksjonen og de forhold som har medført mistanke”, jfr. hvvl. § 18 annet ledd. Videre vil det inngå et krav om ”beskrivelse av bakgrunnen for mistanken, herunder opplysninger om mistenkte, om eventuelle tredjepersoner, eventuelle kontoopplysninger og opplysninger om bevegelser på konto, opplysninger om transaksjonens art og størrelse og hvorvidt transaksjonen er gjennomført samt til hvem midlene skal overføres og midlenes opprinnelse”, jfr. hvitvaskingsforskriften § 13 annet ledd.

Advokaters taushetsplikt nyter et vern etter EMK art. 8 nr. 1, jfr. avhandlingens kap. 4.7. De nevnte forholdene som inngår i rapportens innhold, er informasjon som advokaten har fått kjennskap gjennom kontakten med sin klient og vil derfor være å anse som ”korrespondanse” som skal respekteres etter EMK art. 8 nr. 1. Videre vil opplysningene betraktes som opplysninger av en karakter som kun en begrenset personkrets vet om siden de ikke er alminnelig tilgjengelige, altså opplysninger som vil kunne være vernet av advokatens taushetsplikt og regnes som ”privatliv” etter artikkelen. Å pålegge advokaten å videreformidle slike opplysninger til utenforstående ved Økokrim, vil derfor karakteriseres som brudd på retten til respekt for privatliv og korrespondanse. Rapporteringsplikten etter hvvl. § 18 utgjør med det et lovfestet inngrep i taushetsplikten fra staten overfor borgeren i de rettigheter vedkommende har etter EMK art. 8 nr. 1, jfr. ”interference by a public authority” etter EMK

art. 8 nr. 2. Inngrepet etter EMK art. 8 er illustrert ovenfor i figur 2 der de to sirklene dekker hverandre.

Det som karakteriserer den informasjonen som inngår i rapporten advokaten oversender til Økokrim, er at dette i hovedsak er tale om forhold av en økonomisk art. Ved ordlyden ”de forhold som har medført mistanke” i hvvl. § 18 viser lovgiver at det må foreligge en sammenheng mellom den mistenkelige transaksjonen og de forholdene det skal innrapporteres om. Det kan likevel tenkes at informasjonen som skal oversendes, indirekte vil kunne si noe om mer private anliggender. For eksempel kan kontoutskrifter vise også andre forhold enn rent økonomiske ved bl.a. hvem som er avsender eller mottaker av transaksjoner inn eller ut av konto. Dette kan implisitt gi annen informasjon om klienten ut over rent økonomiske forhold.

De konkrete opplysninger som skal oversendes kan likevel ikke sies å være informasjon av en særlig sjenerende karakter eller opplysninger som omfatter svært personlige forhold. Dette skiller seg fra for eksempel opplysninger om klientens helse eller familieforhold. Selv om rapporteringsplikten omhandler videreformidling av opplysninger, så vil et slikt inngrep skille seg klart fra et fysisk inngrep i en persons rettsstilling som for eksempel fengsling. En slik fysisk handling vil utgjøre et større inngrep nettopp fordi menneskets fysiske handlingsrom begrenses gjennom fratatt bevegelsesfrihet.

EMD har uttalt om rapporteringsplikten til en advokat lik den som foreligger etter hvvl. § 18, at den utgjør et inngrep i EMK art. 8 nr. 1 ”even if it is not the most intimate sphere of his private life”.¹⁵³ Selv om inngrepets karakter kanskje ikke kan sies å være graverende, så utgjør rapporteringsplikten like fullt et inngrep i advokatens taushetsplikt som EMK art. 8 nr. 1 er ment å verne om.

6.2. Rapporteringspliktens inngrep etter EMK art. 8 nr. 2

På grunn av den mellomkonstitusjonelle karakteren EMK innehar, jfr. avhandlingens kap. 1.4.2, vil EMK ha forrang foran rapporteringsplikten etter hvvl. § 18, jfr. menneskerettsloven § 3, ettersom det er motstrid mellom rapporteringsplikten og rettigheter etter konvensjonen.

---

¹⁵³ *Michaud mot Frankrike* avsnitt 92.

Dette vil derfor resultere i at rettigheter etter EMK som krenkes av norsk lov, vil gå foran den norske loven.

Inngrep i rettighetene etter EMK art. 8 nr. 1, ved rapporteringsplikten etter hvvl. § 18, fører imidlertid ikke til at taushetsplikten får forrang foran rapporteringsplikten dersom inngrepet oppfyller de kravene EMK art. 8 nr. 2 stiller. For at det legitimt kan gjøres inngrep i advokaters taushetsplikt etter EMK art. 8 nr. 1, må inngrepet være ”in accordance with the law and ... necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others”, jfr. EMK art. 8 nr. 2.

På bakgrunn av ordlyden kan man derfor slå fast at det både gjelder et lovkrav og et proporsjonalitetskrav. Ordlyden gjør kravene kumulative, dvs. at begge vilkår må være oppfylte før inngrep kan gjøres i taushetsplikten, jfr. ordlyden ”and”.

Vurderingen i det følgende vil derfor være hvorvidt rapporteringsplikten etter hvvl. § 18 oppfyller kravene i EMK art. 8 nr. 2 til inngrepet for at det skal anses å være legitimt etter EMK art. 8.

6.2.2. Lovkravet

Lovkravet ”in accordance with the law” viser at inngrep fra myndighetene må være i samsvar med lov. Da konvensjonen skal beskytte borgeren mot overgrep fra staten ved utøving av offentlig myndighet, er det trolig at lovkravet knytter seg til at det må foreligge en hjemmel for inngrepet i nasjonal lov.

EMDs dom 26. mars 1987 *Leander mot Sverige* slår fast at det i lovskravet etter artikkelen stilles tre krav til rettsreglene som hjemler inngrep, for at inngrepet skal anses å være legitimt etter artikkelen.¹⁵⁴ Det første av kravene er at rettsreglene må ha sitt utspring i nasjonal rett (”valid basis in domestic law”).¹⁵⁵ Dette er utvilsomt oppfylt dette tilfellet, da rapporteringsplikten er lovfestet gjennom hvvl. § 18. Videre må disse rettsreglene være tilgjengelige og tilstrekkelig klare til at borgeren kan forutberegne de konsekvenser reglene

¹⁵⁴ *Leander mot Sverige* 26. mars 1987 avsnitt 50-51.

¹⁵⁵ Jfr. *Leander mot Sverige* avsnitt 50.

får for hans vedkommende, jfr. EMDs ordlyd ”accessible” og ”consequences for him must ... be foreseeable”.¹⁵⁶

Når det gjelder kravet til tilgjengelighet, er det tilstrekkelig at reglene er offentliggjorte.¹⁵⁷ Dette er oppfylt for rapporteringsplikten etter hvvl. § 18, da regelen er lovfestet ved lov 6.mars 2009 nr. 11 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv.

Kravet til forutberegnelighet ved at lovens ordlyd må være tilstrekkelig klar, er imidlertid mer tvilsomt for rapporteringsplikten. Borgeren, altså advokaten og hans klient, skal være i stand til å forutse sin rettsstilling som følge av plikten advokaten har til å rapportere om mistenkelige transaksjoner etter hvvl. § 18. Advokaten og klienten må kunne forutse konsekvensene av hvvl. § 18, og advokaten må herunder kunne forutse hvilken handlingsplikt rapporteringsplikten etter hvvl. § 18 gir han. Kravet til kvalitet i inngrepshjemmelen etter hvvl. § 18 begrunnes i det overordnede målet om rettssikkerhet for borgeren, samt formålet bak EMK, som er å beskytte mot vilkårlige inngrep fra staten.¹⁵⁸ Regelen skal søke å hindre at myndighetene misbruker sin posisjon til å utøve makt overfor borgerne.

Advokatens rapporteringsplikt utløses, som nevnt i avhandlingens kap. 5.4, når undersøkelser etter hvvl. § 17 ikke avkrefter ”mistanken” advokaten har om at det er tale om en mistenkelig transaksjon. I hvilke tilfeller advokaten i utgangspunktet anses som en rapporteringspliktig etter hvvl. § 18, kan være noe uklart.

Det gjelder videre unntak fra advokaters taushetsplikt, slik redegjort for i avhandlingens kap. 5.4. Lovkravet vil gjelde unntakenes klarhet ettersom det avgjørende er hvor tydelig advokatens rapporteringsplikt fremgår av loven. Som nevnt vil rapporteringsplikten vil ikke gjelde i tilfeller der unntakene kommer til anvendelse. Den ordlyd hvvl. § 18 annet ledd har brukt om unntakene fra rapporteringsplikten, viser at disse må gjelde ”forhold ... [advokaten] har fått kjennskap til gjennom arbeidet med å fastslå klientens rettsstilling” eller ”forhold som de har fått kjennskap til før, under eller etter en rettssak, når de forhold opplysningene omhandler har direkte tilknytning til rettstvisten”.

---

¹⁵⁶ Jfr. *Leander mot Sverige* avsnitt 50.

¹⁵⁷ Bl.a. *Michaud mot Frankrike* forutsetningsvis av avsnitt 95.

¹⁵⁸ Jfr. bl.a. *Malone mot Storbritannia* 2. august 1984 avsnitt 67 og *Petri Sallinen og andre mot Finland* 27. september 2005 avsnitt 82.

Hva som ligger i kravet til ”mistanke”, kan objektivt sett virke noe uklart pga. vilkårets vage karakter, noe som kan resultere i at det er usikkert når rapporteringsplikten vil inntre for advokaten. Det er imidlertid fremhevet av EMD at kravet til klarhet i loven ikke kan være så absolutt at skjønnsmessige ord og uttrykk ikke kan inngå som en del av vurderingen om borgerens rettsstilling etter lovbestemmelsen.¹⁵⁹ Det begrunnes i ønsket om at rettsregler skal være dynamiske og kunne tilpasse seg samfunnsutviklingen og utviklingen i gjeldende rett.

EMDs dom *Michaud mot Frankrike* omhandlet klage på innføringen av rapporteringsplikt for advokater som følge av tredje hvitvaskingsdirektivs innføring i fransk rett. Det ble hevdet at rapporteringsplikten utgjorde et brudd på EMK art. 8 ved å gjøre inngrep i advokaters taushetsplikt. Det var herunder kravet til ”mistanke” som i følge klager ikke fremsto som klart nok og derfor ikke oppfylte lovskravet etter artikkelen.

Når det gjaldt vurderingen av lovskravet etter EMK art. 8 nr. 2 konkluderte domstolen med at det forelå tilstrekkelig klarhet i den franske loven slik at borgeren var i stand til å forutberegne sin rettsstilling. Dette ble begrunnet i flere forhold:

- Innholdet i uttrykket ”mistanke” kunne klarlegges ved hjelp av alminnelig fornuft¹⁶⁰, og det måtte kunne forventes at advokater med særlig innsikt i lov og rett evnet å forstå uttrykkets innhold.
- Mottaker for rapporteringsplikten var den franske advokatforeningen, og advokaten kunne i denne sammenhengen og dersom han var i tvil, rådføre seg med en mer erfaren kollega.¹⁶¹
- Unntakene fremsto som klare nok da de var myntet på advokater som profesjonelle rettsanvendere, samt at uttrykket ”legal counsel”¹⁶² var definert av advokatforeningen i Frankrike.

For vilkåret ”mistanke” etter hvvl. § 18, vil samme forhold gjøre seg gjeldende her som i saken beskrevet ovenfor. Det bør kunne forventes at advokaten som en profesjonell part med

---

¹⁵⁹ *Sunday Times mot Storbritannia* 26.april 1979 avsnitt 49 og *Michaud mot Frankrike* avsnitt 96.

¹⁶⁰ Jfr. *Michaud mot Frankrike* ”common sense” avsnitt 97.

¹⁶¹ Jfr. *Michaud mot Frankrike* avsnitt 97.

¹⁶² Tilsvare uttrykket ”in the course of ascertaining the legal position of their client” etter tredje hvitvaskingsdirektiv art. 23 annet ledd, som tilsvare uttrykket ”forhold som de har fått kjennskap til gjennom arbeidet med å fastslå klientens rettsstilling” etter hvvl. § 18 annet ledd.

kjennskap til juridisk metode og lovtolkning, skal være i stand til å forstå innholdet av lovens vilkår om de tilfellene der advokaten vil regnes som en ”rapporteringspliktig” etter hvitvaskingsloven, og for hvilke deler av advokatens virksomhet rapporteringsplikten utløses. Vilkåret ”transaksjon” er definert direkte i lovens § 2. Det at advokaten har særlig kjennskap til juridisk metode som verktøy for å tolke lovens innhold, setter advokaten i en særstilling sammenlignet med de øvrige rapporteringspliktige etter hvvl. § 4. Advokaten bør derfor være i stand til å tolke at loven ikke setter høye krav til den ”mistanke” som utløser rapporteringsplikten.

Hva gjelder unntakenes klarhet, fremstår også disse som noe vage ut fra ordlyden. Forarbeidenes uttalelser om rekkevidden av unntakene, fremstår likevel som avklarende angående forståelsen av disse, jfr. avhandlingens kap. 5.5.¹⁶³

Inngrepets karakter kan imidlertid skjerpe kravet som stilles til hvor klar lovregelen må fremstå for borgeren.¹⁶⁴ Juridisk litteratur ved *Jørgen Aal* har i tilknytning til kravet til klarhet i loven fremhevet at ”forutberegnelighetshensyn – i betydning individets innrettelsesbehov – først og fremst gjør seg gjeldende i forhold til straffebestemmelser”.¹⁶⁵ Det er altså for de tilfeller der borgeren må forutberegne sin stilling vedrørende mulighetene for å kunne ilegges straff, at kravet til klarhet vil gjøre seg sterkest gjeldende.

Advokaten kan i den sammenheng som her foreligger, tenkes å kunne ilegges straff for to ulike forhold. For det første for å bryte sin profesjonsangitte taushetsplikt etter strl. § 144 dersom han rapporterer til Økokrim om forhold som ikke oppfyller kravene til rapporteringsplikt etter hvvl. § 18. Videre kan advokaten straffes for å ha unnlatt å innrapportere om forhold som utløser rapporteringsplikt etter hvvl. § 18, jfr. hvvl. § 28. Det første alternativet vil imidlertid aldri være aktuelt, så lenge advokaten har vært i god tro ved meddelelsen av opplysningene til Økokrim, jfr. hvvl. § 20. Det andre alternativet forutsetter at advokaten har opptrådt grovt uaktsomhet eller forsettlig. Det må i det minste ”... foreligge kvalifisert klanderverdig opptreden som foranlediger sterke bebreidelser for mangel på aktsomhet”, for at advokaten skal kunne dømmes for overtredelse av hvvl. § 28.¹⁶⁶ Da advokaten må handle på en måte som er kvalifisert klanderverdig, skal det en del til for at

---

¹⁶³ Ot.prp. nr. 72 (2002-2003) s. 59.

¹⁶⁴ Jfr. *Petri Sallinen og andre mot Finland* avsnitt 90.

¹⁶⁵ *Jørgen Aal, Rettsstat og menneskerettigheter*, Oslo 2. utgave 3. opplag 2010, s. 96.

¹⁶⁶ Jfr. Rt. 1970 s. 1235 (s. 1235).

advokaten har optrådt på en måte som anses å være straffbar. Av denne grunn vil ikke klarhetskravet til inngrepshjemmelen skjerpes ytterligere.

Som for hovedregelen til rapporteringsplikten, må man kunne forvente at advokaten som profesjonell rettsanvender skal kunne komme frem til hvilket innhold som skal legges til grunn for unntakene ettersom dette fremstår som rimelig klart ut fra de føringer lovgiver har lagt ved lovens forarbeider. Dette er tilstrekkelig til at advokaten og klienten skal kunne forutberegne når rapporteringsplikt inntreffer.

Dermed kan man konkludere med at rapporteringsplikten etter hvvl. § 18, og herunder unntakene fra den i bestemmelsens annet ledd, oppfyller det lovkravet EMK art. 8 nr. 2 setter til inngrepshjemmelen.

6.2.3. Kravet til proporsjonalitet

Det fremgår av ordlyden i art. 8 nr. 2 at inngrepet, ved rapporteringsplikten etter hvvl. § 18, må være ”necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others”. Oversatt innebærer dette at inngrepet må være ”nødvendig i et demokratisk samfunn” som følge av fordelene samfunnet har av inngrepet. Inngrepet må kunne begrunnes i samfunnets interesser og behov for å kunne være legitimt.

Denne forståelsen av artikkelens ordlyd er i samsvar med den EMD har lagt til grunn i sin praksis ved at ”the notion of necessity implies that an interference correspond to a pressing social need and, in particular that it is proportionate to the legitimate aim pursued”.¹⁶⁷ Altså må inngrepet begrunnes i et nødvendig samfunnsmessig behov som er proporsjonalt med det man oppnår med inngrepet. Praksis setter dermed opp et todelt krav til inngrepets proporsjonalitet etter EMK art. 8 nr. 2, jfr. ordlyden ”and”, ett krav til nødvendighet og ett krav til spesiell forholdsmessighet.

I denne sammenhengen omhandler nødvendighetskravet vurderingen av om rapporteringsplikten kan begrunnes i et presserende behov i samfunnet. Rapporteringsplikten

---

¹⁶⁷ *Olsson mot Sverige* 24.mars 1988 avsnitt 67.

kan konkret begrunnes i ”prevention of disorder or crime” etter EMK art. 8 nr. 2 ettersom plikten er tiltak med formål å bekjempe hvitvasking og terrorfinansiering, en bekjempelse som er ansett å være av stor samfunnsmessig verdi, jfr. avhandlingens kap. 5.2.

Når det gjelder kravet til spesiell forholdsmessighet, vil vurderingen bli om inngrepet som rapporteringsplikten etter hvvl. § 18 gjør i advokaters taushetsplikt, er proporsjonal med det samfunnsmessige formålet rapporteringsplikten har.

Et krav til spesiell forholdsmessighet finner man EMDs dom 3. juli 2012 *Robathin mot Østerrike* hvor det skulle vurderes ”whether the relationship between the aim sought to be achieved and the means employed can be considered proportionate”.¹⁶⁸ Saken gjaldt en advokat som var mistenkt for grovt tyveri, grov svindel og underslag av to klienter. Politiet ransaket advokatens kontor og beslagla all informasjon på advokatens datamaskin, ikke bare informasjon som knyttet seg til de to klientforholdene. Advokaten hevdet dette var et brudd på EMK art. 8 fordi politiet pga. av ransakingen og beslaget av datamaskinen fikk tilgang til informasjon om en rekke andre klientforhold som var underlagt advokatens taushetsplikt.¹⁶⁹

Domstolen kom til at det ikke forelå proporsjonalitet mellom beslagleggingen av all data på advokatens datamaskin og målet ved ransakingen, noe som derfor medførte at EMK art. 8 var krenket.¹⁷⁰ Dette begrunnet domstolen i at ransakelsesordren var gitt med utgangspunkt i det forholdet advokaten var mistenkt for, dvs. de nevnte straffbare forholdene mot to av sine klienter. Domstolen så det derfor som proporsjonalt dersom kun informasjon knyttet til disse to klientene ble beslaglagt. For at det skulle være legitimt å beslaglegge all data, måtte det foreligge ”particular reasons”, noe det ikke gjorde i dette tilfellet.

Hovedhensynet bak rapporteringsplikten er å forhindre eller avdekke hvitvasking eller finansiering av terrorvirksomhet gjennom et effektivt innrapporteringssystem for personer som pga. yrke eller arbeidsforhold kan ha særlig innsyn i slike transaksjoner.¹⁷¹

Som det er redegjort for i avhandlingens kap. 4.2, kan advokatens taushetsplikt begrunnes i flere forhold, men det viktigste er trolig at advokaten skal bidra til at den enkelte kan søke

---

¹⁶⁸ *Robathin mot Østerrike* 3.juli 2012 avsnitt 43.

¹⁶⁹ *Robathin mot Østerrike* avsnitt 30.

¹⁷⁰ *Robathin mot Østerrike* avsnitt 52.

¹⁷¹ Se avhandlingens kap. 5.2.1.

profesjonell hjelp i enhver situasjon uten å måtte være redd for at informasjonen kan bli videreformidlet til utenforstående.

Man må ut fra de vurderingskriterier EMD har satt opp, foreta en avveining mellom hensynet til å forhindre eller avdekke hvitvasking eller terrorfinansiering sett i forhold til det inngrep rapporteringsplikten gjør i advokatens taushetsplikt.

Både hensynet bak rapporteringsplikten og taushetsplikten må sies å komme samfunnet til gode; førstnevnte ved å hindre eller avdekke alvorlig kriminalitet som kan skade samfunnet, og sistnevnte ved å hjelpe den enkelte i behovet for rettshjelp som igjen avhjelper samfunnet som helhet. Å krenke taushetsplikten ved å gjøre inngrep i denne vil kunne utgjøre en trussel mot rettssikkerheten til den enkelte.¹⁷²

Det er imidlertid kun opplysninger av en økonomisk art som skal videreformidles til EFE, jfr. avhandlingen kap. 6.1, og advokaten regnes bare som rapporteringspliktig ved en viss type bistand, jfr. avhandlingen kap. 5.3. Inngrepet rapporteringsplikten utgjør i taushetsplikten, kan dermed ikke sies fullstendig å tilsidesette hensynene som ligger bak taushetsplikten.

Rapporteringsplikten griper ikke inn i de delene av advokatens virksomhet der taushetsplikten er av særlig viktighet ved at den kun inntreffer for tilfeller der advokatens virksomhet kan likestilles med bistand en annen profesjonell kunne gitt. Dette taler i retning av at hensyn bak hvvl. § 18 første ledd er forholdsmessig sett ift. det inngrep rapporteringsplikten gjør i taushetsplikten.

Taushetsplikten ivaretas ytterligere i hvvl. § 18 annet ledd ved at lovgiver har lovfestet unntak fra rapporteringsplikten for tilfeller der hensynet til fortrolighet mellom advokat og klient gjør seg særlig gjeldende. Lovgiver har for unntakene fra rapporteringsplikten valgt at de hensyn som ligger til grunn for taushetsplikten, skal veie tyngre og dermed gå foran hensyn bak rapporteringsplikten. For de tilfeller unntakene favner om, vil inngrepet rapporteringsplikten utgjøre i taushetsplikten ikke kunne veie opp mot hva man oppnår ved å utøve inngrepet.

Ved at lovgiver har inntatt en slik rettssikkerhetsgaranti etter hvvl. § 18 annet ledd for advokater, må rapporteringsplikten sies å være proporsjonal med det man oppnår ved denne. De tilfeller der rapporteringsplikten vil utgjøre et uforholdsmessig inngrep i taushetsplikten,

---

¹⁷² Jfr. NOU 2009: 4 s. 143.

vil det ikke være påkrevd av advokaten at han rapporterer til Økokrim i strid med sin taushetsplikt. For slike tilfeller vil advokaten være unntatt fra rapporteringsplikten etter hvvl. § 18 annet ledd.

Vurderingen av inngrepets proporsjonalitet er imidlertid tatt på et generelt grunnlag, noe som tilsier at en vurdering av rapporteringsplikten proporsjonalitet for et konkret tilfelle kan få det utfall at rapporteringsplikten anses som disproportjonal. Et eksempel på slik konkret disproportjonalitet finner man i Robathin mot Østerrike, slik det er beskrevet foran, der inngrepet i form av ransaking og beslag ville ha oppfylt kravet til proporsjonalitet dersom beslaget hadde begrenset seg til det materiale om omhandlet de to aktuelle klientene.

7. Taushetsplikten i et fremtidig perspektiv

7.1. Innledning

Rapporteringsplikten etter hvvl. § 18 utgjør på generelt grunnlag et proporsjonalt inngrep i advokaters taushetsplikt sett hen til de verdiene rapporteringsplikten skal ivareta. Man kan likevel spørre seg om det bør kunne gjøres et slikt inngrep i taushetsplikten. Taushetspliktens viktige funksjon i samfunnet tilsier at man bør begrense inngrep for å sørge for advokatens fortsatt uavhengige stilling fra staten.

I det følgende vil avhandlingen innta et rettspolitisk perspektiv. Først vil fokuset omhandle rapporteringsplikten etter hvvl. § 18 med de problemene som oppstår ved gjeldende rett og hvordan problemene kan avhjelpes. Avhandlingen vil avslutningsvis se på det generelt kritikkverdige ved å gjøre inngrep i advokaters taushetsplikt, og hvilke følger dette kan og bør få.

7.2. Hvilke problemer byr gjeldende rett på, og hvordan kan lovgiver møte problemene?

Det er flere forhold som kan kritiseres ved den måten rapporteringsplikten griper inn i advokaters taushetsplikt. Mange av forholdene skyldes manglende samsvar mellom tredje hvitvaskingsdirektiv og hvitvaskingsloven og er særskilt behandlet i avhandlingens kap.4. Dette kan få unødvendige konsekvenser ved anvendelsen av hvvl. § 18.

7.2.1. Den ”rapporteringspliktig[e]” advokaten

Hvitvaskingsdirektivets intensjoner bak det forhold at en advokat regnes som rapporteringspliktig, avviker fra den lovgiver har lovfestet ved hvvl. § 4 annet ledd nr. 3. Hvitvaskingsloven åpner for at advokaten regnes som rapporteringspliktig for flere tilfeller enn direktivet gjør, en problemstilling som er nærmere belyst i avhandlingens kap. 5.3. Ved at advokaten regnes som rapporteringspliktig for flere tilfeller, foretar lovgiver videre inngrep i taushetsplikten enn det som var intensjonen bak tredje hvitvaskingsdirektiv.

Lovgiver vil kunne begrense tilfellene der advokaten anses å være rapporteringspliktig og dermed begrense det inngrep rapporteringsplikten utgjør i taushetsplikten ved å innta i loven en lignende opplisting av tilfeller hvor advokaten regnes som rapporteringspliktig.¹⁷³ På denne måten tror jeg lovgiver vil kunne skape et klarere lovverk som ikke gir rom for tolkningstvil. En klarere lovgivning vil både advokaten og klienten nyte godt av.

Ved å eksplisitt oppliste de situasjoner der advokaten er rapporteringspliktig vil lovgiver også kunne gi et enda klarere signal på at advokaten som rapporteringspliktig kun gjelder for en begrenset del av advokatens virksomhet. Jeg mener lovgiver derfor ville formidlet på en enda klarere måte til rettsanvenderen at inngrep i taushetsplikten kun er berettiget for nærmere angitte tilfeller.

7.2.2. Uheldig begrensning i advokatens rapporteringsplikt

På bakgrunn av en tolkning av hvvl. § 18 er det på det rene at advokaten ikke er rapporteringspliktig dersom klienten oppsøker advokaten for rådgivning knyttet til hvitvaskings- eller terrorfinansieringsformål, eller der advokaten vet at klienten søker rådgivning med den hensikt å utføre slik kriminell virksomhet.¹⁷⁴ Dette begrunnes i at forholdet faller inn under unntak fra rapporteringsplikten etter hvvl. § 18 annet ledd, ettersom en slik rådgivningssituasjon kan tolkes som informasjon advokaten får ”gjennom arbeidet med å fastslå klientens rettsstilling”. Dette er en uheldig konsekvens av den tilnærming lovgiver har gjort til tredje hvitvaskingsdirektiv siden klienten bevisst kan utnytte seg av de

---

¹⁷³ Se avhandlingen kap. 5.3.

¹⁷⁴ Jfr. avhandlingens kap. 5.5.

begrensningene lovgiver har satt for rapporteringsplikten til en advokat for å verne om hans taushetsplikt.

Dersom en klient oppsøker advokaten med et ønske om slik rådgivning, har advokaten tre handlingsalternativer. Det første er å yte den rådgivning som klienten har behov for. For et slikt tilfelle kan advokaten gjøre seg skyldig i hvitvasking, dersom han foretar transaksjoner i sin bistand til klienten, og kan straffes for overtredelse av strl. § 317. Det andre handlingsalternativet advokaten har, er å rapportere til Økokrim om et slikt forhold med viten om at han ikke har rapporteringsplikt. En slik rapportering kan føre til at han vil kunne straffes for overtredelse av strl. § 144. Advokaten kan til sist velge ikke å påta seg oppdraget. Dette er et handlingsalternativ han er berettiget til å utøve etter RGA punkt 1.2 siste ledd.

Ved å foreta de begrensningene i taushetspliktens gjennomslagskraft overfor rapporteringsplikten slik som tredje hvitvaskingsdirektiv har gjort i sin fortale, mener jeg at lovgiver ville unngått en situasjon der advokaten ikke har noe annet valg enn ikke å gi klienten bistand.¹⁷⁵ Dette er jo reelt sett det eneste alternativet advokaten har, med mindre han vil risikere å kunne bli straffeforfulgt.

Jeg forstår at det kan ha vært et bevisst valg fra lovgiver for å hindre nettopp et ytterligere inngrep i advokaters taushetsplikt. Det kan også tenkes at dette er en måte å hevde suverenitet på, ettersom Norge ikke er medlem av EU, og derfor aktivt vil gjøre seg opp sine egne meninger om behovet for slik lovgivning i Norge. Fortalen til tredje hvitvaskingsdirektiv og uttalelsen fra Generaladvokaten som omhandler rekkevidden av rapporteringsplikten, forelå på det tidspunkt da hvitvaskingsloven trådte i kraft i 2009.¹⁷⁶ Lovgiver har likevel ment at den nærmere avgrensningen av rapporteringsplikten bør ”finne sin løsning i praksis”.¹⁷⁷ Det er viktig å merke seg at lovgiver mente at anvendelsesområdet for rapporteringspliktens unntak ”ikke [bør] tolkes videre enn hensyn bak unntaket tilsier”.¹⁷⁸

Jeg vil imidlertid påstå at formålet med hvitvaskingsloven gjør seg særlig gjeldende for slike tilfeller som her omtalt. Det er tale om tilfeller der det med stor grad av sannsynlighet vil bli begått hvitvasking eller terrorfinansiering. Det er ikke hensiktsmessig å ha en lovgivning som

---

¹⁷⁵ Se avhandlingens kap. 5.5.1.

¹⁷⁶ Se avhandlingens kap. 5.5.1.

¹⁷⁷ Ot.prp. nr. 72 (2002-2003) s. 59.

¹⁷⁸ Ot.prp. nr. 72 (2002-2003) s. 59.

verner om kriminelle, og det er uheldig dersom loven skal åpne for en slik løsning ut fra den viktige funksjonen den har i samfunnet for å bekjempe kriminalitet i form av hvitvasking og terrorfinansiering, jfr. avhandlingens kap. 5.2.1.

Jeg mener bakgrunnen for formålet med hvitvaskingsloven gjør seg gjeldende med særlig styrke for de ovenfornevnte tilfellene. Dette fordi hensynene bak taushetsplikten ikke vil kunne begrunne unntak fra advokaters rapporteringsplikt for tilfeller med et slikt kriminelt motiv. Hensynet til at en juridisk eller fysisk person skal kunne oppsøke profesjonell juridisk bistand uten å frykte at informasjon vil bli videreformidlet, vil ikke ligge til grunn for det konkrete advokat-klientforholdet, slik som for andre klientrelasjoner. Taushetspliktens vern er nettopp begrunnet i de fordelene de skaper for samfunnet som helhet og for klienten som individ.

Dersom lovgiver ikke tar grep og innfører en slik begrensning i taushetspliktens rekkevidde overfor rapporteringsplikten, kan rettspraksis komme til å foreta begrensningen som er skissert. Det foreligger allerede rettspraksis i Rt. 2011 s. 1 som taler i retning av at Høyesterett ser behovet for avgrensning av hvvl. § 18 annet ledd i samsvar med det tredje hvitvaskingsdirektiv har gjort. Jeg ser imidlertid et potensielt problem ved rollen rettspraksis får som former av gjeldende rett, hvis rettspraksis må forholde seg til og løse en konkret tvist. Faren er at den overføringsverdien rettspraksis vil få til den generelle regelen om advokaters rapporteringsplikt etter hvvl. § 18, kan tenkes å bli begrenset. Et annet problem med å avvende vurderingen av rapporteringsplikten etter rettspraksis, er at det kan ta tid før slik praksis foreligger. Inntil da vil rettsanvenderen måtte forholde seg til et regelverk som i dag skaper et uheldig smutthull for den kriminelle klienten.

7.3. Hvordan kan lovgiver bidra til at det inngrep rapporteringsplikten gjør i taushetsplikten blir mindre?

Advokaters rapporteringsplikt og advokaters taushetsplikt vil alltid komme til å være to motstridende faktorer, ettersom den rapporteringsplikten er betinget av at advokaten bryter med sin profesjonsangitte taushetsplikt. Det er nettopp den taushetsbelagte informasjonen som myndighetene vil ha innsyn i. Likevel kan hvvl. § 18 slik, den fremstår i dag, endres til det bedre for å ivareta taushetsplikten bedre.

Andre europeiske land, som bl.a. Belgia, har valgt å lovfeste rapporteringsplikten, tilsvarende hvvl. § 18, på en måte som tar bedre hensyn til taushetsplikten. Det fremgår av den refererte dommen ovenfor fra EF-domstolen, nåværende EU-domstolen. Advokatens rapporteringsplikt i Belgia omhandler det å videreformidle hans mistanker om hvitvasking eller terrorfinansiering til presidenten i den nasjonale advokatforeningen.¹⁷⁹ En lignende ordning fremgår av dansk rett i bekendtgjørelse af lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask af udbytte og finansiering af terrorisme nr. 389 af 15.april 2001 (hvidvaskloven) § 7 annet ledd. Det er imidlertid på det rene at direkte rapportering til myndighetene kan forekomme for enkelte tilfeller etter dansk rett, jfr. hvidvaskloven § 7 første ledd.

En slik form for rapporteringsplikt skiller seg fra rapporteringsplikten etter norsk rett ved hvvl. § 18 hvor informasjonen formidles direkte til myndighetene ved Økokrim. Jeg mener at innføring av en lignende ordning i norsk rett, ville føre til at rapporteringsplikten kunne utgjøre et mindre inngrep i taushetsplikten enn tilfellet er i dag. Advokatforeningen kunne fungere som en ”sikkerhetsstasjon” hvor advokatens mistanke vurderes på nytt på et objektivt grunnlag av andre enn advokaten selv. Skulle Advokatforeningen så finne at rapporteringsplikten for forholdet var utløst, ville innrapporteringen skje av andre enn advokaten selv. Også juridisk litteratur ved *Rui* støtter en slik løsning som her er foreslått.¹⁸⁰

Jeg mener en slik fremgangsmåte med en mer sentral rolle for Advokatforeningen, ville bidratt til å sikre advokaters uavhengighet fra staten på en bedre måte enn dagens lovgivning legger opp til. Foreningen er en privat organisasjon som arbeider med mål om å sikre en advokatstand med ”høy faglig standard, god yrkesetikk og med gode rammevilkår”.¹⁸¹ Advokatforeningen arbeider derfor aktivt med å sikre en advokatstand som oppfyller sin funksjon i samfunnet, samtidig som den ivaretar advokatene selv.

I dansk rett er det obligatorisk med medlemskap i den nasjonale advokatforeningen Det Danske Advokatsamfundet, jfr. bekendtgjørelse af lov om rettens pleie nr. 1063 af 17.november 2011 (retsplejeloven) § 143 første ledd. I Norge er ikke tilsvarende medlemskap

---

¹⁷⁹ Jfr. Sak C-305/05 avsnitt 9 3.avsnitt.

¹⁸⁰ Jon Petter Rui s. 376.

¹⁸¹ Advokatforeningen, <http://www.advokatforeningen.no/Om-Advokatforeningen/Den-Norske-Advokatforening/Om-Advokatforeningen/>.

obligatorisk, noe som gjør at Norge skiller seg fra flertallet av de vest-europeiske landene.¹⁸² Selv om over 90 % av norske advokater er medlemmer i Advokatforeningen, så kan man spørre seg om ikke en slik løsning også ville fungert tilfredsstillende i Norge.¹⁸³ Skulle en slik ordning bli innført, så måtte man være sikker på at ”sikkerhetsstasjonen” som skulle vurdere om det var grunnlag for innrapportering til Økokrim, hadde legitimitet og tillit fra flertallet av norske advokater. Hvis dette ikke ble tilfellet, vil jeg tro at man kunne komme til å stå overfor en underrapportering.

En slik løsning som jeg har skissert her, ble vurdert av lovgiver før innføringen av hvitvaskingsloven 2003, men den ble ikke vedtatt. Begrunnelsen var at ”et slikt system kunne skape forsinkelser og konflikter med hensyn til roller og kompetanse. Resultatet vil da kunne bli at meldingssystemet blir mindre effektivt enn forventet. I tillegg synes det ut fra personvern hensyn å være en bedre løsning at meldinger sendes direkte til et politiorgan med erfaring i å håndtere slike opplysninger.”¹⁸⁴

Jeg mener likevel at uttalelsene i forarbeidene ikke gir grunnlag for å la være å innføre en slik ordning. Hensynet til effektivitet tror jeg ikke ville blitt et reelt problem i praksis. Som referert til ovenfor i kap. 5, er ikke andelen rapporter fra advokater i samsvar med hvvl. § 18 ansett å utgjøre en stor del av de rapportene Økokrim får totalt fra alle de rapporteringspliktige. I debatten som pågår rundt rekkevidden av advokatens rapporteringsplikt, er det fremsatt argumenter om at det forekommer en underrapportering fra advokater nettopp pga. at informasjonen går direkte til myndighetene.¹⁸⁵ Jeg tror at en rapporteringsordning til Advokatforeningen kan en lavere terskel for advokater til å melde fra om forhold som medfører mistanke etter hvvl. § 18 ettersom mottakeren er advokatens egen interesseorganisasjon. Videre må Advokatforeningen anses å være særdeles skikket til å håndtere taushetsbelagt informasjon ut fra foreningens rolle som ivaretaker av advokatens interesser. Advokatens taushetsplikt bør være et forhold Advokatforeningen har innsikt i og vet viktigheten av å overholde.

---

¹⁸² Jfr. Høgskolen i Oslo og Akershus, http://www.hioa.no/Om-HiOA/SPS/node_1356/Nyhetsbrev/SPS-Nyhetsbrev-nr.-1-2012/Fra-haandverk-til-industri.

¹⁸³ Advokatforeningen, <http://www.advokatforeningen.no/Om-Advokatforeningen/Den-Norske-Advokatforening/Om-Advokatforeningen/>.

¹⁸⁴ Ot.prp. nr. 72 (2002-2003) s. 61.

¹⁸⁵ Se bl.a. Niels Kristian Axelsen og Roald Hopsnes, ”Hvitvaskingsloven – Er undersøkelses- og meldepliktsreglene for advokater og fondsmeglere hensiktsmessig utformet?”, *Tidsskrift for Strafferett*, 2005 s. 22.

Det negative ved å etablere en slik ordning er likevel at flere potensielt kan få tilgang til opplysninger som faller under advokat-klientforholdet, og slike opplysninger skal være beskyttet av taushetsplikten. Skulle Advokatforeningen likevel, etter å ha vurdert det konkrete tilfellet rundt advokatens mistanker, komme til at Økokrim må underrettes, vil ikke de verdier taushetsplikten skal ivareta gjøre seg gjeldende med styrke for et slikt tilfelle.

7.4. Utgjør inngrep i taushetsplikten en trussel for demokratiet?

Advokatens uavhengighet fra staten svekkes dersom advokaten må handle som hjelper for myndighetene i strid med sin lojalitet til klienten. Skulle advokatens taushetsplikt presses så langt at grensene for når man kan gjøre inngrep i denne ikke lenger eksisterer, vil advokatprofesjonen kunne komme til å bli overflødig i samfunnet. Det prinsipielt uheldige ved å gjøre inngrep i advokatens taushetsplikt, sett fra et rettssosiologisk perspektiv, er de negative følger dette kan få for samfunnet.

Det fremgår av RGA punkt 2.1.1 om advokatens uavhengighet:

“For å leve opp til forpliktelsene som en advokat påtar seg, er det nødvendig at han er uavhengig slik at hans råd og handlinger ikke påvirkes av uvedkommende hensyn. Især er det påkrevet at han ikke lar seg påvirke av egne personlige interesser eller press utenfra. Advokaten må unngå at hans uavhengighet svekkes, og han må ikke gå på akkord med sin profesjonelle standard for å tekkes sin klient, retten eller tredjemann.”

Her fremkommer viktigheten av at advokaten er uavhengig i forhold til bistanden han gir sine klienter. Advokaten innehar en viktig funksjon for samfunnet i dag ved å fungere som rettsjelper for fysiske eller juridiske personer. På denne måten avhjelper advokaten et behov i samfunnet og søker å skape samsvar mellom klientens interesser og oppfyllelsen av gjeldende rett der dette er mulig, noe som også er fremhevet i RGA punkt 2.3.1 annet ledd.

En del av advokatens uavhengighet fører til at advokaten bidrar til rettsutvikling ved at hans synspunkter kan fremsettes på selvstendig grunnlag. Han kan derfor utfordre både lovgivende og dømmende makt på en måte som bidrar til dynamikken i gjeldende rett, og at retten kan utvikle seg i takt med behovet i samfunnet. Uavhengige advokater vil derfor bidra til uavhengige domstoler ved å presse grensene for gjeldende rett gjennom sin argumentasjon

fremsatt for domstolene. Dersom advokatene står i fare for ikke å være uavhengige fra myndighetene, kan det medføre en trussel for maktfordelingen i Norge, noe som på sikt truer demokratiet.

Advokaten står i fare for å miste sin tillit hos folket ved at rollen hans identifiseres med staten, og tilliten fra allmennheten ligger til grunn for advokatens vernede rolle. Selv om rapporteringsplikten ikke medfører en fullstendig tilsidesettelse av taushetsplikten, jfr. avhandlingens kap. 6, kan slike lovbestemte inngrep i plikten gjøre at potensielle klienter frykter og vil avstå fra å oppsøke profesjonell hjelp. Slike inngrep i taushetsplikten skaper utrygghet for klientene ettersom taushetspliktens vern ikke fremstår som sterk dersom lovgiver stadig kan gjøre inngrep i denne.

Jeg tør vel hevde at det finnes nasjoner som betegner seg som demokratiske, men der vi gjennom media presenteres for stadig nye innskrenkninger i både advokaters og andre intellektuelles frihet. Fra det offentliges side begrunnes inngrepene med hensynet til landets interesser, men ”maktens” ønske om kontroll skinner tidvis sterkt gjennom.

Det betyr likevel ikke at jeg tror den alminnelige rettsoppfatningen går ut på at taushetsplikten skal fremstå som så absolutt at den skal være ufravikelig, ettersom det finnes hensyn som klart vil gå foran de hensyn taushetsplikten skal ivareta. Et eksempel på et inngrep i taushetsplikten som jeg mener er i samsvar med folks alminnelige rettsoppfatning, har man i strl. § 139 hvor den som ”unnlater å melde til politiet eller på annen måte søke[r] å avverge en straffbar handling eller følgene av denne” kan straffes. Det gjelder uten hensyn til hvorvidt den som unnlater å avverge den straffbar handlingen har taushetsplikt, § 139 første ledd annet punktum. En slik straffbar handling i strl. § 139 er bl.a. å forvolde en annens død eller medvirke til dette, jfr. strl. § 133. Hensynet til menneskeverd og respekten for menneskeliv står veldig sterkt i samfunnet vårt i dag. Ingenting er så ukrenkelig som et menneskeliv, og en slik avveining mot de hensyn som taushetsplikten skal ivareta, fremstår som legitim i dag.

Det råder imidlertid stor uenighet om hvor grensene bør settes uten at inngrepet som gjøres i advokatens taushetsplikt fremstår som urimelig. Norge er befolkningsmessig et lite land med spredt bosetting og små samfunn sett i forhold til mange andre land. Samfunnsstrukturen gjør derfor Norge til et relativt ”åpent land”, noe som gjør sjansene mindre for å klare å holde

forhold skjult enn et tilsvarende forhold i en større stat. Spørsmålet man derfor kan stille i denne sammenhengen, er om man har de samme behovene i Norge til å gjøre stadig større inngrep i taushetsplikten.

Tredje hvitvaskingsdirektiv er utformet av EU, og lovgivningen regulerer EU-statene. Herunder nevnes EU-land som Frankrike og Tyskland som eksempler på samfunn som skiller seg fra det samfunnet vi har i Norge i dag. Frankrike med sine 63 millioner innbyggere¹⁸⁶ og Tyskland med sine 82 millioner innbyggere¹⁸⁷ vil ha et større behov for at befolkningen skal pålegges felles plikter som kan begrunnes i hensynet til samfunnets beste, ettersom det offentlige selv ikke vil ha mulighet og ressurser til å sørge for at hensynet oppfylles. Rapporteringsplikten til advokater vil regnes som en slik plikt til å angi potensielle kriminelle, selv om dette strider mot lojaliteten i advokat-klientforholdet. Norge har kanskje ikke det behovet for en tilsvarende angiverkultur som nasjoner som Frankrike og Tyskland. Vi vil jo ikke ha et angiversamfunn der man ikke kan oppsøke hjelp av frykt for de konsekvenser dette kan få. Vi vil heller ikke ha et samfunn der friheten vår trues som følge av at lovgivende makt gir lover som strider med den alminnelige rettsoppfatningen.

Jeg mener likevel at både den alminnelige rettsoppfatningen og samfunnet selv utvikler seg fortløpende. Denne utviklingen må lovgivningen justeres i forhold til, men man må fortsatt bevare de samfunnsaktørene som har til hensikt å opptre konserverende ved å ivareta viktige rettssikkerhetsgarantier. Dette for å ta hensyn til erfaring og historie. Lovgivning og advokatpraksis er et godt eksempel i så måte.

Selv som et lite og ”åpent” land er Norge som resten av verdens stater en del av en globalisert verden der vi både påvirkes av internasjonal rettsoppfatning, lovgivning og mellommenneskelig samhandling på veldig mange områder. Vår lovgivning må derfor i alle fall til en viss grad samsvare med også andre demokratiske samfunns lover og regler.

Bekjemping av hvitvasking og terrorfinansiering står derfor mer sentralt i Norge i dag enn bare for få år siden. 22.juli 2011 har bidratt til at samfunnet har erfart at terror også kan ramme vårt lille samfunn. Jeg vil derfor hevde at også Norge har et behov for en strengere lovgivning som følge av utviklingen som skjer i takt med resten av verden.

---

¹⁸⁶ Jfr. Store norske leksikon, <http://snl.no/Frankrike> .

¹⁸⁷ Jfr. Store norske leksikon, <http://snl.no/Tyskland> .

Det er samtidig et stort behov for å begrense de negative konsekvensene for demokratiet. Denne balansen mellom et behov for lovgivning som skal verne om samfunnet og demokratiet, og lovgivning som skal gi rom for og styrke demokratiet, er vanskelig i praksis. Reglene her hjemme angående videoovervåkning på offentlig sted kan brukes som eksempel på vanskene med å finne den gode balansen. Det foreligger en felles enighet om at slik overvåkning både forebygger og bidrar til oppklaring av kriminelle handlinger, men samtidig forårsaker den inngrep i individets frihet. Datatilsynet er satt til å vurdere behovene og verne den enkelte, men grensesettingene blir stadig vanskeligere. Nylig viste bombeangrepene mot Boston Marathon i USA 15. april i år hvordan de antatte gjerningsmennene ble avslørt av en omfattende videoovervåkning av områdene der bombene gikk av.

Går vi tilbake til balansen mellom advokaters taushetsplikt og rapporteringsplikten etter hvvl. § 18, så kan figur 4 fra tidligere i avhandlingen illustrere situasjonen hvis rapporteringsplikten til advokaters utvides. Se figur 5 hvor det inngrep rapporteringsplikten gjør i taushetsplikten er blitt større.

Figur 5

Lovgiver står overfor en vanskelig oppgave, og det er tilnærmet umulig å konkludere med hvordan lovgivningen bør være for at man skal få den ønskede virkningen. Det er imidlertid viktig at lovgiver ser behovet for en advokatstand som skal være uavhengig fra myndighetene. Jeg mener av denne grunn at lovgiver bør utvise forsiktighet med å pålegge advokaten plikter som bryter med hans taushetsplikt. Skal man forsette å presse advokaten til å handle illojalt mot sine klienter og begrunne dette i ”demokratiets navn”, står man overfor en lovgivning som vil kunne komme til å gi en svært uheldig samfunnsutvikling.

7.5. Hva kan man forvente seg av advokatlovutvalgets utredning?

Advokatlovutvalgets oppgave er å gjennomgå dagens regelverk og utredet behovet for ny lovgivning som regulerer advokater og andre rettshjelperes virksomhet.¹⁸⁸ Jeg mener behovet for slik lovgivning eksisterer pga. et spredt regelverk og manglende sammenheng i de rettskilder som i dag regulerer advokaters virksomhet. Jeg vil avslutningsvis presisere hvilke behov jeg mener en slik advokatlov bør dekke angående advokaters taushetsplikt.

En lovhjemmel som positivt angir normen om advokaters taushetsplikt og hvilket innhold denne har bør lovfestes for å skape et klarere regelverk for advokaten selv og samfunnet for øvrig. Lovgiver har selv lagt føringer ved forarbeidene til strl. 2005 ettersom spesiallovgivning må hjemle innholdet av de ulike profesjoners taushetsplikt.¹⁸⁹ Straffebudet i strl. 2005 som skal videreføre dagens strl. § 144, forutsettes opphevet som nevnt i kap. 3.1, når spesiallovgivningen innehar de nødvendige hjemlene for disse profesjoners taushetsplikt. Når dette skjer, vil strl. 2005 § 209 fungere som straffebudet som regulerer sanksjoner ved brudd på taushetsplikten. Herunder vil bestemmelsene fra spesiallovgivningen fungere som en del av det objektive gjerningsinnholdet i straffebudet ved at straff etter strl. 2005 § 209 kan idømmes ”den som røper opplysning som han har taushetsplikt om i henhold til lovbestemmelse eller forskrift”.

Det som kan by på utfordringer ved å positivt lovfeste plikten, er å møte de behov man har for å gjøre inngrep i taushetsplikten til skade for advokatens uavhengighet, noe jeg har søkt å belyse i kap. 7.4. Avveiningen mellom på den ene siden å gi en generell lovhjemmel som kan

---

¹⁸⁸ Regjeringen, <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dep/styre-rad-og-utval/tidsbegrensede-styrer-rad-og-utvalg/advokatlovutvalget.html?id=711906> .

¹⁸⁹ Jfr. Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 407.

følge samfunnsutviklingen, mot på den andre siden å gi en lovhjemmel som fremstår som klar angående innholdet taushetsplikten har, vil kunne by på utfordringer. En klar hjemmel for advokaters taushetsplikt som ved overtredelse vil fungere som del av den objektive gjerningsbeskrivelsen, bidrar til effektiv håndheving av brudd på taushetsplikten.

Det er også å forvente at taushetsplikten til en advokat vil inneholde en form for rettsstridsreservasjon for de tilfeller der advokaten unntas fra sin taushetsplikt. Dette begrunnes i at strl. 2005 § 209 ikke inneholder en reservasjon for straffrihet ved brudd på taushetsplikten ved samtykke eller lovbestemt opplysningsplikt.

Tendensen ved avgjørelser i rettspraksis hva gjelder inngrep i taushetsplikten går trolig i retning av å innskrenke adgangen til innsyn i advokatens virksomhet med den begrunnelse at det griper inn i taushetsplikten til advokaten.¹⁹⁰ Eksempel på et slikt tilfelle er kjennelsen i Rt. 2012 s. 608 som er av prinsipiell karakter da den omhandler innsyn av bostyrer i regnskapsmaterialet til en advokat. Her ble bostyrer gitt innsynsnekt som følge av at de påberopte hjemler for utlevering av opplysninger i konkurslovgivningen, ikke var klare nok til at innsyn kunne gis på bekostning av taushetsplikten.

Utviklingen fra Rt. 1999 s. 911, behandlet ovenfor i kap. 4.4, til Rt. 2010 s. 1638 taler også i samme retning. Sakene omhandler vilkåret ”betrodd” etter strl. § 144, hvor førstnevnte hevdet klientforholdet ikke var ansett å være en ”hemmelighet[...]” etter bestemmelsen med mindre åpenbarelse av dette også ville åpenbare noe som var ”betrodd” advokaten. Sistnevnte dom taler i retning av at klientforholdet er opplysninger av en slik karakter at det i seg selv karakteriserer til å være underlagt taushetsplikt. Dommen i Rt. 2010 s. 1638 har fått støtte i senere praksis.¹⁹¹

Domstolens rolle som former av gjeldende rett kan trolig tale for at man bør kunne forvente at advokatlovutvalget setter klarere grenser for når man kan gripe inn i taushetsplikten. Gjeldende rett hva gjelder grensene for når myndighetene kan gjøre inngrep i taushetsplikten, uavhengig av om dette er tale om lovgivning som griper inn i plikten eller vedtak, er i dag for vag.

---

¹⁹⁰ RG 2011 s. 979 (Borgarting lagmannsrett, anke forkastet i HR-2011-2063-U), Rt. 2012 s. 608 og Rt. 2012 s. 868.

¹⁹¹ Jfr. RG 2011 s. 979 (Borgarting lagmannsrett, anke forkastet i HR-2011-2063-U).

7.6. Avsluttende bemerkninger

Taushetsplikten for advokater er en samfunnsnorm i endring. Behovet for en uavhengig advokatstand møter motstand i lovgivers interesse og behov av innsyn i taushetsbelagt informasjon som en respons på samfunnsutviklingen. Advokatprofesjonens rolle i samfunnet er en annen i dag enn den var for 100 år siden. Dette tilsier at taushetsplikten som samfunnsnorm må ivaretas, men samtidig utvikles for å stemme overens med dagens samfunnsbilde.

Rapporteringsplikten er et konkret utslag av den utviklingen samfunnet har gjennomgått. Bekjempelse av hvitvasking var mindre viktig for samfunnet tidligere enn det er i dag. Terrorvirksomhet, og herunder finansiering av slik virksomhet, har blitt et globalt samfunnsproblem som følge av at kriminalitetsutviklingen nasjonalt og internasjonalt. Som følge av denne utviklingen har myndighetene i dag et større behov for innsyn enn tidligere i informasjon som ikke er allment tilgjengelig.

Konklusjonen på avhandlingens hovedproblemstilling er at rapporteringsplikten utgjør et proporsjonalt inngrep i advokaters taushetsplikt sett opp mot de hensyn rapporteringsplikten skal ivareta.

Dette tilsier likevel ikke at rapporteringsplikten kan komme til å gjøre et disproportjonalt inngrep i advokatens taushetsplikt i et konkret tilfelle. Det er tale om variabler som gjør at konklusjonen ikke kan innta et absolutt standpunkt. Det er viktig å begrense tilfeller der det gjøres inngrep i taushetsplikten til fordel for samfunnsmessige interesser for ikke å undergrave samfunnets avhengighet av advokatprofesjonen.

8. Litteraturliste

Lover:

Kongeriget Norges Grundlov, given i Rigsforsamlingen paa Eidsvold den 17de Mai 1814 (Grunnloven).

Almindelig borgerlig Straffelov 22. mai 1902 nr. 10 (straffeloven).

Lov 13. aug 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven).

Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven).

Lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsloven (ligningsloven).

Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven).

Lov 27. november 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven).

Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven).

Lov 21. mai 1999 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven).

Lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell mv. (helsepersonelloven).

Lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven).

Lov 20. juni 2003 nr. 41 om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. (hvitvaskingslov 2003 – nå opphevet).

Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffelov 2005).

Lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsvirksomhetsloven).

Lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven).

Lov 29. juni 2007 nr. 73 om eiendomsmegling (eiendomsmeglingsloven).

lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirhandelloven).

Lov 6. mars 2009 nr. 11 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvitvaskingsloven).

Forskrifter:

Forskrift 28. juni 1985 nr. 1679 om ordningen av påtalemyndigheten (påtaleinstruksen).

Forskrift til domstolloven kap. 11 av 20. desember 1996 nr. 1161 (advokatforskriften).

Forskrift om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. av 13. mars 2009 nr. 302 (hvitvaskingsforskriften).

Forarbeider:

Udkast til Almindelig borgerlig Straffelov for Kongeriget Norge. Udarbeidet af den ved kgl, Resolution af 14de November 1885 nedsatte Kommission. Kristiania. Det Steenske Bogtrykkeri. 1896.

Ot.prp. nr. 20 (1963-1964). Om lov om endring av reglene i ekteskapsloven m.m. om mekling i ekteskapsaker.

Ot.prp. nr. 3 (1976-1977). Om lov om endringer i lov 10 februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (regler om taushetsplikt m.m.).

Ot.prp. nr. 53 (1983-1984). Om lov om ikraftsetting og endring av den nye straffeprosessloven m.m.

Ot. prp. nr. 39 (1994-1995). Om lov om endringer i domstolloven mm. (disiplinær- og tilsynsordninger for advokater).

Ot.prp. nr. 3 (1998-1999). Om lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett(menneskerettsloven).

Ot. prp. nr. 72 (2002-2003). Lov om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. (hvitvaskingsloven).

Ot.prp.nr. 90 (2003-2004). Om lov om straff.

Ot.prp.nr. 51 (2004-2005). Mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven).

Ot.prp.nr. 16 (2006-2007). Om lov om eiendomsmegling.

Ot. prp. nr. 22 (2008-2009). Om lov om endringer i straffeloven 20.mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon – slutføring av spesiell del og tilpasning av annen lovgivning).

Ot. prp. nr. 3 (2008-2009). Om lov om hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvitvaskingsloven).

Innst.O.nr. 64 (1994-1995). Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i domstolloven m.m. (disiplinær- og tilsynsordninger for advokater).

NOU 1987: 14. Eiendomsmegling.

NOU 1993: 18. Lovgivning om menneskerettigheter.

NOU 2009: 4. Tiltak mot skatteunndragelser.

St.meld. nr. 17 (2006-2007). Et informasjonssamfunn for alle.

Avgjørelser:

Høyesterett

Rt. 1970 s. 1235

Rt. 1979 s. 1492

Rt. 1983 s. 430

Rt. 1997 s. 580

Rt. 1999 s. 911

Rt. 1999 s. 1066

Rt. 2000 s. 996

Rt. 2000 s. 1811

Rt. 2006 s. 633

Rt. 2006 s. 1071

Rt. 2008 s. 158

Rt. 2008 s. 645

Rt. 2010 s. 1638

Rt. 2011 s. 1

Rt. 2011 s. 296

HR-2011-2063-U

Rt. 2012 s. 608

Rt. 2012 s. 868

Rt. 2013 s. 92

Underrettspraksis

RG 2011 s. 979 (Borgarting lagmannsrett)

Avgjørelser fra Disiplinærnemnden/disiplinærutvalg:

ADA-2005-29
ADA-2007-4
ADA-2009-32
ADA-2010-D18

Den europeiske menneskerettighetsdomstolen:

Ringeisen v. Østerrike 16. juli 1971
Golder mot Storbritannia 21. februar 1975
Sunday Times mot Storbritannia 26. april 1979
Airey mot Irland 9. oktober 1979
Silver m/fl. mot Storbritannia 24. oktober 1983
Malone mot Storbritannia 2. august 1984
Leander mot Sverige 26. mars 1987
Olsson mot Sverige 24. mars 1988
Niemietz mot Tyskland 16. desember 1992
Z mot Finland 25. februar 1997
Pretty mot Storbritannia 29. april 2002
Petri Sallinen og andre mot Finland 27. september 2005
Robathin mot Østerrike 3. juli 2012
Michaud mot Frankrike 6. desember 2012

EF-domstolen:

Sak C-305/05. *Ordre des barreaux francophones et germanophones and others v. Coseil des ministres* 26. juni 2007.

Bøker:

Aal, Jørgen, *Rettsstat og menneskerettigheter*, 2. utgave (Oslo 2007).

Andenæs, Johs., *Alminnelig strafferett*, 5. utgave ved Magnus Matningsdal og Georg Fredrik Rieber-Mohn (Oslo 2004).

Andenæs, Johs., *Spesiell strafferett og formues forbrytelsene*, 2. opplag (Oslo 2009).

Andenæs, Johs., *Norsk straffeprosess*, 4. utgave (Oslo 2009).

Bernt, Jan Fridthjof og Synne Sæther Mæhle, *Rett, samfunn og demokrati* (Oslo 2007).

Eckhoff, Torstein og Eivind Smith, *Forvaltningsrett*. 8. utgave (Oslo 2006).

Giertsen, Johan, *Avtaler*, 2. opplag (Oslo 2008).

Høgberg, Alf Petter og Ulf Stridbeck (red.), *Hvitvasking* (Oslo 2008).

Nygaard, Nils, *Skade og ansvar*, 6. utgave (Oslo 2007).

Rui, Jon Petter, *Hvitvasking: Fenomenet, regelverket, nye strategier*, (Oslo 2012).

Sejersted, Fredrik m.fl., *EØS-rett*, 2. utgave, (Oslo 2004).

Skoghøy, Jens Edvin A., *Twisteløsning*, (Oslo 2010).

Smith, Merete og Øyvind Precht-Jensen (red.), *Advokaters taushetsplikt under press* (Oslo 2010).

Svalheim, Knut, *Advokaters taushetsplikt* (Oslo 1996).

Artikler:

Axelsen, Niels Kristian og Roald Hopsnes, "Hvitvaskingsloven – Er undersøkelses- og meldepliktsreglene for advokater og fondsmeglere hensiktsmessig utformet?", *Tidsskrift for Strafferett*, 2005 s. 9-46.

Holth, Vibeke, "Advokater uten grenser", *Aftenposten*, papirutgave, 12. september 2012 s. 52.

Smith, Merete, ”Kan gi innsyn i klientkonto”, *Dagens Næringsliv*, papirutgave, 7. januar 2013 s. 4.

Annen lovgivning:

EU-direktiv:

Council Directive 91/308/EEC of 10 June 1991 on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering (første hvitvaskingsdirektiv).

Directive 2001/97/EC of the European Parliament and of the Council of 4 December 2001 amending Council Directive 91/308/EEC on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering – Commission Declaration (andre hvitvaskingsdirektiv).

Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council of 26 October 2005 on the prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering and terrorist financing (tredje hvitvaskingsdirektiv).

Dansk lov:

Bekendtgørelse af lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask af udbytte og finansiering af terrorisme nr. 389 af 15.april 2001 (hvidvaskloven).

Bekendtgørelse af lov om rettens pleie nr. 1063 af 17.november 2011 (retspejeloven).

Internasjonale regelverk:

Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*, 04.11.1950.

EØS-avtalen, *Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde*, 02.05.1992.

EU-charteret, *Charter of Fundamental Rights of the European Union*, 18.12.2000, http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf .

Traktaten om den europeiske union, *Treaty on European Union*, 29. februar 2006, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:321E:0001:0331:EN:PDF> .

Wien-konvensjonen, *Vienna Convention on the Law of Treaties*, Wien 23.mai 1969, http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/1_1_1969.pdf .

Internett:

Advokatbevillingsnemnden,

<http://www.tilsynet.no/oslo/tilsynet.nsf/id/28DDA57D1511D2BD41256BCE003600F6?OpenDocument> (10.april 2013)

Advokatforeningen:

<http://www.advokatforeningen.no/Om-Advokatforeningen/Den-Norske-Advokatforening/Vedtekter-for-den-norske-advokatforening/> (15. februar 2013)

<http://www.advokatforeningen.no/Etiske-regler/God-advokatskikk/kommentarutgaven/> (18. mars 2013)

http://www.advokatforeningen.no/PageFiles/2686/Advokatforeningens_arsrapport_2011.pdf (9. april 2013)

<http://www.advokatforeningen.no/Om-Advokatforeningen/Den-Norske-Advokatforening/Om-Advokatforeningen/> (28.april 2013)

Aftenposten,

<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Minst-111-advokater-har-mistet-bevillingen-6937164.html> (15.02.13)

European Commission Legal Service,

http://ec.europa.eu/dgs/legal_service/arrets/05c305_en.pdf (31. mars 2013)

Høgskolen i Oslo og Akershus,

http://www.hioa.no/Om-HiOA/SPS/node_1356/Nyhetsbrev/SPS-Nyhetsbrev-nr.-1-2012/Fra-haandverk-til-industri (25. april 2013).

Regjeringen:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dep/styre-rad-og-utval/tidsbegrensede-styrer-rad-og-utvalg/advokatlovutvalget.html?id=711906> (30.april 2013)

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dep/styre-rad-og-utval/tidsbegrensede-styrer-rad-og-utvalg/advokatlovutvalget.html?id=711906> (15. april 2013)

Store norske leksikon:

<http://snl.no/Frankrike> (24. april 2013)

<http://snl.no/Tyskland> (24. april 2013)

http://snl.no/Hippokrates_fra_Kos. (20. april 2013)

http://snl.no/.sml_artikkel/taushetsplikt (27.april 2013)

Økokrim:

<http://www.okokrim.no/efe> (22. februar 2013)

[http://www.okokrim.no/www/okokrim/resource.nsf/files/www93sd3e-efe_arsrapport_2011/\\$FILE/efe_arsrapport_2011.pdf](http://www.okokrim.no/www/okokrim/resource.nsf/files/www93sd3e-efe_arsrapport_2011/$FILE/efe_arsrapport_2011.pdf) (15. mars 2013)

Annet:

Generaladvokaten Miguel Poiares Maduros uttalelse av 14. desember 2006 til sak C-305/05 fra EF-domstolen.

International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation, FATF Recommendations (februar 2012);

<http://www.fatf->

[gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf](http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf)

(21. januar 2013).

Antall ord (innkludert fotnoter, ekskludert forside, innholdsfortegnelse og kildeliste): **30 518**